

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**HALKIN KATILIMI VE ÇEVRESEL
FARKINDALIK İLİŞKİSİ ÜZERİNE
BİR İNCELEME:
KUZGUNCUK BOSTANI ÖRNEĞİ**

SEDA ADEMOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Çevre Bilimleri Anabilim Dalı

DANIŞMAN
Prof. Dr. M. A. Neşet Kadırgan

II. DANIŞMAN
Dr. A. Beyza Celep

İSTANBUL, 2016

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**HALKIN KATILIMI VE ÇEVRESEL
FARKINDALIK İLİŞKİSİ ÜZERİNE
BİR İNCELEME:
KUZGUNCUK BOSTANI ÖRNEĞİ**

SEDA ADEMOĞLU
(526113010)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Çevre Bilimleri Anabilim Dalı

DANIŞMAN
Prof. Dr. M. A. Neşet Kadırgan

II. DANIŞMAN
Dr. A. Beyza Celep

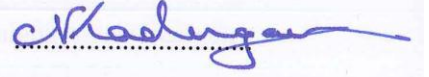
İSTANBUL, 2016

MARMARA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Seda ADEMOĞLU'nun "**Halkın Katılımı ve Çevresel Farkındalık İlişkisi Üzerine Bir İnceleme: Kuzguncuk Bostanı Örneği**" başlıklı tez çalışması, 30/11/2016 tarihinde savunulmuş ve jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. M. A. Neşet KADIRGAN (Danışman)
Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Bülent MERTOĞLU (Üye)
Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Atif Ahmet EVREN (Üye)
Yıldız Teknik Üniversitesi

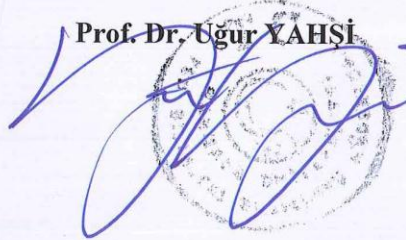

ONAY

Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 05/12 /2016 tarih ve ... sayılı kararı ile Seda ADEMOĞLU'nun Çevre Bilimleri Anabilim Dalı'nda ^{2016/27-02} Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Uğur YAHSİ

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bana rehberlik eden, her türlü desteklerini ve değerli katkılarını sunan sevgili tez danışmanlarım Prof. Dr. M. A. Neşet Kadırgan'a ve Dr. Ayşe Beyza Celep'e çok teşekkür ederim.

Anketlerin analizi aşamasında desteklerini ve ilgilerini esirgemeyen Doç.Dr. Atıf Evren'e ve Prof. Dr. Beyza Üstün'e çok teşekkür ediyorum.

Çalışmamın hazırlık aşamasında Kuzguncuk Mahallesi ile Kuzguncuk Bostanı projesi hakkında bilgi veren, anketlerin uygulanması aşamasında da her türlü desteği sunan Kuzguncuk Mahallesi Muhtarı Ali Faik Kaptan'a, Kuzguncuklular Derneği Başkanı Tülay Onat'a ve ayrıca anket çalışmasına zaman ayırarak bu tezin hayat bulmasını sağlayan Kuzguncuklulara teşekkür ediyorum.

Çalışmam boyunca bana katkı sunan arkadaşlarım Demet Şahin Yenigül, Münir Yenigül, Veysel Tanrikulu ve Mir Bahauddin'e çok teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca bana öğrettikleri değerlerle bu günlere gelmemi sağlayan, her koşulda yanımda olup beni destekleyen, bana sonsuz sevgi ve güven veren sevgili annem Nercivan Ademoğlu, babam Mithat Ademoğlu, abim Besnik Ademoğlu'na ve ablam Yelda Ademoğlu Gülkılık'a çok teşekkür ediyorum.

SEDA ADEMOĞLU

EKİM 2016

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
TABLO LİSTESİ	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Sosyal ve Doğal Sistem Arasındaki Etkileşim	3
1.2. Çevresel Farkındalık	3
1.2.1. Sosyo-ekonomik Durum.....	4
1.2.2. Çevre Bilgisi	7
1.2.3. Değer Sistemi	8
1.2.4. Yer Algısı.....	9
1.3. Halkın Katılımı	10
1.4. Kuzguncuk Mahallesi.....	13
2. MATERYAL VE YÖNTEM	17
2.1. Ön Çalışma ve Anketlerin Hazırlanması.....	17
2.2. Anketlerin Uygulanması	18
2.3. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler.....	18
2.3.1. Yüzdelerik Dağılım Hesaplama	18
2.3.2. Puanlama.....	18
2.3.3. Data Fit Programı ile Stepwise Metodunun Uygulanması	19
2.4. Anket Sorularının Amaç ve Kapsamı.....	19
2.5. Anket Soruları İçin Öneriler	22
3. BULGULAR VE TARTIŞMA	23
3.1. Anket Sonuçları (Yüzdelerik Dağılım).....	23
3.1.1. Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Durumu	23
3.1.2. İstanbul ve Kuzguncuk Mahallesi'ne Yerleşim Tarihleri ve Nedenleri	28
3.1.3. Yer Algısı.....	30
3.1.4. Çevre Bilgisi	31
3.1.5. Değer Sistemi	38
3.1.6. Çevrenin Korunması ve Denetlenmesi İçin Çalışan Kurumların Sorumluluk Alanları	41

3.1.7. Çevre Sorunlarının Takibi.....	44
3.1.8. Kuzguncuk Bostanı Projesine Yönelik Eğilim.....	45
3.1.9. Halkın Katılımı	49
3.2. Değişkenler Arası İlişkiler	53
4. SONUÇ	77
KAYNAKÇA.....	81
EK-A. MUHTARLA YAPILAN GÖRÜŞMEDE SORULAN SORULAR.....	87
EK-B. KUZGUNCUKLULAR DERNEĞİ BAŞKANI İLE YAPILAN GÖRÜŞMEDE SORULAN SORULAR.....	88
EK-C. ANKET FORMU.....	89
EK-D. PUANLI ANKET SORULARINDAKİ ŞIKLARIN PUAN DEĞERLERİ	95
EK-E. KUZGUNCUK BOSTAN PROJESİNİ DESTEKLEME DESTEKLEMEME NEDENLERİNİN DEĞER SİSTEMİNE GÖRE DAĞILIMI	98
EK-F. “KUZGUNCUK BOSTANI’YLA İLİŞKİLİ GELİŞMELERDE GELİNEREN SON DURUM NEDİR?” AÇIK UÇLU SORUSUNA (SORU 19) VERİLEN YANITLAR.....	102
EK-G. STEPWISE (KORELASYON MATRİSİ).....	106

ÖZET

HALKIN KATILIMI VE ÇEVRESEL FARKINDALIK İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: KUZGUNCUK BOSTANI ÖRNEĞİ

İstanbul ili Üsküdar ilçesine bağlı Kuzguncuk Mahallesi'nde yer alan Kuzguncuk Bostanı sit alanı olup, yaklaşık yedi yüz yıllık tarihi ile günümüze kadar varlığını sürdürebilmiş, İstanbul'un son bostanlarından biridir. 1986 yılında bostanın imar planında gerçekleştirilen değişiklikten günümüze, bostan çeşitli yapılaşma girişimleri ile karşı karşıya kalmıştır. En son 2014 yılında Üsküdar Belediyesi tarafından kiralanan bostana yönelik bir çevre projesi; Kuzguncuklular Derneği üyeleri, mahalle sakinleri, muhtarlık ve belediye yetkilileri arasında gerçekleşen görüşmeler sonucunda hazırlanmış ve hayata geçirilmiştir. Çalışmada, bu çevre projesine destek veren ve karşı çıkan bölge sakinlerinin; sosyo-ekonomik yapıları, sahip oldukları çevresel bilgi, değer sistemleri ve yer algıları gibi özellikleri üzerinden, çevresel farkındalık seviyelerinin belirlenmesi ve bu bölgedeki katılım süreçlerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için, anket yönteminden yararlanılmıştır. Anketlerin analizinde yüzdelik dağılım hesaplaması, puanlama ve DATAFIT programı içerisindeki stepwise yöntemi kullanılmıştır. Sonuçlara göre, katılımcılar mahalle ile duygusal formda ilişki kurmuştur, bu kişilerin yarısından çoğu için bostanın yapılaşma tehlikesi vardır ve bostanın “Bostan Kimliği” ile korunması önemlidir. Katılımcıların beşte üçü Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklerde yer almıştır. Kadınların çevresel farkındalıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğu; ancak cinsiyetin, halkın etkinliklere katılımı üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın; çevresel farkındalığın yüksekliğinin, daha güçlü yerel çevresel bilginin, daha yüksek eğitim seviyesinin, aktif çalışma yaşamında yer almanın, ileri yaşlarda olmanın ve daha iyi yaşam standartlarına sahip olmanın halkın katılımını arttıran etkenler olduğu bulunmuştur. Katılımcıların %73'ünün, Kuzguncuk Bostanı Projesini desteklediği, yaklaşık dörtte birinin de projenin hazırlanma sürecinde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu rakamlara göre, projenin hazırlanma sürecine katılım oldukça yüksektir.

ABSTRACT

A STUDY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN ENVIRONMENTAL AWARENESS AND PUBLIC PARTICIPATION: THE EXAMPLE OF THE ORCHARD OF KUZGUNCUK

The Kuzguncuk Orchard, a protected area located in Kuzguncuk Neighborhood of Üsküdar in İstanbul is one of the last orchards of İstanbul which has managed to survive for around 700 years until today. Since the alteration in its development plan in 1986 the Orchard has seen various construction initiatives. Most recently in 2014 an environmental project was prepared and implemented for the Üsküdar Municipality's rented orchard in consultation with the Kuzguncuk residents, Association of Kuzguncuk Residents and municipal authorities. This study aimed to determine the levels of environmental awareness of the residents supporting or opposing the project through the features such as socio-economic structures of the residents, their value systems and sense of belonging to the area. A survey method was used to achieve the aims of the study. Percentage distributions, scoring and stepwise method in the DATAFIT programme were used for the analysis of the survey. According to results, the survey respondents are attached to their neighborhood with an emotional bond, and more than half of the them fear about construction activities in the orchard and are in favour of protecting its "Orchard Identity". Three-fifth of respondents had taken part in the activities made to prevent construction in the orchard. It was found that women's environmental awareness was higher than men's but gender didn't have a certain impact on participation to the activities. In contrast, it is found that higher environmental awareness, stronger indigenous environmental knowledge, higher education levels, being in active working life, advanced age and a better life standards are the factors which increase the public participation. It was observed that 73% of the survey respondents had supported the Kuzguncuk Orchard Project, and nearly one fourth of the respondents had taken part in the project preparation process. According to these numbers, the participation in the preparation process of the project is quite high.

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. Kuzguncuk Bostanı'nın mahalle içerisindeki konumu	14
Şekil 3.1. Cinsiyetin (X1) diğer değişkenlerle ilişkisi	54
Şekil 3.2. Yaşın (X2) diğer değişkenlerle ilişkisi	55
Şekil 3.3. Eğitim durumunun (X3) diğer değişkenlerle ilişkisi	56
Şekil 3.4. Aktif çalışma durumunun (X4) diğer değişkenlerle ilişkisi	58
Şekil 3.5. Kişisel gelirin (X5) diğer değişkenlerle ilişkisi	59
Şekil 3.6. Yaşam standardının (X6) diğer değişkenlerle ilişkisi	60
Şekil 3.7. İstanbul'a geliş tarihinin (X7) diğer değişkenlerle ilişkisi	61
Şekil 3.8. Kuzguncuk Mahallesi'ne geliş tarihinin (X8) diğer değişkenlerle ilişkisi	62
Şekil 3.9. Kuzguncuk Mahallesi'nde yaşama sebebinin (X9) diğer değişkenlerle ilişkisi	63
Şekil 3.10. Çevre tanımının (X10) diğer değişkenlerle ilişkisi	64
Şekil 3.11. Yerel çevresel bilginin (X11) diğer değişkenlerle ilişkisi	65
Şekil 3.12. "Dünya çevre problemlerinin sebepleri nelerdir?" sorusunun (X12) diğer değişkenlerle ilişkisi	66
Şekil 3.13. "Çevre kirliliği ve çevre problemlerinin önlenmesinden kimler sorumludur?" sorusunun (X13) diğer değişkenlerle ilişkisi	67
Şekil 3.14. "Doğru/yanlış" sorusunun (X14) diğer değişkenlerle ilişkisi	68
Şekil 3.15. 2'li değer sisteminin (X15) diğer değişkenlerle ilişkisi	69
Şekil 3.16. Sorumlu kurum farkındalığının (X16) diğer değişkenlerle ilişkisi	70
Şekil 3.17. Çevre sorunlarını takip etme durumunun (X17) diğer değişkenlerle ilişkisi	71
Şekil 3.18. Projeye ilişkin eğilimin (X18) diğer değişkenlerle ilişkisi	72
Şekil 3.19. Projenin hazırlanma sürecinde yer almanın (X19) diğer değişkenlerle ilişkisi	73
Şekil 3.20. Bostanın yapılaşmaya açılmasını önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılımının (X20) diğer değişkenlerle ilişkisi	74
Şekil 3.21. Tüm değişkenlerin çevresel farkındalık seviyesi (Y) üzerindeki etkisi	75

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1. Katılımcıların cinsiyet dağılımı	24
Tablo 3.2. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	24
Tablo 3.3. Katılımcıların eğitim seviyelerine göre dağılımı	25
Tablo 3.4. Aktif çalışma durumu dağılımı	25
Tablo 3.5. Çalışmayanların dağılımı	25
Tablo 3.6. Katılımcıların kişisel gelirlerine göre dağılımı	26
Tablo 3.7. Katılımcıların yaşam standartlarına göre dağılımı	27
Tablo 3.8. Katılımcıların İstanbul'a yerleşim tarihlerinin dağılımı	28
Tablo 3.9. Katılımcıların Kuzguncuk Mahallesi'ne yerleşim tarihlerinin dağılımı	29
Tablo 3.10. Katılımcıların Kuzguncuk'ta yaşama sebeplerinin dağılımı	29
Tablo 3.11. Katılımcıların yer algılarının dağılımı	30
Tablo 3.12. Katılımcıların "En doğru çevre tanımı" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	31
Tablo 3.13. Katılımcıların "Kuzguncuk Mahallesi'nde çevre kirliliği ve problemleri nelerdir?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	32
Tablo 3.14. Katılımcıların "Dünya'daki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri nelerdir?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	33
Tablo 3.15. Katılımcıların "Çevre kirliliği ve problemlerinin önlenmesinden kim sorumludur?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	34
Tablo 3.16. Katılımcıların ekosistemin işleyişi ve çevre kirliliği hakkında verilen cümleleri "doğru/yanlış" şeklinde değerlendirme oranları	34
Tablo 3.17. "Kuzguncuk Bostanı ile ilgili gelişmelerde gelinen son durum nedir?" açık uçlu anket sorusunda, katılımcıların "Kuzguncuk Bostanı projesini kimin hazırladığı" hakkındaki görüşlerinin dağılımı	36
Tablo 3.18. "Çevrenin korunmasının ne için istendiği" sorusuna verilen yanıtların dağılımı	39
Tablo 3.19. Katılımcıların değer sistemlerine göre dağılımı	40
Tablo 3.20. Katılımcıların "Bostanın nasıl düzenlenmesini istiyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	40
Tablo 3.21. Katılımcıların "Kanalizasyon borularının döşenmesi ve atık suyun bölgeden uzaklaştırılması hangi kurumun görevidir?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	41
Tablo 3.22. Katılımcıların "Çöplerin toplanmasından sorumlu olan kurum hangisidir?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	42
Tablo 3.23. Katılımcıların "Sanayi tesislerinden çıkan atık suyun çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi/hangileridir?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	42
Tablo 3.24. Katılımcıların "Sanayi tesislerinden çıkan atık baca gazının çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi/hangileridir?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	43
Tablo 3.25. Katılımcıların "Çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri takip ediyor musunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	44
Tablo 3.26. Katılımcıların "Hangi iletişim kanallarını kullanıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	45
Tablo 3.27. Katılımcıların "Projeyi destekliyor musunuz, desteklemiyor musunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı	45

Tablo 3.28. Kuzguncuk Bostanı projesine yönelik eğilimin, değer sistemine göre dağılımı*	46
Tablo 3.29. Doğa merkezli katılımcılarca ifade edilen projeyi destekleme nedenleri..	47
Tablo 3.30. İnsan merkezli katılımcılarca ifade edilen projeyi destekleme nedenleri...	47
Tablo 3.31. Doğa merkezli katılımcılarca ifade edilen projeyi desteklememe nedenleri	48
Tablo 3.32. İnsan merkezli katılımcılarca ifade edilen projeyi desteklememe nedenleri	49
Tablo 3.33. “Projenin hazırlanış sürecinde yer aldınız mı?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı	50
Tablo 3.34. Ankete katılanların, projeye öneride bulunup bulunmamalarına göre dağılımı	50
Tablo 3.35. Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde yer alanların, projeye öneride bulunup bulunmamalarına göre dağılımı.....	50
Tablo 3.36. Kuzguncuk Bostanı projesine öneride bulunan katılımcıların, önerilerinin dikkate alınıp alınmaması durumuna göre dağılımı	51
Tablo 3.37. “Bostanda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katıldınız mı?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı	51
Tablo 3.38. Çalışmada kullanılmış olan değişkenler ve açıklamaları	53

1. GİRİŞ

İlk çağlarda, yaşamını avcılık-toplayıcılık geçim biçimiyle sürdüren ve biyolojik dünyanın oldukça küçük bir parçasını oluşturan insanlık, ilerleyen zaman içinde biriktirdiği kültür ve geliştirdiği üretim teknikleri sayesinde giderek doğayı değiştirebilecek güce ulaşmıştır [1,2].

Tarım ve sanayi devrimleriyle beraber, insanlığın değişen geçim ve yaşam biçimleri, kentlerin doğup/gelişmesine, kullanım değeri karşısında değişim değerinin önem kazanmasına, önceden ihtiyaca göre yapılan basit yeniden üretimin yerini (arzulara göre biçimlenen) geniş yeniden üretimin almasına neden olmuştur.

Üretim miktarındaki artış, beraberinde doğal varlıkların artan şekilde kullanımına ve atık miktarında artışa neden olmuştur. Bu durum, çevreye verilen zararın etki alanını ve derecesini hiç olmadığı kadar arttırmış; stratosferik ozon tabakasının incelmeye, iklim değişikliği, erozyon ve çölleşme, asit yağmurları, doğal varlıkların azalması/tükenmesi/kirlenmesi, türlerin yok oluş hızının artması gibi çevre sorunlarını da beraberinde getirmiştir [3].

Yalnızca yerel ve bölgesel düzeyde değil, küresel ölçekte gözlemlenebilir olan çevresel tahribatın sonuçları, çevreye yönelik tutum ve inançların şekillenmesine, çevreye ilişkin kaygıların artmasına ve çevre hareketlerinin doğmasına neden olmuştur.

Çevre ile ilgili tutumlar, inançlar ve çevre algısını belirleyen değer sistemi, çevre sorunlarına ve çözümlerine yönelik ilgi üzerinde belirleyici olmaktadır. Literatürde çevresel farkındalık olarak da tanımlanan çevresel ilgi, bir çok araştırmanın konusu olmuştur. Kişilerin çevresel sorunların bilincinde olmaları anlamına da gelen çevresel farkındalık, bireylerin çevrelerini korumaya yönelik faaliyetlerde bulunmalarının ön koşulu olarak da kabul edilebilmektedir [4].

Çevreyi korumaya yönelik faaliyetlere katılımın ve çevreye yönelik tehditlere karşı direnmenin temel dayanağı, insan haklarının bir parçası olan çevre ve kent hakkıdır [5].

Çevre hakkı, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını, kent hakkı ise herkesin insan onuruna yaraşır bir ev ve yaşam çevresinde yerleşme hakkını ifade etmektedir.

Kamusal alan, bilgilenme, şeffaf yönetim, kent merkezine erişim, kamusal hizmet alma ve karar verme aşamalarında demokratik katılım gibi hakların bütününe ifade eden kent hakkı, “yalnızca üretilmiş olanlar arasından seçme hakkını değil, aynı zamanda neyin

nasıl üretileceğini seçme ve bu üretime özgürce katılma hakkını” da ifade etmektedir [6].

David Harvey ve Robert Park gibi kent kuramcılarına göre, nasıl şehirler istediğimiz sorusu nasıl kimseler olmak ve doğayla nasıl biri ilişki kurmak istediğimizle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda kent hakkı, şehrin sunduğu imkanlara bireysel ve kolektif erişim hakkından daha öte bir şey; şehri gönlümüze göre kolektif olarak değiştirme ve yeniden icad etme hakkı olarak görülmektedir. Kendimizi biçimlendirmenin ve toplumsal ilişkileri düzenlemenin bir aracı olarak; yaşadığımız kentleri şekillendirme hakkı, ihmal edilmiş bir insan hakkı olarak karşımıza çıkmaktadır [7].

Son dönemlerde tanık olunan park/bostan direnişleri, ve bunlardan biri olan Kuzguncuk Bostan mücadelesi, çevre hareketleri ile kent hakkı talebiyle ortaya çıkan kent hareketlerinin kesişiminde yer almakta olup, nasıl şehirler istiyoruz sorusuna Kuzguncuk’tan verilmiş yanıtı göstermektedir.

Kuzguncuk Bostanı’nın “en azından” yeşil alan olarak korunması için verilmiş olan mücadelenin; Kuzguncuk sakinleri, Kuzguncuklular Derneği, muhtarlık ve belediye yetkilileri arasında gerçekleşen görüşmeler sonucunda hayata geçirilmiş olan bir uzlaşma projesi sayesinde, şimdilik kazanımla sonuçlanmış olduğu söylenebilir.

Çevresel farkındalık ile halkın katılımı arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu çalışma için, mekan olarak Kuzguncuk Bostanı’nın seçilmiş olmasının nedeni, birçok mahalle sakininin, bostanın, bostan olarak kalabilmesi için yıllarca süren mücadelede ve Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde yer almış olması; Bostan projesinin, halkla beraber tartışılarak son haline getirildiği katılım sürecinin çok yakın bir tarihte gerçekleştirilmiş olması ve bu deneyimin çevre/kent/ekoloji hareketlerine güzel bir örnek oluşturmasıdır.

Çalışmada, Kuzguncuk Bostanı projesine destek veren ve karşı çıkan bölge sakinlerinin; sosyo-ekonomik yapıları, sahip oldukları çevresel bilgi, değer sistemleri ve yer algıları gibi özellikleri üzerinden, çevresel farkındalık seviyelerinin belirlenmesi ve bu bölgedeki katılım süreçlerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır; bu amaçlara ulaşmak için, anket yönteminden yararlanılmıştır.

1.1. Sosyal ve Doğal Sistem Arasındaki Etkileşim

Ekosistem, canlı-cansız tüm varlıkları ve bu varlıklar arasındaki etkileşimleri kapsayan bir bütündür. Ekosistemin bir parçası olan insanlar ve insanların ürettiği kurumlar sosyal sistemi; insan dışındaki diğer canlı-cansız varlıklar ile bunlar arasındaki etkileşimler ise doğal sistemi oluşturmaktadır. Sürekli etkileşim halinde olan bu iki sistem birbirlerini olumlu ve olumsuz yönde etkilerler ve dönüştürürler [8,9].

Doğal sistem, bir yandan insanların yaşamsal ihtiyaçlarını karşılarken, sel ve depremler gibi doğal afetlerle de insanların yaşamlarını olumsuz etkileyebilmektedir [9].

Diğer yandan, başlangıçta doğa karşısında aciz olan ve yaşamını doğaya bağımlı olarak sürdüren insanın, zaman içinde ürettiği kültür ve teknolojiyle, doğal sistem üzerinde giderek artan ve genellikle olumsuz olan bir etki yaptığı görülmektedir [2].

Orman arazilerinin tarıma ve imara açılması, atıkların arıtılmadan doğaya bırakılması, radyoaktif kirlilik, ağır metallerin yeraltı sularına karışması, toprak kirliliği, küresel ısınmaya yol açan fosil yakıt kullanımı, doğa üzerinde tahribata neden olan madencilik faaliyetleri ve çeşitli gerekçelerle sulak alanların kurutulması/doldurulması gibi pek çok uygulama ve çevre sorunu, sosyal sistemin doğal sistem üzerindeki olumsuz etkilerine örnek olarak gösterilebilir.

Kuzguncuk Bostanı'nın -1984 yılında 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'yla koruma altına alınmış olmasına rağmen- 1986 yılında imar planında gerçekleştirilen değişiklikle çeşitli yapılaşma girişimleri ile karşı karşıya kalması da sosyal sistemin doğal sistem üzerinde yaratmış olduğu olumsuz etkilerin ufak, son dönemlere ait olan ve tezimizi ilgilendiren bir örneğidir.

1.2. Çevresel Farkındalık

“Çevresel farkındalık” kavramı insanlar ve ekosistem arasındaki ilişkinin ve bunun doğal çevre üzerinde yarattığı etkilerin bireyler tarafından ne düzeyde/nasıl algılandığını ifade etmektedir. Bireylerin çevrenin korunması gerektiği fikrini edinmeleri ve bu düşüncüyü hayata geçirebilmeleri için, çevresel farkındalığa sahip olmaları gerekmektedir. Çeşitli çalışmalarda bireylerin çevresel farkındalıklarının çevreye yönelik davranışlarını olumlu olarak etkilediği görülmüştür [10]. Çevresel farkındalık,

güncel teknolojik ve sosyal gelişmelerle şekillenen insan davranışlarının doğal çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin bilinirliğini ve algılanabilirliğini ifade eder [11].

Bu alanda yapılan bir çok çalışma, bireylerin değer sisteminin, yaşadıkları yer ile kurdukları bağın derinliğinin, çevre bilgilerinin ve sosyo-ekonomik yapılarının (yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, kişisel gelir düzeyi... vb.) çevresel farkındalıklarını etkilediğini göstermiştir [8,9].

1.2.1. Sosyo-ekonomik Durum

Yapılmış olan pek çok çalışma, sosyo-ekonomik değişkenlerin çevresel ilgi ile ilişkisini inceleyerek, daha yüksek çevresel farkındalığa sahip olan bireylerin profilini tanımlamaya odaklanmıştır. Sonuçta ilişkinin yönü ve şiddeti farklı çalışmalarda değişiklikler gösterebiliyor olsa da temel olarak sosyo-ekonomik faktörlerin çevresel farkındalık üzerinde etkili olduğu bulunmuştur [12-14].

Sosyo-ekonomik değişkenlerin çevresel farkındalık üzerindeki etkisini araştıran çalışmalarda, genel bir kanı olarak kadınlar, gençler, yüksek gelir elde edenler, iyi eğitilmişler, gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde yaşayanlar, şehirli olanlar genellenerek çevrecilik ile olumlu yönde ilişkilendirilmektedirler [4, 14].

Van Liere ve Dunlap (1980), sosyo-ekonomik faktörlerle çevreye ilişkin farklı düşünce ve tutumların ilişkisini yaş hipotezi, sosyal sınıf hipotezi, yaşanılan yer hipotezi, politik görüş hipotezi ve cinsiyet hipotezi şeklinde beş hipotez üzerinden anlatmışlardır [13]. Benzer şekilde bu alandaki pek çok başka çalışmada da sosyo-ekonomik faktörler ve çevresel farkındalık ilişkisi incelenmiştir [8, 9, 15].

Yaş hipotezi, genç insanların, çevresel bozulmalarla yaşlılara göre daha fazla ilgilendiklerini ifade etmektedir. Van Liere ve Dunlap'a göre, çevre sorunlarının çözülmesi için sunulan önerilerin düzene tehdit olarak algılanması ve gençlerin toplumsal düzenle olan bağlarının daha az olması, onların çevresel bozulmalara karşı yapılan eylemleri, yaşlılara göre daha fazla desteklemelerinde etkili olmaktadır [13]. Batılı ülkelerde, gençlerin çevresel ilgisinin daha yüksek olduğuna ilişkin görüş benimsenmektedir. Araştırmacıların bazıları yaşın etkisini, kuşaklar arası değişen değerlere dayandırırken, bazıları da gençlerin eğitiminin ve çevresel konulardaki bilgilerinin artmasına dayandırmaktadırlar. Bu hipotezi destekleyen bir çok çalışma

yapılmıştır. Bu çalışmaların arasından Howell ve Laska (1992)'nin yapmış olduğu ardışık kesitsel çalışma, bir yandan “çevresel bozulmalarla ilgilenenlerin daha çok gençler olduğu” bulgusuyla yaş hipotezini desteklerken, aynı zamanda çevresel bozulmalarla ilgilendiklerini ifade edenler arasında, yaşlıların oranının giderek artmakta olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacılara göre, bunda, “1980’lerin sonunda medyanın çevresel konulara odaklanması sonucu, çevresel sorunların insanların dikkatlerinden kaçmasının daha zor olması” etkilidir. Bu sonuçlara göre, daha genç ve daha yaşlı insanlar arasındaki farklılık tamamen ortadan kalkmamışsa da azalmış olabilir [14]. Shen & Saijo (2008) ve G. Demircioğlu & H. Demircioğlu (2015) ise yaş seviyesi arttıkça, çevresel sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik bilgi ve farkındalıkta bir artış tespit etmişlerdir [15, 16].

Sosyal sınıf hipotezi, çevresel farkındalığın eğitim durumu ve gelir ile pozitif ilişkili olduğunu ifade etmektedir [13, 14].

- **Eğitim Durumu:** Yapılmış olan pek çok çalışmayla; çevresel ilgi ile eğitim seviyesinin pozitif ilişkili olduğu gösterilmiştir [8, 9, 12-17]. Eğitimin çevresel farkındalığa olan bu olumlu etkisi; eğitimin, insanların dış dünyayla kurdukları ilişkiye yapmış olduğu katkıyla [8] ve eğitilmiş bireylerin çevresel konularla daha fazla karşılaşmaları ile ilişkilidir [9]. Alınan eğitim sonucunda gelişen algılama yeteneği sayesinde, karmaşık çevre sorunları daha kolay kavranabilmektedir. Ayrıca, eğitim sürecinde farklı değerler, fikirler ve dünya görüşleriyle tanışan bireyler yeni fikirlere ve değer sistemlerine açık hale gelmektedir. Böylesi bir gelişim sergileyen kişiler çevreci düşünceleri daha kolay benimseyebilirler [8].
- **Kişisel Gelir:** Bir çok çalışmaya konu olan gelir ve çevresel ilgi ilişkisi, bazı durumlarda tutarsız sonuçlar göstermiştir. 2008’de Shen ve Saijo, öncelikli ihtiyaçlarını (yeterli beslenme, sağlık hizmeti ...vb. gibi) karşılamak için mücadele eden daha düşük gelirli insanların çevresel konuları önemsemeyeceklerini ifade eden Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisine dayanarak çevresel ilgi ile geliri pozitif ilişkilendirmiş olan birçok çalışma bulmuştur. Bununla birlikte, Shen ve Saijo, literatürde gelirle çevresel ilgiyi olumsuz ilişkilendirmiş olan çalışmaların da olduğunu belirtmişlerdir. Bu

çalışmalardan ayrı olarak, Qiyan ve Yan-li'nin 2011'de yaptıkları çalışma çevresel ilgi ile gelir arasında ilişki olmadığı sonucunu vermiştir. Sonuç olarak, gelir durumunu olumlu bir faktör olarak değerlendiren araştırmacıların yanısıra, çevresel farkındalık ve gelir durumunun ilişkili olmadığı sonucuna varan veya aralarında olumsuz ilişki olduğunu açıklayan araştırmacılar da vardır [16]. Çeşitli çalışmalardan elde edilmiş olan bu çelişkili sonuçlar; gelir-çevresel farkındalık ilişkisinin belirsiz olduğunu göstermiş, her olayın birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Cinsiyet hipotezi: Van Liere ve Dunlap (1980), önceki araştırmalar üzerinden cinsiyet ve çevresel farkındalık arasındaki ilişkinin muğlaklığına dikkat çekmişlerdir. Arcury ve Christianson (1990)'ın çalışmasında erkeklerin kadınlara göre daha yüksek çevresel ilgiye sahip olduğu bulunmuştur. Ancak daha sonra yapılan çalışmalarda (Stern et al. (1993) ve Stern et al. (1995)), kadınların erkeklere göre çevresel bozulmanın zararlı sonuçları hakkında daha güçlü inançlarının ve çevre yanlısı eylemlere katılmak konusunda daha kuvvetli isteklerinin olduğu görülmüştür [13,14]. Öte yandan, kadınlar ve erkekler arasındaki bu farkın evrensel olmadığını, bu durumun kadınların ve erkeklerin sosyalleşme süreçlerindeki farklılıklarından kaynaklandığını açıklayan çalışmalar da vardır [12,14].

Politik görüş hipotezi: İnsanların politik-felsefi görüşleri ile çevrecilikleri üzerine bir çok çalışma yapılmıştır. Amerika'da, liberallerin muhafazakarlara göre çevresel konularla daha ilgili oldukları düşünülmektedir. Dunlap (1975), bu düşüncenin, genelde muhafazakar politik ideolojileri destekleyen ticaret ve sanayi dünyasının, hükümetin etkinlik ve düzenlemelerinin genişlemesini gerektiren çevre reformlarına karşı çıkması ve çevre reformlarının sıklıkla yenilikçi eylemleri gerektirmesinden kaynaklandığını ifade etmiştir [13]. Liberal düşüncenin çevreci insanlar arasında yaygın bir politik görüş olduğu Shen ve Saijo (2008) tarafından da belirtilmiştir. Bununla birlikte, çeşitli düşünürler liberal politikalarla çevresel ilgi arasında olduğu söylenen pozitif ilişkiye yönelik kuşkularını sunmuşlardır. Marksist düşünürler, çevre problemlerinin, özel mülkiyet, serbest piyasa sistemi ve kar maksimizasyonu gibi temel ilkelere dayanan liberal politikaların sonucunda oluştuğunu savunmuşlardır. Foster (2004)'a göre de, kapitalist sistemde, ekonomik gelişim, sosyal gelişimin ya da çevrenin düşünülmesinden

önce gelir ve liberalizm doğal kaynakların sınırsız olarak kullanıldığı, kaynakların, türlerin yok edildiği ve fazla miktarda atığın üretildiği bir sistemdir [18].

Yaşanılan yer hipotezi: Kentlerde yaşayan insanların, köylerde yaşayanlara göre çevresel ilgilerinin daha fazla olduğu varsayılmıştır. Bu farklılığın olası bir açıklaması, kent sakinlerinin hava kirliliği, gürültü kirliliği gibi çevresel bozulmaların etkilerine daha fazla maruz kalmalarıdır [8, 13, 14]. Arcury ve Christianson (1990)'ın çalışması, metropollerde yaşayanların çevresel ilgilerinin bölgesel kasabalarda veya kırsal kesimde yaşayanlara göre anlamlı düzeyde daha fazla olduğunu göstermiştir [13]. Yerin çevresel ilgi üzerindeki etkisine ilişkin bu örneklerden farklı olarak, Çin'de yapılmış olan bir çalışmada ise, yaşanılan yerin çevresel ilgi üzerindeki etkisinin açık olmadığı belirtilmiştir [14]. Bununla beraber, ülkemizde, taş ocağı/madencilik faaliyetlerinin, nükleer veya hidroelektrik santral gibi bir çok projenin, çevre köylerde yaşayan yerel halkın direnişleri ile karşılaşılıyor olması, köylerde yaşayanların çevresel ilgilerinin şehirde yaşayanlardan daha az olmadığını gösteren örnekler olarak kabul edilebilir [19-24].

1.2.2. Çevre Bilgisi

Çevresel davranışların ortaya çıkışı, çevre sorunlarının ekosistem üzerinde yaratacağı tehditlerin algılanabilirliğine dayanır. Çevre sorunlarının yol açabileceği tehdit düzeyinin belirlenebilmesi için, söz konusu sorunun çevresel etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olunması gerekmektedir [25].

Yapılmış olan çeşitli çalışmalarda, çevre bilgisinin artışına paralel olarak, çevre bilincinin ve çevre yanlısı davranışların arttığı görülmüştür [17, 26, 27].

Frick ve arkadaşları (2004), çevre bilgisini birbirini izleyen üç temel başlık altında incelemektedirler:

- Sistem bilgisi – (System knowledge)
- Tavıra bağlı bilgi- (Action related knowledge)
- Etkinlik bilgisi- (Effectiveness knowledge)

Sistem bilgisi, ekosistemin nasıl işlediği ve çevre problemlerinin neler olduğu gibi konulara ilişkin genel bilgiyi; tavıra bağlı bilgi, çevre problemlerinin giderilmesinde

kullanılabilecek çeşitli yöntemlerin bilgisini; etkinlik bilgisi ise çevre sorunlarının giderilmesinde kullanılabilecek bu çeşitli yöntemler arasından hangisinin daha etkin olduğuna karar verebilmeyi sağlayan bilgi türünü ifade etmektedir [8, 9, 28].

Örneğin, sistem bilgisine sahip bireyler, CO₂ emisyonunun küresel ısınmaya yol açtığını bilirken; tavıra bağlı bilgiye sahip bireyler CO₂ emisyonu-küresel ısınma arası ilişkiyi bilmenin yanısıra, CO₂ emisyonunun azaltılmasında kullanılabilecek yöntemleri de bilmektedirler. Etkinlik bilgisine sahip kişiler ise bu iki bilgiye ek olarak, CO₂ emisyonunu azaltabilecek çeşitli yöntemler arasında, en fazla çevresel faydanın sağlanabileceği yöntemi seçebilmektedirler [9, 28].

Bir diğer bilgi türü olan “Yerel Çevresel Bilgi” (indigenous knowledge), belirli bir bölgesel/ yerli/yerel topluluğun köklü gelenek ve uygulamalarına atıfta bulunur; bu topluluklara bilgelik özelliklerini kazandıran bilgilerini, inançlarını ve öğretilerini kapsar. Yaşantılar yoluyla öğrenilen yerel çevresel bilgi, kişiden kişiye kuşaklar boyunca sözlü olarak ve/veya hikayeler, efsaneler, folklor, ritüeller, şarkılar ve hatta yasalar yoluyla aktarılır. Yerel çevresel bilgi değer-yüklü olmakla birlikte; bilimseldir, yararlıdır ve yadsınmamalıdır. Yerel halk, çevreleriyle olan ilişkilerini yorumlarken bu bilgilerini kullanırlar. Doğal kaynakların korunmasında, bütünsel yönetim anlayışının geliştirilebilmesi için gereklidir [29]. Yerel çevresel bilgi özellikle belirli bir bölge halkını kapsayan çevresel çalışmalarda mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır [8, 9].

1.2.3. Değer Sistemi

Stern ve Dietz (1994)'in değer teorisine göre, çevresel konulara duyulan “ilgi”, çevre problemlerinin bir “değer/değer nesnesi” üzerinde yaratabileceği olumsuz sonuçların farkındalığından kaynaklanır [30]. Buna göre bireylerin sahip oldukları değer yönelimleri, onların çevresel ilgilerini, farkındalıklarını, çevreye yönelik tutumlarını ve davranışlarını etkilemektedir.

Stern ve Dietz, bu değer yönelimlerini; “Kendi-merkezli” (egoistic value orientation), “Toplumsal-öncelikli” (social-altruistic value orientation) ve “Doğa-merkezli” (biocentric value orientation) olmak üzere üç sınıfa ayırmıştır.

Kendi-merkezli değer sistemine sahip olan insanlar, çevresel yıkımın yalnızca kendileri üzerindeki olumsuz etkilerine odaklanırlar. Kirli hava solumak, kirli su içmek

istemedikleri için çevrenin korunması ile ilgilenirler. Toplumsal-öncelikli değer sistemine sahip olanlar, çevre problemlerinin tüm toplum ve insanlık üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerini düşünerek çözümlenmesini isterler. Doğa-merkezli değer sistemine sahip olan insanlar ise, doğanın -insanlara sunduğu faydalardan bağımsız olarak- kendi içsel değeri ve hakkı olduğu için korunması gerektiğini savunurlar [8, 9, 31, 32].

Thombson ve Barton (1994) ise, Stern ve Dietz'in sınıflandırmasında yer alan kendi-merkezli ve toplumsal-öncelikli yönelimlerin ikisinin de insanlara ilişkin olduğu düşüncesinden hareketle, bu iki yönelimi insan merkezli tutum (anthropocentric attitude) altında birleştirmeyi önermişlerdir. Stern ve Dietz'in doğa merkezli yönelimi (biocentric value orientation) ise doğa merkezli tutum (ecocentric attitude) olarak benzer şekilde isimlendirilmiştir [31, 32].

Yapılan çalışmalar, doğa merkezli değer sisteminin (biospheric value) çevresel tercihler, amaçlar ve davranışlar ile ilişkisinin doğa açısından pozitif, güçlü ve tutarlı olduğunu göstermiştir [33].

1.2.4. Yer Algısı

Yer algısı, belirli bir mekanla kurulan karşılıklı ilişki ve etkileşim sonucunda oluşan, o mekana ilişkin duygular, bilgiler, inançlar ve tutumlar olarak tanımlanabilir [9, 34].

Bir mekanın fiziksel özellikleri, bireylerin yer algılarını biçimlendirmektedir. Eğitim düzeyinin, yaş, cinsiyet gibi sosyo-ekonomik özelliklerin, ilgili mekanda yaşama süresinin ve yerin kullanım modelinin kişilerin yer algılarını etkilediği bilinmektedir [35]. Çevresel farkındalığın, yere bağlanma düzeyi ile ilişkili olduğu [11], bireylerin içinde yaşadıkları mekana bağlılıkları geliştikçe, çevrelerini daha çok önemsedikleri, öte yandan “yer” in zarar görmesiyle beraber yere bağlılığın azaldığı çeşitli çalışmalarla gösterilmiştir [36].

Çevre psikolojisi literatüründe mekana bağlılıkla ilgili topluluk bağlılığı (community attachment), topluluk duygusu (sense of community), yere bağlılık, yer kimliği, yer bağımlılığı ve yer duygusu (sense of place) gibi bir çok kavram vardır. Bunların arasından “Yer Bağımlılığı”, “Yer Kimliği” ve “Yere Bağlılık” kavramları daha yaygın biçimde kullanılmaktadır [37].

Yer bağımlılığı (Place dependence); Bir yer ile kurulmuş olan fonksiyonel ya da amaca yönelik bağlantılara işaret eder ve fiziksel çevrenin, bir kullanım amacını destekleyen koşulları sağlama derecesini yansıtır [8, 38].

Yer kimliği (Place identity); “İnsanın doğal ve yapılandırılmış çevreyle, fiziksel dünyayla ve başka insanlarla ilişkilerinde tercihleri, beklentileri, duyguları, değerleri, ve inançları tarafından belirlenen, yerin ve kişinin kimliğini yapısında birleştiren karmaşık bir örüntü olarak tanımlanır” [37]. Yer kimliği, kim olduğumuzu tanımlayan, yere sembolik bağlantıların ve belirli fiziksel ortam hakkındaki duyguların karışımından oluşan kişiliğin boyutlarını ifade eder [38]. İçinde yaşanılan yerin, bireyin kişiliğini tamamlayan ve tanımlayan unsurlardan biri olduğu kabul edilir.

Yere bağlılık (Place attachment); gruplar veya bireyler ile yerler arasında, bilişler, kaygılar ve kararlar yoluyla oluşan, pozitif bir bağ; duygusal bir ilişki olarak tanımlanmıştır [8, 35, 37,]. Pek çok çalışmada yere bağlılık kavramının yere bağımlılık ve yer kimliği kavramlarının ikisini de kapsadığı ifade edilmektedir [38].

Çalışmalar yere bağlılığın, davranışları etkileyerek, kent hareketlerine katılımı etkili olan bir unsur olduğunu göstermiştir. Bununla beraber; yere bağlılığın katılım ile ilişkili bulunmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır [39].

1.3. Halkın Katılımı

Çevre sorunlarının karmaşıklığı, çok yönlülüğü, herkesi etkilemesi, çevre hakkının herkes için geçerli olması ve katılımı birlikte çevrenin korunmasına yönelik doğru tedbirlerin belirlenebilirliğinin ve uygulamaların etkinliğinin artırılabilir olması gibi birçok neden, çevresel sorunlarla mücadelede katılımı gerekli kılmaktadır [40].

Halkın katılımı, geniş anlamıyla, “bireylerin çevresel yönetim sürecinde rol oynamaları, sürece etkiye bulunmaları ve böylelikle kendi yaşamlarını biçimlendirecek bu süreci etkilemeleri” demektir. Bireylerin kendi iş ve yaşam alanlarında çevreyi gözetmeleri, çevreyi korumaya yönelik önlemler almaları, çevreyi koruma ve iyileştirme adına faaliyetler yürütmeleri de çevreye yönelik halkın katılımının kapsamına girmektedir [41].

Katılımın esasları 1992 yılında Rio’da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda geliştirilmiştir. Bu konferansta, Sivil Toplum Kuruluşları (STK),

kararların daha fazla tepeden aşağıya alınmaması gerektiğini; herhangi bir proje uygulanmaya başlanmadan önce halka danışılması gerektiğini belirtmişlerdir [42].

1998’de imzalanan Aarhus Sözleşmesi ile, “Çevre ve Kalkınma” temalı Rio deklarasyonu hedefleri ilerletilmiştir. Uluslararası çevre hukukunun asli kurallarının ulusal kurumlar aracılığıyla uygulanmasında önemli bir araç olan bu sözleşme, halkın katılımı ile ilgili yapılmış olan en kapsamlı ve detaylı antlaşmadır [42].

Bu sözleşmeyle, şimdiki ve gelecek nesillerin kendi sağlığı ve refahı açısından uygun olan bir çevrede yaşama hakkının korunmasına katkıda bulunmak için, çevresel konularda bilgiye erişim, karar alma süreçlerine halkın katılımı ve yargıya başvuru haklarının garanti altına alınması amaçlanmıştır [42].

Uluslararası Etki Değerlendirme Örgütü (International Association for Impact Assessment- IAIA) (2006) ise halkın katılımını çevresel etki değerlendirme bağlamında, “Karar alma sürecine konu olan, önerilmiş bir proje, program, plan ya da politikadan olumlu veya olumsuz yönde etkilenen ve söz konusu projeye ilgilenen bireylerin ya da grupların katılımı” biçiminde tanımlamıştır [43].

Halkın katılımı, çevresel sorunların daha kapsamlı ele alınmasını ve bu sorunlara daha etkili çözümler üretilmesini sağlayarak doğal sistemin korunmasına katkıda bulunurken; katılım sürecine dahil olan bireylerin, sosyal öğrenme yoluyla, bölgelerini etkileyen sorunları öğrenmelerini, yeteneklerini ve bakış açılarını geliştirmelerini ve kişisel ilgileri ile doğal sistem etkileşimini farkedebilmelerini mümkün kılarak sosyal sistemi olumlu yönde etkilemektedir. Ancak halkın katılımının yanlış veya eksik uygulandığı durumlarda yukarıda bahsedilen yararların ortaya çıkışının engellenmesi ya da etkilerinin beklenenden düşük olması söz konusu olabilir [8].

Halkın katılımında yapılan yanlış uygulamalardan biri, özellikle konuyla ilgili menfaatleri belli olan çıkar gruplarının katılım sürecine davet edilmeleridir. Katılım sürecine konu olan bir yerin ekosisteminin ve orada yaşayan halkın çıkarlarından daha çok, söz konusu grupların çıkarlarına öncelik veren bir süreç, halkın katılımı felsefesiyle bağdaşmayan sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilir [8].

Halkın katılımında dikkat edilmesi gereken ana prensiplerinden biri, plan ve projelerin, en düşük sosyo-ekonomik gruptaki insanların da görüşlerinin dikkate alınarak hazırlanmasıdır. Bu şekilde, sosyal yapıda ayrıcalıklı konumda olmayan insanların da

katılım sürecinde yer alma fırsatı yakalayabilmeleri önemlidir. Söz konusu plan ve projelerin hazırlanma ve uygulanma süreçlerinin meşruluğu ve halk tarafından kabul edilebilirliklerinin sağlanması, her kesimden ve görüşten bireylerin katılım sürecinde yer edinebilmeleri ile yakından ilişkilidir [8].

Bu alandaki literatür incelendiğinde, yukarıda bahsedilen halkın katılımının uygulama prensipleri ve esaslarına uyulmaması durumunda, informal katılım biçimlerinin ortaya çıktığını gösteren örnekler olduğu görülmektedir.

Protesto yürüyüşleri, kampanyalar, dilekçeler şeklinde ortaya çıkabilen informal katılım biçimlerinin en yoğun görüldüğü alanlardan bir tanesi ÇED süreçleridir. Bu katılım biçimleri etkin bir şekilde hayata geçirildiği takdirde, çevre etki değerlendirme prosedürünün gözden geçirilmesine ve son kararda yürürlükten kaldırılmasına neden olabilmektedirler.

Örneğin Costa Rico’da geniş ölçüde yapılan protestolar Las Crucitas altın madeninin kapatılması ve sonunda ülkedeki tüm açık ocak madencilik faaliyetlerinin yasaklanması ile sonuçlanmıştır. Benzer şekilde, informal katılım, Güney Avustralya’daki çevre etki değerlendirme kararlarında etkili olmuş ve buradaki çevresel etki değerlendirme süreçlerindeki informal katılım etkinliklerinin sayısı, resmi mekanizmaların olmaları gerektiği kadar etkili olmadıklarını göstermiştir [43].

Devlin ve Yap (2008), “Oldukça kapalı ve teknokratik olabilen çevre değerlendirme sürecinin, halkın projenin farkına varması ve ona karşı harekete geçmeye başlamasıyla beraber parçalanabileceğini” söyleyerek, karar alma sürecinin geliştirilmesinde bir araç olan ÇED bağlamında katılımın informal biçimlerinin önemini vurgulamışlardır [43].

Türkiye’de de ÇED süreci sonucunda verilen olumlu raporların, yöre halkının tepkileri ve hukuki mücadeleleri şeklinde ortaya çıkan informal katılımlara bağlı olarak iptal edilebildiğine dair örnekler bulmak mümkündür.

Artvin Kafkasör Yaylası Genya ve Cerattepe Mevkii’nde gümüş ve bakır ile birlikte siyanürle altın aranacak maden sahaları için, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2013 yılında verilen “Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) olumlu” raporu Artvinlilerin mücadeleleri sayesinde yerel mahkeme tarafından iptal edilmiş (2015), ardından bu iptal kararı daniştay tarafından onaylanmıştır (2016). ÇED olumlu raporunun yerel mahkeme tarafından iptal edildiği dönemde maden şirketinin 2. ÇED olumlu raporunu alması

nedeniyle, bu raporun da iptali için 751 kişinin dahil olduğu Türkiye'nin en büyük çevre davası açılmış olması yukarıda bahsedilen informal katılımın Türkiye'deki örneklerden bir tanesidir. Bugün gelinen noktada, temyiz yolu açık olarak davanın reddine karar verilmiştir. Yeşil Artvin Derneği tarafından yapılan açıklamada kararın temyiz edileceğinin bildirilmiş olması ise sürecin devam edeceğini göstermektedir [44-47].

Diğer yandan, ÇED kapsamı içinde olmayan çok sayıda kentsel/çevresel projenin de, halkın müdahil olabileceği mekanizmalar kurulmadan hayata geçirilmeye çalışıldığı; bununla birlikte, kentte yaşayanların informal katılım yoluyla kararları etkileyebildiği gözlenmektedir. Tezimizin konusunu oluşturan Kuzguncuk Bostanı örneğinde de, halkın, çevresel kararlara müdahil olabilmek, fikirlerini yansıtabilmek amacıyla, basın açıklamaları yaptığı, bildirimler dağıttığı, piknikler-şenlikler-imza kampanyaları düzenlediği, konuya müdahil olan her kuruma itiraz ve bilgilendirme dilekçeleri gönderip hukuksal süreci başlattıkları bilinmektedir. Ayrıca bostanın korunması ve halka açık bir tarım ve eğitim ortamı kazandırılması amacıyla, mahalleliler tarafından bir kooperatif kurulmuş ancak yeterli finansmanın bulunamaması nedeniyle bostanın mahalle halkı tarafından kiralanması mümkün olamamıştır [48-52].

Bugün Kuzguncuk Bostan mücadelesi, ÇED sürecinden muaf projeler söz konusu olduğunda, informal katılımın, halkın çevresel kararları etkileyebilmesinin tek yolu olduğunu ve söz konusu doğal alanların kaderini değiştirebildiğini gösteren bir örnek olması açısından önemlidir.

1.4. Kuzguncuk Mahallesi

Boğaziçi'nin Anadolu kıyısında, Üsküdar'a bağlı olan ve Paşalimanı ile Beylerbeyi arasında yer alan Kuzguncuk Mahallesi, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda, Boğaziçi'ne açılan bir vadi içinde gelişmiştir. 17.yy kaynaklarında, Musevi köyü olarak anılan Kuzguncuk Mahallesi'nde aynı tarihlerde Rumların da yaşadığı bilinmektedir. 18.yy'da Ermeniler de Kuzguncuk Mahallesi'ne yerleşmeye başlamış ve 19. yy' a geldiğinde oldukça büyük bir grup oluşturmuşlardır [53,54].

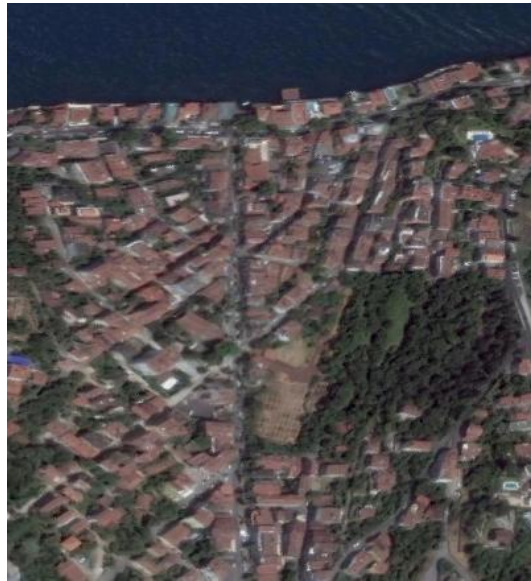
İçerisinde 3 kilise, 2 sinagog, 1 cami bulunan mahallenin, demografik dönüşümüne bakıldığında, 1933'te yapılan bir sayımda, 580 hanede, en çok Musevi, sonra Rum, sonra Ermeni nüfusu olmak üzere %90'ı gayrimüslimlerden oluşan toplam 4000 kişi

yaşamaktayken, 2004 yılı verilerine göre, mahallede yalnızca 64'ü Hristiyan (nüfusun %1'i), 30'u musevi olmak üzere toplam 5940 kişi yaşamaktaydı [55].

Bugün de azınlık nüfusunun yok denecek kadar az olduğu mahallede [56] 2015 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre, 2073'ü erkek (%47), 2358'i kadın (%53) olmak üzere toplam 4431 kişi yaşamaktadır. Yine aynı yıl verileri, mahalle sakinlerinden sadece 96 kişinin okur yazar olmadığını; buna karşılık, 968 kişinin lise, 1033 kişinin yüksekokul/fakülte, 291 kişinin de yüksek lisans veya doktora mezunu olduğunu göstermektedir [57].

Kuzguncuk'ta mahalle yaşamının halen sürdüğü ve mahalle sakinlerinin yaşadığı yerle yüksek oranda duygusal bir ilişki geliştirmiş olduğu söylenebilir. Yapılmış olan bir çalışmada, Kuzguncuk sakinlerinin %70'i kendisini Kuzguncuklu hissettiğini, çevrede görece pek çok komşu olduğunu ve başka bir semtte yaşamayı düşünmediğini belirtirken; %90'ı Kuzguncuk Mahallesi'nde kimsenin bir diğerinin özel hayatına karışmadığını ifade etmiştir. Çalışmada ayrıca, mahalle sakinlerinin %80'inin komşuluk ilişkilerinden memnun olduğu, Kuzguncuk'a giderek artan oranda sosyal düzeyi yüksek kişilerin yerleşmekte olduğu, eğitim düzeyi arttıkça da toplam memnuniyetin arttığı belirtilmiştir [58].

Mahallenin özelliklerinden birisi geçmişe ait mimari dokusunu bugün da yansıtabiliyor olması iken, bir diğer özelliği ise yaklaşık 700 yıllık geçmişe sahip, İstanbul'un son bostanlarından biri olan Kuzguncuk Bostanı'na ev sahipliği yapıyor olmasıdır.

Şekil 1.1. Kuzguncuk Bostanı'nın mahalle içerisindeki konumu [59]

Kuzguncuk Bostanı, Kuzguncukluların deyimiyle İlya'nın bostanı, özellikle son dönemlerdeki yapılaşma girişimlerinden dolayı, semt sakinlerinin büyük bir ilgiyle korudukları bir bostan olma özelliğini sürdürmektedir [60].

Mahalle sakinleri için bostan, bir kültürel miras olarak, günümüzde salt yeşil alandan daha öte bir şey, “hoşgörüyeye dayalı, etnik çeşitlilik içeren eski güzel günlerin bir simgesi” ve “Kuzguncuk'un anılarının deposu haline gelmiştir”. Bu bağlamda, bostanı koruma hareketi, bostanın yeşil alan olarak korunması isteğinin yanında, mahallenin eski kültürünü yaşatma isteğinden de kaynaklanmaktadır [61].

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 14 Aralık 1974 tarih, 8172 sayılı Kararı ile Doğal Sit Alanı olarak ilan edilmiş olan bu bostan, İstanbul İli, Üsküdar İlçesi, I no.lu tapu sicil kaydında 113 Pafta, 545 ada, 29 parselde yer almaktadır ve mülkiyeti Vakıflar İdaresi'ne kayıtlıdır [62].

Sultan Reşat döneminde Soro ve Dodo ailelerine verilen ve resmi olarak ilk kez 1951 yılında mülkiyet olarak kadastro kayıtlarına giren bostan, bir biçimde 1966'da kısmen, 1977'de ise tamamen Vakıfların mülkiyetine geçirilmiş; 1984 yılına kadar da bostan olarak işletilmeye devam edilmiştir. Kuzguncuk, 1984 yılı Boğaziçi Kanunları ile koruma alanı kapsamına alınmıştır. Ancak, 1986 yılında 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'na ters olmasına rağmen, imar planında değişiklik yapılarak bostan arazisine ilkokul yapma hakkı tanınmıştır [63]. Bu değişiklikte beraber, Kuzguncuk sakinleri bostanda yapılaşmayı durdurmaya yönelik itirazlarını hukuki boyutu da içerecek şekilde dile getirmeye başlamışlardır. Bu süreçte; özel hastane ve özel ilkokul projeleri Kuzguncuk'ta yaşayan halkın benimsememesi üzerine durdurulmuştur. Ayrıca, 2011 yılında gündeme gelen “Özel İlkokul” projesi ile ilgili olarak, Kuzguncuklular Derneği'nin, davalara müdahil olabilmek için başlatmış olduğu hukuki süreç, geçtiğimiz yıl derneğe müdahil olma hakkının tanınması ile sonuçlanmıştır [64]. 2014 yılında bostan, Üsküdar Belediyesi tarafından kiralanmıştır. Kuzguncuklular Derneği üyeleri, mahalle sakinleri, muhtarlık ve belediye yetkilileri arasında gerçekleşen görüşmeler sonucunda bostana ilişkin yeni bir çevre projesi hazırlanmış ve hayata geçirilmiştir [65].

Kuzguncuk Bostanı Projesi, Kuzguncuklu mimarlar tarafından, sinema gösterimleri ve şenlikler gibi anfi tiyatrodaki yapılan çeşitli etkinlikler ve gönüllülerce yürütülen ekim-biçim faaliyetleri gibi halihazırda halkın bostandan yararlanma şekillerinden ilham

alınarak tasarlanmıştır. Proje belediyeye sunulmadan önce mahalle halkının davet edildiği toplantılarda tartışılmıştır. Mahalle halkından katılımcıların sunduğu önerilerle son haline getirilerek belediyeye sunulmuş ve 2015 yılında belediye tarafından hayata geçirilmiştir [64].

Bugün Proje kapsamında, çocuklar için bir oyun alanı, sosyal etkinlikler için bir köy meydanı-anfi, serbest etkinlik/afet toplanma alanı, meyve bahçesi, tarım alanları, çeşmeler ve yürüyüş yolu yer almaktadır [66].

Kuzguncuk Mahallesi, geçmiş yıllara ait kültürel yapısından gelen izleri, sınırları içerisindeki Kuzguncuk Bostanı, kendisiyle derin bir ilişki kurmuş olan mahalle sakinleriyle diğer birçok mahalleden ayrılmaktadır. Kuzguncuk Mahallesi, sakinlerinin bostanı korumak için verdikleri mücadele ve bu mücadele sonucunda bostanın varlığıyla ilgili elde ettikleri kazanımlarla, benzer sorunları yaşayan mahallelere örnek oluşturabilmesi açısından da önemlidir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için, anket yöntemi kullanılmıştır. “Anket, kısa sürede geniş bir örneklemeden yüzeysel veriler elde etmek için kullanılan, önceden hazırlanmış soruların katılımcılara postayla ya da internet üzerinden gönderilmesi veya telefonla ya da yüzyüze sorulmasını içeren bir tekniktir” [67].

Çalışmada uygulanan yöntem;

- Bölge üzerine genel bilgilerin toplanması şeklinde bir ön çalışma ve anketlerin hazırlanması
- Anketlerin uygulanması
- İstatistik yöntemleriyle anketlerin değerlendirilmesi

aşamalarından oluşmaktadır.

Anketlerin değerlendirilmesinde;

- Yüzdeler dağılımı hesaplama
- Puanlama
- DATA FIT programı içerisindeki stepwise [68]

yöntemleri kullanılmıştır.

2.1. Ön Çalışma ve Anketlerin Hazırlanması

Kuzguncuk Mahallesi ile ilgili literatürün taranması ile bölge hakkında genel bilgiler elde edilmesine ek olarak, Kuzguncuk Mahallesi muhtarı ve Kuzguncuklular Derneği başkanı ile görüşmeler yapılmıştır.

Kuzguncuk Mahallesi muhtarı ile yapılan görüşmelerde; Kuzguncuk Mahallesi'nin özellikleri, burada yaşayanların sosyo-ekonomik durumları, ne zaman ve nerelerden buraya geldikleri, mahalledeki kentsel değişimin tarihsel süreci ve mahalledeki çevre sorunları hakkında bilgi alınmıştır. Bu görüşmelerde sorulan sorular Ek-A'da verilmiştir.

Kuzguncuklular Derneği başkanı ile yapılan görüşmede; derneğin kuruluş tarihi ve kuruluş amacı, dernek üye sayısı, üyelerin sosyo-ekonomik özellikleri, üyelerin bostan ile ilgili görüşleri, derneğin kuruluşundan bu yana bostan için yürüttüğü çalışmalar,

Kuzguncuk Bostanı ile ilgili hukuki süreç, bostan için yapılması planlanan projenin hazırlık süreci ve bu konudaki son durum hakkında bilgi alınmıştır. Dernek başkanı ile yapılan görüşmede sorulan sorular Ek-B’de verilmiştir.

Yapılan görüşmelerden ve literatürden yararlanarak hazırlanan deneme anketi mahalle sakinlerinden oluşan dar bir grup üzerinde test edilmiştir. Deneme anketine katılanlar tarafından yapılan öneriler dikkate alınarak ve uygulama sırasında göze çarpan hatalar giderilerek, anket, çalışmada kullanılan son haline getirilmiştir. Anket soruları Ek-C’de gösterilmiştir.

2.2. Anketlerin Uygulanması

Bu çalışmada uygulanan 278 anketin; 252’si yüzyüze, 26’sı internet üzerinden online olarak yapılmış olup, anket çalışması toplamda altı aylık bir zaman diliminde tamamlanmıştır. Yüzyüze yapılan anketlerin 168’i rastgele seçilmiş olan hanelerde, 12 tanesi bostanda, 72’si ise sokakta, kafelerde, kahvehanelerde ve işyerlerinde karşılaşılan Kuzguncuk sakinleriyle yapılmıştır.

2.3. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler

Anketlerin değerlendirilmesinde:

- Yüzdeler dağılımı hesaplama
- Puanlama
- Stepwise (Data Fit programı)

yöntemleri kullanılmıştır.

2.3.1. Yüzdeler Dağılımı Hesaplama

Ankete katılanların sosyo-ekonomik yapıları ve çalışma bölgesinde yapılan kent projesine yönelik görüşleri, bu konudaki sorulara verilen cevaplardaki şıkların yüzdeler dağılımına göre belirlenmiştir.

2.3.2. Puanlama

Katılımcıların çevresel farkındalık seviyelerini belirlemek için “puanlama” yöntemi kullanılmıştır. Buna göre; çevresel farkındalığı tespit etmek amacıyla sorulan

sorulardaki şıkların her biri belli bir puana karşılık gelmektedir. Bu bölümdeki her bir soruda seçilen şıklardan elde edilen toplam puan, katılımcının çevresel farkındalık seviyesini göstermektedir. Her bir soruda verilen şıkların kaç puana karşılık geldiği, EK-D’de verilmiştir.

2.3.3. Data Fit Programı ile Stepwise Metodunun Uygulanması

Çevresel farkındalık seviyesinin değerlendirilmesiyle ilgili olan analizlerde; sosyo-ekonomik yapı, çevresel bilgi, değer sistemleri ve yer algısı bağımsız değişkenleri gösterirken; çevresel farkındalık seviyesi bağımlı değişkendir. Kuzguncuk Bostanı projesine yönelik görüşlerin değerlendirilmesiyle ilgili analizlerde ise sosyo-ekonomik yapı, çevresel bilgi, değer sistemleri ve yer algısının yanında çevresel farkındalık seviyesi de bağımsız değişkenleri gösterirken, Kuzguncuk Bostanı projesine yönelik görüşler bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

Her bir bağımsız değişkenin diğer değişkenler üzerindeki etkisini ve tüm değişkenler arasındaki ilişkileri göstermek için Stepwise yönteminden yararlanılmıştır.

2.4. Anket Sorularının Amaç ve Kapsamı

Anket 2 tanesi açık uçlu, 27 tanesi kapalı uçlu olmak üzere 29 sorudan oluşmaktadır. Anketi oluşturan soruların sorulma sebepleri ve soruların amaçları aşağıda açıklanmıştır.

Sosyo-ekonomik yapının çevresel farkındalıkla ilişkili olduğu pek çok çalışmada gözlenmiştir [8, 9, 17]. Benzer ilişkilerin, Kuzguncuk Bostanı ile ilgili yapılmış olan bu çalışmada da geçerli olup olmadığını incelemek amacıyla, ankette, sosyo-ekonomik durum sorularına yer verilmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, gibi “sosyo-ekonomik” özelliklerini belirlemeye yönelik sorular anketin ilk yedi sorusunu oluşturmaktadır.

Kişisel gelir seviyesinin, hane içi paylaşım ilişkilerine ve hane giderlerine bağlı olarak farklı yaşam standartları oluşturabileceği düşüncesiyle, katılımcıların yaşam standartlarını belirlemek için de 8. soru sorulmuştur.

“Yer algısı” nı belirleyebilmek için, katılımcıların İstanbul’a ve Kuzguncuk Mahallesi’ne ne zaman geldikleri (9. ve 10. sorular) gibi soruların yanı sıra neden

Kuzguncuk Mahallesi'nde yaşamayı tercih ettikleri (11.soru) ve mahalleye olan bağlılıklarının şeklini ve derinliğini (12.soru) irdelemeye yönelik sorular sorulmuştur. Belli bir yerde yaşam süresi uzadıkça, kişi ile o yer arasında kuvvetli bir bağ oluşabilmektedir. Yaşadığı yer ile daha kuvvetli bağ kuran kişilerin, o yeri daha çok sahiplenmesi ve koruması beklenmektedir. Bu sorularla, katılımcıların Kuzguncuk Mahallesi'yle kurduğu bağın şeklinin sorgulanması ve sosyo-ekonomik yapıları ile orada bulunma sürelerinin bu bağ üzerindeki etkisinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca katılımcıların mahalle ile kuruldukları bağın, Kuzguncuk Bostanı projesine ilişkin eğilimleri ve halkın katılımı süreçlerinde yer almaları üzerinde etkili olup olmadığını incelemek de hedeflenmiştir.

Katılımcıların çevresel bilgilerini "Sistem Bilgisi" üzerinden tespit etmek ve değerlendirmek amacıyla; katılımcılara, çevre tanımı (soru 13) ile dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin nedenleri (soru 16) sorulmuştur. Ayrıca, katılımcılardan insanların yaşamdaki tercih, seçim ve uygulamalarının doğal çevre üzerindeki etkilerini değerlendirmeleri için verilmiş olan ifadeleri "doğru/yanlış" olarak nitelendirmeleri istenmiştir (soru 18) [8]. Çevre tanımı sorusu (soru 13), Kuzguncuk Mahallesi sakinleri için "çevre" kelimesinin ne anlama geldiğini ve çevreyi oluşturan bileşenlerin neler olduğunu öğrenmek amacıyla sorulmuştur. Katılımcıların "çevre" tanımı seçimleri ile Kuzguncuk Bostanı projesine yönelik eğilimleri, sosyo-ekonomik yapıları ve sahip oldukları değer sistemleri (insan merkezli-doğa merkezli) gibi değişkenler arasındaki ilişkilerin irdelenmesi amaçlanmıştır. Dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin nedenleri (soru 16), katılımcıların küresel boyutta genel bir çevre bilgisine sahip olup olmadıklarını irdelemek amacıyla sorulmuştur. İnsanların yaşamdaki tercih, seçim ve uygulamalarının doğal çevre üzerindeki etkilerini irdeleyen soru ile (soru 18), katılımcıların sosyal sistem-doğal sistem etkileşimi ve ekosistemin nasıl çalıştığı ile ilgili bilgi sahibi olup olmadıklarını tespit etmek amaçlanmıştır.

Çevre kirliliği ve problemlerinin önlenmesinden kimler sorumludur sorusu (soru 17), katılımcıların söz konusu sorumluluğu hangi kişi ve kurumlar arasında paylaştığını belirlemek amacıyla sorulmuştur [8]. Bu soruya verilen cevaplarla, katılımcıların çevrenin korunmasında yetkili olan kurumların sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarının ve kendilerini bu konuda sorumluluğu olan taraflardan biri olarak görüp görmediklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

“Yerel Çevresel Bilgiyi” tespit edebilmek için katılımcılara mahallelerinde var olan çevre kirliliği ve problemlerinin neler olduğu (soru 15) ve Kuzguncuk Bostanı’yla ilişkili gelişmelerdeki son durum hakkında (soru 19) sorular yöneltilmiştir. Daha yüksek yerel çevresel bilgiye sahip katılımcıların, sosyo-ekonomik yapıları ile katılım sürecinde ne düzeyde yer aldıklarının incelenmesi hedeflenmiştir. Soru 15 ile, katılımcıların mahallelerindeki çevre sorunlarına yönelik farkındalıklarını tespit etmek ve bunun üzerinden Kuzguncuk Bostanı’nın yapılaşmaya açılma ihtimalini bir sorun olarak görüp görmediklerini belirlemek amaçlanmıştır. Soru 19 ile ise katılımcıların Kuzguncuk Bostanı’yla ilişkili gelişmeler üzerinden bostandaki uygulamaların son hali hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yukarıda anlatılan sorulardan, katılımcıların birden fazla şık seçmelerinin mümkün olduğu soru 15,16 ve 17’nin değerlendirilmesinde, katılımcıların işaretlediği şık sayısının artışına bağlı olarak, ilgili konudaki çevresel farkındalıklarının da yükseldiği varsayılmıştır.

“Değer sistemi”ni belirlemek amacıyla, katılımcılara 14. ve 20. sorular yöneltilmiştir. Soru 14 ile, katılımcılara çevrenin korunmasını ve çevre problemlerinin önlenmesini kim/ne için istediği sorulmuş, verilen cevaplara göre ise katılımcılar değer sistemlerine göre; kendi merkezli, toplumsal öncelikli veya doğa merkezli olmak üzere gruplandırılmıştır [69]. Soru 20 ile ise Kuzguncuk Bostanı’nın nasıl düzenlenmesinin tercih edildiğine bağlı olarak katılımcılarda insan merkezli bir yönelimin olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Katılımcıların çevrenin korunması ve denetlenmesi için çalışan kurumların sorumluluk alanlarına ilişkin farkındalıklarını ölçmek amacıyla çeşitli sorular sorulmuştur (Soru 21, 22, 23 ve 24) [8]. Çevresel farkındalık puanı hesaplamasında, kurum sorumluluklarına ilişkin bu dört sorudan alınan puanlar toplanarak söz konusu dört soru, tez içerisinde tek bir bileşen olarak “çevrenin korunması ve denetlenmesi için çalışan kurumlara dair farkındalık” şeklinde değerlendirmeye alınmıştır.

Ayrıca katılımcılara, çevre sorunlarını takip edip etmedikleri ve takip ediyorlarsa hangi iletişim kanallarını kullandıkları sorulmuştur (soru 25 ve 26). Bu sorulara bağlı olarak çevre sorunlarını düzenli takip etmede en çok kullanılan iletişim kanalının hangisi/hangilerinin olduğunun belirlenmesi, çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve

haberleri düzenli takip edenlerin sosyo ekonomik yapılarının, ve katılım sürecinde ne düzeyde yer aldıklarının incelenmesi, çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri düzenli takip etmenin katılımcıların çevre bilgisi düzeyleri ile olan ilişkisinin irdelenmesi hedeflenmiştir.

Katılımcıların projeye ilişkin eğilimlerini belirlemek amacıyla, yapılmakta olan çevre projesine destek verip vermedikleri (soru 27), katılım süreçlerinin belirlenmesi amacıyla da projenin hazırlanma sürecinde yer alıp almadıkları (soru 28) ve bostanın yapılaşmaya açılmasını önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılıp katılmadıkları (soru 29) sorulmuştur.

2.5. Anket Soruları İçin Öneriler

Değer sistemini belirlemek amacıyla sorulan 14. soruda, katılımcılardan “Çevrenin korunmasını ve çevre problemlerinin çözülmesini üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle istiyorum” cümlesinde boş bırakılan yeri, şıklarda verilen ifadelerden biri/birkaçı ile doldurması istenmiştir. Ancak verilmiş olan şıklardan kaçının seçilebileceğine ilişkin bir sınır konulmamıştır.

Bu durum, bir yandan adil puanlama yapılması önünde engel oluştururken, diğer yandan verili her şıkkı işaretleyen katılımcıların değer sisteminin belirlenebilmesinde, bu sorunun ayırt edici bir işlevinin olmamasına neden olmuştur. Katılımcılardan, verilmiş olan seçenekleri seçmeleri yerine; verilmiş olan şıkları değer sistemlerine bağlı olarak, önem derecelerine göre sıralamaları istenmiş olsaydı, sorunun değerlendirilmesinin daha kolay ve sağlıklı olacağı düşünülmektedir.

Verilen ifadelerin “doğru/yanlış” olarak işaretlenmesi istenen 18. sorunun f şikkında “Enerjinin güneş, rüzgar gibi kaynaklardan sağlanması çevreye zarar vermez” ibaresi yer almaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının da doğaya çeşitli zararlarının olduğu bilinmektedir [70]. Bu bilgiye sahip olan anket katılımcılarının bir bölümü bu şıkkı değerlendirirken çelişkiye düşmüştür. Bu nedenle çevresel farkındalık puanı hesaplanırken bu soru değerlendirme dışında tutulmuştur. Böyle bir karışıklığın önlenmesi için 18. sorunun f şıkkı “Doğru teknik, yöntem ve yaklaşımlarla uygulanması durumunda, enerjinin güneş, rüzgar gibi kaynaklardan sağlanması, diğer enerji kaynaklarına göre doğaya daha az zarar verir” biçiminde düzeltilebilir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümün ilk kısmında katılımcıların sosyo-ekonomik durumları, çevre bilgileri, değer sistemleri, yer algıları, çevre sorunlarını ne düzeyde takip ettikleri, Kuzguncuk Bostanı projesine ilişkin eğilimleri ve halkın katılımı süreçlerinde ne düzeyde yer aldıkları, anket sorularına verdikleri yanıtların yüzdelerle dağılımlarına göre incelenmiştir. İkinci kısımda ise, sözü edilen değişkenler arasındaki ilişkiler ve bu değişkenlerin katılımcıların çevresel farkındalıkları üzerindeki etkisi, DATA FİT programının Stepwise yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

3.1. Anket Sonuçları (Yüzdelerle Dağılım)

Bu kısımda anket katılımcılarının

1. Sosyo ekonomik durumları (Cinsiyet, yaş, eğitim, aktif çalışma durumu, kişisel gelir, yaşam standardı) (Soru 1'den 8'e)
2. İstanbul'a ve Kuzguncuk mahallesine yerleşim tarihleri ve nedenleri (Soru 9, 10, 11))
3. Yer Algısı (Soru 12)
4. Çevre Bilgisi (Soru 13, 15, 16, 17, 18, 19)
5. Değer Sistemi (Soru 14, 20)
6. Çevrenin korunması ve denetlenmesi için çalışan kurumların sorumluluk alanları hakkında sorulara verdikleri yanıtlar (Soru 21, 22, 23, 24)
7. Çevre sorunlarını takip etme durumları (Soru 25, 26)
8. Kuzguncuk Bostanı projesine ilişkin eğilimleri (Soru 27)
9. Halkın katılımı süreçlerinde ne kadar yer aldıkları (Soru 28, 29)

yüzdelerle dağılımlarıyla beraber incelenmiştir.

3.1.1. Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Durumu

Katılımcıların cinsiyet dağılımı Tablo 3.1'de gösterildiği gibidir.

Tablo 3.1. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzelik Dağılım
Kadın	156	56,1
Erkek	122	43,9
Toplam	278	100

Tablo 3.1'e göre, kadın katılımcıların oranı (% 56,1) erkek katılımcılara (%43,9) göre daha yüksektir.

Katılımcıların yaş dağılımları ise Tablo 3.2'de gösterilmiştir. Buna göre, katılımcıların % 66,9'unun 30-60 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Yaş	Kişi Sayısı	Yüzelik Dağılım
20 ve altı	13	4,7
21-30	42	15,1
31-40	52	18,7
41-50	65	23,4
51-60	69	24,8
61 ve üstü	37	13,3
Toplam	278	100

Tablo 3.2. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı

Katılımcıların eğitim durumları Tablo 3.3 ile gösterilmektedir. Buna göre, katılımcılar arasındaki okur yazar olmayanların oranı oldukça düşüktür (%2,9). Katılımcıların %27,3'ünün düşük eğitim seviyesine sahip olduğu (%16,9'u ilk okul; %10,4'ü ortaokul), %28,1'inin lise mezunu olduğu ve %41,8'inin yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu (%30,6'sı üniversite mezunu, %11,2'si lisansüstü) tespit edilmiştir. Bu rakamlar göz önüne alındığında, katılımcıların yaklaşık yarısının yüksek eğitilmiş oldukları görülmektedir.

Eğitim durumu	Kişi Sayısı	Yüzdelik
Okur yazar değil	8	2,9
İlkokul	47	16,9
Ortaokul mezunu	29	10,4
Lise mezunu	78	28,1
Üniversite mezunu	85	30,6
Lisansüstü	31	11,2
Toplam	278	100

Tablo 3.3. Katılımcıların eğitim seviyelerine göre dağılımı

Aktif çalışma durumu Tablo 3.4 ve Tablo 3.5 ile gösterilmektedir. Tablo 3.4'e göre, anket katılımcılarının %54,7'si aktif çalışma hayatında yer almaktadır. Çalışma hayatında yer almayanların (%45,3) %95,2'si kendi isteği ile çalışmadığını belirtirken, sadece %4,8'i, iş arayıp bulamadığını ifade etmiştir (Tablo 3.5).

Tablo 3.4. Aktif çalışma durumu dağılımı

Aktif çalışan kişi sayısı	152	54,7
Çalışmayan kişi sayısı	126	45,3
Toplam	278	100

Tablo 3.5. Çalışmayanların dağılımı

Kendi isteği ile çalışmayan kişi sayısı	120	95,2
İş arayan bulamayan kişi sayısı	6	4,8
Toplam	126	100

Katılımcıların kişisel gelir dağılımı Tablo 3.6'da verilmiştir. Buna göre, katılımcıların %50,3'ü 1500 TL ve altında, %27,3'ü 1500-3000 TL arasında, %20,5'i 3000 TL ve üstünde kişisel gelire sahiptir.

Tablo 3.6. Katılımcıların kişisel gelirlerine göre dağılımı

Aylık Kişisel Gelir	Kişi Sayısı	Yüzelik Dağılım
Yok	69	24,8
Asgari ücret ve altı	27	9,7
Asgari ücret-1500	44	15,8
1500-2000	32	11,5
2000-3000	44	15,8
3000 ve üstü	57	20,5
Boş	5	1,8
Toplam	278	100

Katılımcıların yaşam standartlarına göre dağılımı ise Tablo 3.7’de gösterilmektedir. Buna göre, katılımcıların %39,9’unun sadece barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabildiği, %24,1’inin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmenin yanı sıra seyahat/tatil ihtiyaçlarını da karşılayabildikleri, %30,6’sının ise temel ihtiyaçlarına ve seyahat/tatil ihtiyaçlarına ek olarak sinema, tiyatro konser ... vb. sosyal hayat ihtiyaçlarını da karşılayabildikleri görülmektedir. Barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını ifade edenlerin oranı %4,7’dir.

Katılımcıların kişisel gelir ve yaşam standartlarına ilişkin bilgiler bir arada değerlendirildiğinde, kişisel geliri 1500 TL ve altında olanların oranı (%50,3) ile yaşam standardı düşük olanların oranının (temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve sadece temel ihtiyaçlarını karşılayabilenlerin toplamı; % 44,6) birbirine yakın olduğu görülmektedir. Benzer ilişki kişisel geliri 2000 TL ve üzerinde olan katılımcıların oranı (%36,3) ile en yüksek yaşam standardına sahip olanların oranı (%30,6) arasında da geçerlidir.

Tablo 3.7. Katılımcıların yaşam standartlarına göre dağılımı

Yaşam standardı	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Temel ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum	13	4,7
Sadece temel ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum	111	39,9
Temel ihtiyaçlarımı ve seyahat/tatil ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum	67	24,1
Temel ihtiyaçlarımı, seyahat/tatil ihtiyaçlarımı ve sosyal hayat ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum	85	30,6
Boş	2	0,7
Toplam	278	100

Sonuç olarak, anket çalışmasına katılanların profili sosyo-ekonomik açıdan incelendiğinde, katılımcıların

- Yarısından fazlasının kadın olduğu (%56,1),
- Ağırlıklı olarak 30-60 yaşları arasında oldukları (%66,9),
- Yaklaşık yarısının yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu (%41,7),
- %54,7'sinin aktif çalışma hayatında yer aldığı,
- Çalışma hayatında yer almayanlarının yüzde 95,2'sinin kendi isteği ile çalışmadığı,
- %50,3'ünün 1500 TL ve altında, %20,5'inin 3000 TL ve üzerinde kişisel gelire sahip olduğu,
- %39,9'unda yaşam standardının sadece temel ihtiyaçları karşılamaya yettiği, %24,1'inde buna ek olarak seyahat/tatil ihtiyaçlarının da karşılanabildiği, %30,6'sında ise bunların yanı sıra sosyal hayat ihtiyaçlarının da karşılanabildiği tespit edilmiştir.

Kişisel geliri olmayan katılımcılar ile asgari ücret ve altında kişisel gelire sahip olan katılımcıların oranlarının toplamı %34,5 iken; yaşam standardı açısından temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını söyleyenlerin oranı sadece %4,7'dir. Birbiriyle çelişiyor gibi görünen bu iki oran arasındaki farklılık, katılımcıların yaşam standartlarını sadece kendi kişisel gelir seviyeleri üzerinden değil, haneye giren toplam gelir üzerinden değerlendirmiş oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Sonuçlar kişisel gelir ve yaşam standardı arasındaki bilgilerin uyumlu olduğunu göstermektedir.

3.1.2. İstanbul ve Kuzguncuk Mahallesi'ne Yerleşim Tarihleri ve Nedenleri

Katılımcıların İstanbul'a geliş tarihleri dağılımı Tablo 3.8'de verilmiştir. Buna göre; katılımcıların yaklaşık yarısı (%48,6) İstanbul doğumlulardan oluşmaktadır. Diğer yarısının ise başka yerlerde doğup, farklı tarihlerde İstanbul'a geldikleri görülmektedir.

Tablo 3.8. Katılımcıların İstanbul'a yerleşim tarihlerinin dağılımı

İstanbul'a geliş tarihi	Kişi Sayısı	Yüzdelerik Dağılımı
İstanbul'da doğdu	135	48,6
1945-1960 arası	17	6,1
1961-1975 arası	30	10,8
1976-1990 arası	36	12,9
1991-2005 arası	37	13,3
2005 ve sonrasında	23	8,3
Toplam	278	100

Katılımcıların Kuzguncuk Mahallesi'ne yerleşme tarihlerinin dağılımı ise Tablo 3.9'da gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların %26,3'ünün Kuzguncuk Mahallesi'nde doğduğu, %45,3'ünün ise 1990'lardan sonra Kuzguncuk Mahallesi'ne yerleşenlerden oluştuğu görülmektedir (%16,2'si 1991-2000 arasında Kuzguncuk Mahallesi'ne yerleşenler, %29,1'i 2001'den sonra yerleşenler).

Katılımcıların Kuzguncuk Mahallesi'nde yaşama nedenleri Tablo 3.10'da verilmiştir. Tablo 3.10 incelendiğinde Kuzguncuk Mahallesi'nde başlıca yaşama sebeplerinin “Doğal güzelliği” (%46,4) ile “Arkadaş ve akraba varlığı” (%31,3) olduğu görülmüştür. “Kuzguncuk Mahallesi'nde doğmuş olmak” hala orada yaşıyor olma sebepleri içerisinde %25,9'luk oran ile üçüncü sırayı almıştır. “Evlilik”, “Ailevi sebepler”, “Evinin Kuzguncuk'ta olması”, “Mahallenin sessiz, sakin oluşu”, “Mahalle ortamının hissedilmesi, komşuluk, samimiyet”, “Çocukların eğitimi”, “İş yerine yakınlık”, “Sevme”, “Mecburiyet” gibi nedenler %23,4 ile “Diğer” başlığı altında yer almaktadır.

Tablo 3.9. Katılımcıların Kuzguncuk Mahallesi'ne yerleşim tarihlerinin dağılımı

Kuzguncuk'a geliş tarihi	Kişi Sayısı	Yüzdelerik Dağılımı
Kuzguncuk'ta doğdu	73	26,3
1950 veya öncesi	1	0,4
1951-1960 arası	13	4,7
1961-1970 arası	17	6,1
1971-1980 arası	24	8,6
1981-1990 arası	23	8,3
1991-2000 arası	45	16,2
2001 ve sonrasında	81	29,1
Boş	1	0,4
Toplam	278	100

Tablo 3.10. Katılımcıların Kuzguncuk'ta yaşama sebeplerinin dağılımı

Kuzguncuk'ta yaşama sebebi	İşaretlenme sayısı	Yüzdelerik Dağılımı
Doğum	72	25,9
Arkadaş ve akraba varlığı	87	31,3
Doğal güzelliği	129	46,4
Sağladığı iş olanakları	23	8,3
Ev Fiyatlarının uygun olması	7	2,5
Ulaşımın kolay olması	47	16,9
Diğer	65	23,4

Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiğinden, toplam %100'ü geçebilmektedir.

Sonuç olarak; katılımcıların

- Yaklaşık yarısı İstanbul doğumlu olup, diğer yarısı başka yerlerde doğup, farklı tarihlerde İstanbul'a yerleşenlerden oluşmaktadır.
- %26,3'ünün Kuzguncuk Mahallesi'nde doğduğu, yaklaşık yarısının ise 1990'lardan sonra Kuzguncuk Mahallesi'ne yerleşenlerden oluştuğu görülmektedir.

- Kuzguncuk Mahallesi’ne başlıca geliş sebeplerinin “Doğal güzellik” (%46,4) ile “Arkadaş ve akraba varlığı” (%31,3) olduğu tespit edilmiştir.

3.1.3. Yer Algısı

Yaşadıkları yer ile kurdukları bağın hangi formda olduğunu araştırmak amacıyla katılımcılardan “Burada yaşıyorum çünkü...” ifadesini şıklarda verilen cümlelerden birisi ile tamamlamaları istenmiştir. Katılımcıların yanıtlarının dağılımı Tablo 3.11’de verilmiştir.

Buna göre; yukarıdaki ifadeyi, “Bu mahallede yaşamak beni ben yapan, beni tanımlayan özelliklerden biri” cümlesi ile tamamlayan katılımcıların yaşadıkları yer ile kurdukları bağ: “Yer ile kimliklenme”, “Mahalledeki iş olanakları ve ortam şartlarının sağladığı konfor yüzünden” cümlesi ile tamamlayan katılımcıların yaşadıkları yer ile kurdukları bağ: “Yere bağımlılık”, “Burayı seviyor, burada kendimi güvende ve huzurlu hissediyorum” ile tamamlayan katılımcıların yaşadıkları yer ile kurdukları bağ: “Duygusal”, “Buradan başka bir yerde de kolaylıkla yaşayabilirim” ile tamamlayan katılımcıların yaşadıkları yer ile kurdukları bağ: “Bağ yok” başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Tabloya göre, katılımcıların Kuzguncuk Mahallesi ile kurmuş oldukları bağın %64,8’inin duygusal formda, %16,2’sinin yer ile kimliklenme şeklinde olduğu, %15,1’inin ise Kuzguncuk Mahallesi ile herhangi bir bağının olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.11. Katılımcıların yer algılarının dağılımı

Yer Algısı (Yere Bağlılık)	Kişi Sayısı	Yüzdeler Dağılım
Duygusal bağ	180	64,8
Yer ile kimliklenme	45	16,2
Bağ yok	42	15,1
Yere bağımlılık	9	3,2
Boş	2	0,7
Toplam	278	100

Sonuçlar katılımcıların çoğunun (%64,8) mahale ile duygusal bir bağ kurduğunu göstermektedir. Yer ile kimliklenmenin mahalleye sahip çıkmak açısından önemi

düşünüldüğünde, katılımcıların %80,9'unun mahalle ile derin bir ilişki kurduğu söylenebilir.

3.1.4. Çevre Bilgisi

Tablo 3.13, 3.14, 3.15 (soru 15,16,17) için, seçilen şık sayısı arttıkça çevre bilgisi ve farkındalığının da yükseldiği kabul edilmiştir.

Katılımcıların, *sistem bilgisini* ölçmek için sorulan sorulardan biri olan “çevre” tanımına yönelik soruya verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.12’de gösterilmiştir. Anket çalışmasına katılanların %65,1’i çevreyi “Canlı-cansız tüm varlıkların etkileşim alanı”, %25,2’si ise “Komşular, arkadaşlar” olarak tanımlamıştır. Çevrenin “Doğa” ve “Mahalle, arazi” şeklindeki tanımlarının, tercih edilen ilk iki tanıma göre oldukça az sayıda kişi tarafından seçildiği görülmektedir.

Tablo 3.12. Katılımcıların “En doğru çevre tanımı” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

En doğru çevre tanımı	Kişi Sayısı	Yüzdelerik Dağılımı
Canlı-cansız tüm varlıkların etkileşim alanı	181	65,1
Komşular, arkadaşlar	70	25,2
Doğa	16	5,8
Mahalle, arazi	9	3,2
Boş	2	0,7
Toplam	278	100

Katılımcıların *yerel çevresel bilgilerini* ölçmek için sorulan “Kuzguncuk Mahallesi’nde çevre kirliliği ve problemleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı Tablo 3.13 ile gösterilmektedir. Tablo incelendiğinde mahalle halkının rahatsız olduğu sorunların başında %70,5 ile “Araçların uygun olmayan yerlere park edilmesi” ve %58,3 ile “Kuzguncuk Bostanı’nın yapılaşmaya açılma ihtimali” gelmektedir. Mahalle halkını en fazla rahatsız eden üçüncü sorun ise %29,9 ile “Yetersiz altyapı ve atıksu” sorunudur. Kuzguncuk Mahallesi’nde var olan farklı sorunları ifade eden her bir şıkkın seçilme oranlarına bakıldığında, dile getirilen ilk iki sorunun (otopark problemi ve bostanın yapılaşmaya açılma ihtimali) diğerlerine göre ciddi bir farkla tercih edildiği

görülmektedir. Bu iki sorudan “Kuzguncuk Bostanı’nın yapılaşmaya açılma ihtimali” ifadesinin, katılımcıların %58,3’ü tarafından seçilmiş olması, bostanın ve bostanın korunmasının mahalle sakinleri için önemini yansıtırken aynı zamanda mahalle sakinlerinin hala bostanın geleceği için kaygılandıklarını da göstermektedir.

Tablo 3.13. Katılımcıların “Kuzguncuk Mahallesi’nde çevre kirliliği ve problemleri nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Kuzguncuk Mahallesi Çevre Kirliliği ve Problemleri	İşaretlenme Sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Araçların uygun olmayan yerlere park etmesi	196	70,5
Bostanın yapılaşmaya açılma ihtimali	162	58,3
Yetersiz altyapı ve atıksu sorunu	83	29,9
Görüntü Kirliliği	61	21,9
Çöp	53	19,1
Koku	49	17,6
Gürültü Kirliliği	46	16,5
Hava Kirliliği	18	6,5
Diğer	51	18,3

Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiğinden, toplam %100’ü geçebilmektedir.

Katılımcıların *sistem bilgisini* ölçmek için sorulan üç sorudan bir diğeri olan “Dünya’daki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.14 ile gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların seçtiği ilk üç problem %80,9 ile “Doğa’nın kötü kullanılması”, %80,2 ile “Plansız kentleşme” ve %77,0 ile “Doğal kaynakların kötü kullanımı”dır. Daha sonra gelen diğer problemlerin ise birbirine yakın oranlarda tercih edildikleri görülmektedir.

Verilmiş olan şıklardan seçim yapmış olmanın yanısıra, katılımcıların bir kısmı tarafından ifade edilmiş olan “Tüketimin artması” (2 kişi), “Rant” (4 kişi), “Bencillik” (1 kişi), “Cehalet” (3 kişi), “Bilinçsiz toplum” (1 kişi), “Kapitalizm” (1 kişi), “Farkındalık yaratılamaması” (1 kişi) “Açgözlülük” (1 kişi), “Cehalet ve neoliberalizm” (1 kişi), “İnsan altyapısı ve eğitim” (1 kişi), “Çevre kirliliği bir sosyo-ekonomik sistem sorunudur” (1 kişi) yanıtları “Diğer” başlığı altında değerlendirilmiştir.

Tablo 3.14. Katılımcıların “Dünya'daki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Dünya'daki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri	İşaretlenme Sayısı	Yüzdeler Dağılım
Doğanın Kötü kullanımı	225	80,9
Plansız Kentleşme	223	80,2
Doğal kaynakların kötü kullanımı	214	77,0
Fabrika/Endüstri	195	70,1
Yetersiz altyapı	171	61,5
KontROLSÜZ nüfus artışı	171	61,5
Trafik	173	62,2
Küresel Etkiler	162	58,3
Diğer	17	6,1

Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiğinden, toplam %100'ü geçebilmektedir.

Katılımcıların “Çevre problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumlar kimlerdir” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.15 ile gösterilmektedir. Katılımcıların %85,3'ü bu soruyu İnsanlar”, %78,1'i "Belediyeler”, %71,9'u “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” olarak yanıtlamıştır. İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ), Orman ve Su İşleri Bakanlığı, medya ve eğitimcilerin sorumlu olduğunu düşünenlerin oranının birbirine yakın olduğu ve çevre problemlerinin önlenmesinde bu kurumların, ilk üç sırada yer alanlara göre daha az sorumlu tutuldukları söylenebilir.

Tablo 3.15. Katılımcıların “Çevre kirliliği ve problemlerinin önlenmesinden kim sorumludur?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Çevre Problemlerinin Önlenmesinden Sorumlu Kişi ve Kurumlar	İşaretlenme Sayısı	Yüzdelerik Dağılım (278)
İnsanlar	237	85,3
Belediye (Büyükşehir Bld. / İlçe Bld.)	217	78,1
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	200	71,9
İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi	134	48,2
Medya	133	47,8
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	128	46,0
Eğitimciler	155	55,8

Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiğinden, toplam %100’ü geçebilmektedir.

Sistem bilgisini ölçmek amacıyla sorulan bir diğer soruda, katılımcılara ekosistemin işleyişi ve çevre kirliliği hakkında çeşitli cümleler verilerek; katılımcılardan bunları “doğru/yanlış” olarak değerlendirmeleri istenmiştir. Bu cümleler ve bu cümlelere ilişkin yanıtların dağılımı aşağıda yer alan dokuz tabloda (Tablo 3.16.1 - Tablo 3.16.9) gösterildiği gibidir.

Tablo 3.16. Katılımcıların ekosistemin işleyişi ve çevre kirliliği hakkında verilen cümleleri “doğru/yanlış” şeklinde değerlendirme oranları

Tablo 3.16.1. Kaçak yapılaşma çevre problemlerini artırır.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
272	97,8	2	0,7	4	1,4	278	100

Tablo 3.16.2. Atıksuların arıtılmadan göl, nehir ve denizlere deşarj edilmesi çevre kirliliğine neden olmaz.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
7	2,5	268	96,4	3	1,1	278	100

Tablo 3.16.3. Çöplerin ve sigara izmaritlerinin yere atılması çevre kirliliğine neden olmaz.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
2	0,7	275	98,9	1	0,4	278	100

Tablo 3.16.4. İklim değışikliğı ve küresel ısınma arasında bir ilişki yoktur.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
23	8,3	234	84,2	21	7,5	278	100

Tablo 3.16.5. Su tasarrufu su kaynaklarının korunmasını sağlar.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
259	93,2	16	5,8	3	1,1	278	100

Tablo 3.16.6. Enerjinin nükleer santraller ile sağlanması çevreye zarar vermez.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
23	8,3	242	87,1	13	4,7	278	100

Tablo 3.16.7. Enerjinin güneş, rüzgar gibi kaynaklardan sağlanması çevreye zarar vermez.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
258	92,8	15	5,4	5	1,8	278	100

Tablo 3.16.8. Endüstriyel atıkların arıtılmadan direk deşarjı çevreye zarar vermez.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
4	1,4	272	97,8	2	0,7	278	100

Tablo 3.16.9. Atıkların yeniden kullanımı doğal kaynakların tükenmesini azaltır.

Doğru	Yüzdelerik	Yanlış	Yüzdelerik	Boş	Yüzdelerik	Toplam	Yüzdelerik
251	90,3	20	7,2	7	2,5	278	100

Tablolar 3.16.1'den 3.16.9'a incelendiğinde, verilen dokuz cümleden yedisi katılımcıların %90'ından fazlası tarafından, “doğru/yanlış” tercihlerinden uygun olan seçilerek doğru değerlendirilmiştir.

Aynı şekilde doğru değerlendirilmelerine rağmen, diğer iki şık olan “İklim değişikliği ve küresel ısınma arasında bir ilişki yoktur” ve “Enerjinin nükleer santraller ile sağlanması çevreye zarar vermez” cümleleri sırasıyla katılımcıların %84,2'si ve %87,1'i tarafından doğru değerlendirilmiştir. Bu durum; katılımcıların iklim değişikliği-küresel ısınma arasındaki ilişki ve nükleer santrallerin çevresel tahribatları hakkında, diğer şıklarla kıyaslandığında, daha az bilgi sahibi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.17. “Kuzguncuk Bostanı ile ilgili gelişmelerde gelinen son durum nedir?” açık uçlu anket sorusunda, katılımcıların “Kuzguncuk Bostanı projesini kimin hazırladığı” hakkındaki görüşlerinin dağılımı

Cevaplar	Kişi Sayısı	Yüzdeler Dağılım
Belediye	25	25,3
Dernek ve Belediye	19	19,2
Halk, Belediye	13	13,1
Dernek	10	10,1
Bilmiyorum	15	15,2
Diğer kombinasyonlar (Tablo Ek-F-2'de)	17	17,2
Toplam	99	100

Katılımcıların mahalleleri ile ilgili önemli gelişmeleri takip edip etmediklerini ve var olan bilgilerinin ne kadar güncel olduğunu belirleyebilmek amacıyla, katılımcılara “Kuzguncuk Bostanı ile ilgili gelişmelerde gelinen son durum nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Cevaplar incelendiğinde, sorunun açık uçlu olması nedeniyle, katılımcıların bostanla ilgili gelişmelerde gelinen son durum hakkındaki bilgilerine ek olarak Kuzguncuk Bostanı projesini kimin hazırladığı ve projenin kim tarafından hayata geçirildiğine ilişkin fikirlerinin yanısıra proje hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşlerini de belirttikleri görülmüştür.

Anket çalışmasının başladığı dönemlerde Bostan projesinin hayata geçirilme çalışmaları devam etmekte olup, bostan halkın kullanımına kapalı durumdadır. İlerleyen

dönemlerde projenin hayata geçirilmesi tamamlanarak bostanın halkın kullanımına açılmış olması nedeniyle, bu iki dönemde görüşülen katılımcıların bostanla ilgili gelişmelerde gelinen son durum hakkında verdikleri cevaplar arasında tutarsızlık görülürken aynı neden; katılımcıların projeye dair görüşlerinin olumlu veya olumsuz olmasında da belirleyici olmuştur. Bu nedenle bu soruya verilen yanıtlardan bostanla ilgili gelişmelerde gelinen son durum hakkındaki açıklamalar ve projeye dair belirtilen olumlu veya olumsuz görüşler değerlendirmeye alınmamış; yanıtlar Kuzguncuk Bostanı projesini kimin hazırladığına ve projenin kim tarafından hayata geçirildiğine ilişkin ifade edilen görüşlere bağlı olarak değerlendirilmiştir.

Buna göre projenin kim tarafından hayata geçirildiği konusunda katılımcıların “Üsküdar Belediyesi” şeklinde ortak bir cevap verdiği görülmektedir. Bununla beraber, Tablo 3.17’de verildiği üzere; Kuzguncuk Bostanı projesini kimin hazırladığı konusunda görüş bildiren katılımcıların yanıtları incelendiğinde (99 kişi), tam bir görüş birliği olmadığı, projenin mahalle halkını, belediyeyi ve derneği içeren farklı kombinasyonlarca hazırlandığına dair görüşler olduğu tespit edilmiştir. Bu kombinasyonlar incelendiğinde en fazla verilen yanıtın “Belediye” olduğu (25 Kişi), onu “Dernek ve Belediye” (19 Kişi), “Bilmiyorum” (15 Kişi), “Halk ve Belediye” (13 Kişi) ve “Dernek” (10 Kişi) yanıtlarının takip ettiği görülmüştür. Bu yanıtlar halk, dernek ve belediye üçlüsünden her birinin projenin hazırlanma sürecinde yer aldığı şeklinde yorumlanabilir. 19. Sorda ifade edilmiş tüm yanıtlar Ek-F, Tablo Ek-F -1 ve Tablo Ek-F -2’de verilmiştir.

Sonuç olarak:

- Anket çalışmasına katılanların %65,6’sı, diğer şıklarla karşılaştırıldığında en kapsamlı ve doğru “çevre” tanımı olan, “İnsanlar, hayvanlar, bitkiler gibi tüm canlıların ve cansız varlıkların birbiriyle etkileşim içinde bulunduğu yer” ifadesini seçmişlerdir.
- Mahalledeki başlıca iki çevre sorunu araçların uygun olmayan yerlere park edilmesi ve bostanın yapılaşmaya açılma ihtimalidir. Ana iki sorundan birinin bostanın yapılaşmaya açılma ihtimali olması, Kuzguncuk Bostanı’nın mahalle sakinleri için gerçekten önemli olduğunun göstergesidir. Bu konuda böyle bir endişenin olmasının temelinde 1986 yılında, Kuzguncuk Bostanı’nın imar

planında yapılmış olan değişiklikle, yapılaşmaya açılmış olması ve buna dayanarak önce hastane (1992) sonra okul (2000) projeleriyle, bostan alanında yapılaşmanın gerçekleştirilmeye çalışılmış olmasıdır.

- Katılımcılara göre dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin ana nedenleri doğanın kötü kullanılması, plansız kentleşme ve doğal kaynakların kötü kullanımınıdır. Bu durum, dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin, insanın tercihlerinin ve doğaya zarar verip onu tahrip etmeye yönelik davranışlarının bir sonucu olduğu şeklinde yorumlanabilir.
- Çevre problemlerinin önlenmesinden kimlerin sorumlu olduğu sorusunda en fazla tercih edilen yanıtlar “İnsanlar”, “Belediye” ve “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı”dır. “İnsanlar” şikkının ilk sırada yer alması katılımcıların kendilerini bu konuda sorumlu taraflardan biri olarak gördüğünü göstermektedir. İkinci ve üçüncü sırada “Belediye” ve “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı”nın gelmesi, katılımcılara göre çevrenin korunmasında asıl sorumluluğun insanlardan sonra bu iki kuruma ait olduğunu göstermektedir.

3.1.5. Değer Sistemi

Katılımcıların *değer sistemini* ölçmek amacıyla sorulan “Çevrenin korunmasını ve çevre problemlerinin çözümlenmesini üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle istiyorum” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.18’de verilmiştir. Buna göre %69,8 ile “Gelecek kuşaklar” birinci sırada , %53,6 ile “Hayvanlar” ikinci sırada, %52,5 ile “Ağaçlar” üçüncü ve %50,4 ile “Bitkiler” dördüncü sırada gelmektedir. Bütün şıkların seçilme oranlarına bakıldığında en fazla tercih edilen birinci sıradaki şık (Gelecek kuşaklar) toplumsal öncelikli olmasına rağmen; hemen ardından gelen üç yanıtın tümünün doğa merkezli olduğu görülmektedir. Kendi merkezli dört şık ise en düşük yüzdelerle dağılımlarla sıralamada en sonda yer almaktadır.

Tablo 3.18’de verilen yanıtların değer sistemine göre dağılımı (kendi merkezli, toplumsal öncelikli, doğa merkezli) ise Tablo 3.19’da verilmiştir. Bu tabloya göre toplumsal öncelikli yanıtlar %39,8 ile ilk sıradayken, doğa merkezli yanıtlar %37,7 ile ikinci sırada gelmektedir. Kendi merkezli yanıtların oranı ise %22,5’tir.

Tablo 3.18. “Çevrenin korunmasının ne için istendiği” sorusuna verilen yanıtların dağılımı

Çevrenin korunmasını ... için istiyorum	Değer Sistemi	İşaretlenme Sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Gelecek kuşaklar	Toplumsal Öncelikli	194	69,8
Hayvanlar	Doğa Merkezli	149	53,6
Ağaçlar	Doğa Merkezli	146	52,5
Bitkiler	Doğa Merkezli	140	50,4
Çocuklar	Toplumsal Öncelikli	139	50,0
İnsanlık	Toplumsal Öncelikli	136	48,9
Kuşlar	Doğa Merkezli	112	40,3
Toplumdaki diğer insanlar	Toplumsal Öncelikli	108	38,8
Kendi sağlığım	Kendi Merkezli	99	35,6
Yaşam tarzım	Kendi Merkezli	85	30,6
Kendi refahım/mutluluğum	Kendi Merkezli	76	27,3
Kendi geleceğim	Kendi Merkezli	67	24,1

Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiğinden, toplam %100'ü geçebilmektedir.

Tablo 3.19. Katılımcıların değer sistemlerine göre dağılımı

Değer sistemi	İşaretlenme Sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Toplumsal öncelikli	577	39,8
Doğa merkezli	547	37,7
Kendi Merkezli	327	22,5
Toplam	1451	100

Yine *değer sistemini* ölçmek amacıyla sorulan “Bostanın nasıl düzenlenmesini istiyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı Tablo 3.20 ile gösterilmiştir. Buna göre, katılımcıların %56,8’i “Kuzguncuk Bostanı’nın bostan kimliği ile korunmasını” isterken, katılımcıların %43,2’si ise bostanın “Tüm Kuzguncuk’luların beklentilerini karşılayıp faydalanabileceği bir yer olarak düzenlenmesini” istemiştir. Kuzguncuk Bostanı’nın “Bostan kimliği ile korunmasını” isteyen katılımcılar “Doğa merkezli”; “Tüm Kuzguncuk’luların beklentilerini karşılayıp faydalanabileceği bir yer olarak düzenlenmesini” isteyen katılımcılar ise “İnsan merkezli” değer sistemi altında değerlendirilmişlerdir.

Tablo 3.20. Katılımcıların “Bostanın nasıl düzenlenmesini istiyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Bostanın nasıl düzenlenmesini istiyorsunuz	Değer Sistemi	Kişi Sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Bostan kimliği ile korunsun	Doğa Merkezli	158	56,8
Tüm Kuzguncuk’luların beklentilerini karşılasın	İnsan merkezli	120	43,2
Toplam		278	100

Sonuç olarak:

- Üçlü değer sistemine göre (Kendi merkezli, toplumsal öncelikli, doğa merkezli), katılımcıların ağırlıklı olarak toplumsal öncelikli yapıda olduğu görülmektedir. Sayıca az bir farkla, ikinci sırada doğa merkezli yapıda olan katılımcılar yer

almaktadır. Kendi merkezli değer sisteminin ise katılımcılar arasında diğer iki değer sistemi kadar yaygın olmadığı tespit edilmiştir.

- İkili değer sistemine göre ise (insan merkezli-doğa merkezli), katılımcıların yarısından fazlasının doğa merkezli olduğu tespit edilmiştir.

3.1.6. Çevrenin Korunması ve Denetlenmesi İçin Çalışan Kurumların Sorumluluk Alanları

Çevrenin korunması ve denetlenmesi için çalışan çeşitli kurumların sorumluluklarına ilişkin sorulara verilen yanıtların dağılımı Tablo 3.21, Tablo 3.22, Tablo 3.23 ve Tablo 3.24 ile gösterilmiştir.

Tablo 3.21. Katılımcıların “Kanalizasyon borularının döşenmesi ve atık suyun bölgeden uzaklaştırılması hangi kurumun görevidir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Kanalizasyon borularının döşenmesi hangi kurumun görevidir	Kişi sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Muhtar	6	2,2
İSKİ	247	88,8
İlçe Belediyesi	18	6,5
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	4	1,4
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	1	0,4
Diğer	2	0,7
Toplam	278	100

Tablo 3.21’e göre katılımcıların %88,8’i “İSKİ” şikkını seçerek “Kanalizasyon borularının döşenmesi ve atık suyun bölgeden uzaklaştırılması hangi kurumun görevidir?” sorusuna doğru yanıtı vermiştir.

Tablo 3.22. Katılımcıların “Çöplerin toplanmasından sorumlu olan kurum hangisidir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Çöplerin Toplanmasından Sorumlu Kurum	Kişi sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Muhtar	1	0,4
İSKİ	0	0
İlçe Belediyesi	258	92,8
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	18	6,5
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	0	0
Diğer	1	0,4
Toplam	278	100

Tablo 3.22’ye göre, katılımcıların %92,8’i “Çöplerin toplanmasından sorumlu olan kurum hangisidir?” sorusuna, “İlçe Belediyesi” şikkını seçerek doğru yanıtı vermiştir.

Tablo 3.23. Katılımcıların “Sanayi tesislerinden çıkan atık suyun çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi/hangileridir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Sanayi tesislerinden çıkan atık suyu denetleyen kurum	İşaretlenme sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Muhtar	3	1,1
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	138	49,6
İlçe Belediyesi	33	11,9
İSKİ	140	50,4
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	203	73,0
Diğer	2	0,7

Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiğinden, toplam %100’ü geçebilmektedir.

“Sanayi tesislerinden çıkan atık suyun çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi/hangileridir?” sorusunda, verilen şıklardan İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İSKİ ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı doğru yanıtlardır. Yanıt olarak birden

fazla şıkkın seçilebileceği bu soruda, katılımcıların %73,0'ı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, %50,4'ü İSKİ, %49,6'sı İstanbul Büyükşehir Belediyesi şıkkını seçerek bu alandaki sorumlu kurumları kısmen bilmekle beraber; doğru üç yanıtı aynı anda seçen katılımcıların oranı sadece %18,0'dır.

Tablo 3.24. Katılımcıların “Sanayi tesislerinden çıkan atık baca gazının çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi/hangileridir” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Sanayi tesislerinden çıkan atık baca gazını denetleyen kurum	İşaretlenme sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Muhtar	6	2,2
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	126	45,3
İlçe Belediyesi	41	14,7
İSKİ	7	2,5
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	233	83,8
Diğer	6	2,2

Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiğinden, toplam %100'ü geçebilmektedir.

“Sanayi tesislerinden çıkan atık baca gazının çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi/hangileridir?” sorusunda, verilen şıklardan İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı doğru yanıtlardır. Yanıt olarak birden fazla şıkkın seçilebileceği bu soruda, katılımcıların %83,8'i Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, %45,3'ü İstanbul Büyükşehir Belediyesi şıkkını seçerek bu alandaki sorumlu kurumları kısmen bilmekle beraber; doğru iki yanıtı aynı anda seçen katılımcıların oranı sadece %25,9'dur.

Sonuç olarak: katılımcıların büyük çoğunluğunun,

- kanalizasyon borularının döşenmesi sorumluluğunun İSKİ'nin görevi olduğunu (%88,8),
- çöplerin toplanmasından sorumlu kurumun İlçe Belediyesi olduğunu (%92,8) bildiği görülmüştür. Bununla beraber;
- sanayi tesislerinden çıkan atık suyu denetlemekle sorumlu olan üç kurumu da bilen katılımcıların oranının %18,0;

- sanayi tesislerinden çıkan atık baca gazını denetlemekle sorumlu iki kurumu da bilen katılımcıların oranının %25,9 olduğu görülmüştür. Bu durum mahalle halkının bu iki konuda yeterli bilgiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

3.1.7. Çevre Sorunlarının Takibi

“Çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri takip ediyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı Tablo 3.25’te gösterilmektedir. Buna göre, katılımcıların %58,6’sı çevre ile ilgili gelişmeleri ve haberleri “rast geldiği takdirde” takip ettiğini söylemiştir. Çevre ile ilgili gelişmeleri ve haberleri “düzenli” takip edenler, katılımcıların %34,5’ini oluşturmaktadır. Katılımcıların %6,8’i ise çevre ile ilgili gelişmeleri ve haberleri takip etmediğini belirtmiştir.

Tablo 3.25. Katılımcıların “Çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri takip ediyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri takip ediyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzdeler Dağılım
Rast geldiği takdirde takip ederim	163	58,6
Düzenli takip ederim	96	34,5
Takip etmiyorum	19	6,8
Toplam	278	100

Çevre sorunları ile ilgili gelişmelerin ve haberlerin takip edilmesinde hangi iletişim kanallarının daha fazla kullanıldığının araştırılması amacıyla sorulan soruya, katılımcıların verdiği yanıtların dağılımı Tablo 3.26’da gösterilmiştir. Buna göre, çevre ile ilgili gelişmelerin ve haberlerin takibinde, %63,3 ile gazete/dergi ve %60,8 ile televizyon/radyo ilk iki sırayı almaktadır. Bunun yanında, sosyal medyanın oranının (%52,9) çevre ile ilgili gelişmelerin takibinde yaygın medyaya yaklaştığı görülmektedir. Çevre ile ilgili gelişmeleri ve haberleri, kişilerin kendi çabaları ile araştırmalarını kapsayan internet taraması ise katılımcıların %41,4’ü tarafından kullanılmaktadır. “Diğer” başlığı ise “STK” (2 kişi), “Kuzguncuklular Derneği” (2 kişi) ve “Belgeseller” (1 kişi) yanıtlarını kapsamaktadır.

Tablo 3.26. Katılımcıların “Hangi iletişim kanallarını kullanıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Hangi iletişim kanallarını kullanıyorsunuz?	Kişi sayısı	Yüzelik Dağılım
Televizyon-Radyo	169	60,8
Gazete-Dergi (İnternet baskısı dahil)	176	63,3
Sosyal Ağlar (Twitter, facebook.. vs)	147	52,9
İnternet Taraması	115	41,4
Eş, dost, arkadaş	104	37,4
Diğer	5	1,8

Bir kişi birden fazla seçenek işaretleyebildiğinden, toplam %100’ü geçebilmektedir.

Sonuç olarak:

- Katılımcıların büyük bir kısmı çevre sorunları ile ilgili haberleri ve gelişmeleri takip ettiklerini belirtmelerine rağmen, düzenli takip edenlerin oranı sadece %34,5’tir.
- Çevre ile ilgili gelişmelerin ve haberlerin takibinde, gazete/dergi ve televizyon/radyo’nun ilk iki sırayı aldığı, bununla beraber sosyal medya kullanımının da (%52,9) onlara oldukça yaklaştığı görülmektedir.

3.1.8. Kuzguncuk Bostanı Projesine Yönelik Eğilim

Katılımcıların Kuzguncuk Bostanı projesini destekleyip desteklemediklerini nedenleriyle ortaya koymaya yönelik soruya verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3.27’de gösterilmiştir. Buna göre Kuzguncuk Bostanı projesi, katılımcıların %72,7’si tarafından destekleniyorken, %22,3’ü tarafından desteklenmemektedir.

Tablo 3.27. Katılımcıların “Projeyi destekliyor musunuz, desteklemiyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Yanıtlar	Kişi Sayısı	Yüzelik Dağılımı
Destekliyorum	202	72,7
Desteklemiyorum	62	22,3
Boş	14	5,0
Toplam	278	100

Kuzguncuk Bostanı projesine yönelik eğilimin (Tablo 3.27), değer sistemine göre dağılımı ise Tablo 3.28 ile gösterilmektedir. Projenin her iki değer sistemine sahip katılımcılar tarafından birbirine yakın oranda desteklendiği görülürken (Doğa merkezli: %51,5; İnsan merkezli : %48,5); bu dengenin projenin desteklenmeme eğilimi söz konusu olduğunda bozulduğu görülmektedir. Projeyi desteklemeyen doğa merkezli kişilerin oranı (%69,4), projeyi desteklemeyen insan merkezli kişilerin oranınının (%30,6) iki katından biraz fazladır.

Sonuç olarak; Kuzguncuk Bostanı projesini destekleyenlerin değer sistemine göre oranları doğa merkezli ve insan merkezli olarak birbirinden çok farklı olmamakla beraber, projeyi desteklemeyenlere bakıldığında, yarısından fazlasının doğa merkezli olduğu görülmektedir.

Tablo 3.28. Kuzguncuk Bostanı projesine yönelik eğilimin, değer sistemine göre dağılımı*

Proje Eğilimi	Destekleyen		Desteklemeyen		Boş		Toplam	
	Kişi	Yüzde	Kişi	Yüzde	Kişi	Yüzde	Kişi	Yüzde
Doğa Merkezli	104	51,5	43	69,4	12	85,7	159	57,2
İnsan Merkezli	98	48,5	19	30,6	2	14,3	119	42,8
Toplam	202	100	62	100	14	100	278	100

* Katılımcıların, Kuzguncuk Bostanı'nın nasıl düzenlenmesini istediğine bağlı olarak; Kuzguncuk Bostanı'nın; sadece bostan kimliği ve sahip olduğu bütün doğal özellikleri ile olduğu gibi korunmasını isteyenler "doğa merkezli", tüm Kuzguncuk'luların beklentilerini karşılayıp faydalanabileceği bir yer olarak düzenlenmesini isteyenler ise "insan merkezli" değer sistemi içinde değerlendirilmiştir.

Kuzguncuk Bostanı projesini destekleme veya desteklememe nedenleri, anket katılımcılarının bu açık uçlu soruya verdiği cevapların tümünün değerlendirilmesi ve benzer yanıtların aynı başlıkta derlenmesi yoluyla; 26'şar başlık altında toparlanmıştır.

Bu başlıkların katılımcıların değer sistemine göre insan merkezli ve doğa merkezli olarak dağılımı EK-E’de verilmiştir.

Ek-E’de verilen dağılımda, destekleme-desteklememe nedenlerinden en fazla yazılan başlıklar aşağıda yer alan Tablo 3.29, Tablo 3.30, Tablo 3.31 ve Tablo 3.32’ de gösterilmiştir. Bu tablolarda, katılımcılar, proje eğilimlerine ilişkin birden fazla neden belirtebildikleri için, yüzdeler oranlarının toplamı 100’ün üzerinde olmakta; bu nedenle her maddenin yüzdeliğinin kendi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tablo 3.29. Doğa merkezli katılımcılarca ifade edilen projeyi destekleme nedenleri

Doğa Merkezli Katılımcılarca İfade Edilen Projeyi Destekleme Nedenleri (EK-E- Tablo A)	Yüzdeler Dağılımı
Bostan kimliği korunuyor, yeşil korunuyor, yeşil alan olarak kullanılıyor	63,5
Yapılaşma, imara açılması durdurulduğu için	33,7
İnsanlar faydalanabilir, kullanabilir, yararlanabilir	19,2
Yapılan faydalanma şekilleri hakkında bilgi sahibi (Park, ekim alanı vs.)	16,3
Temizlendi, temiz ve bakımlı olacak, güzel oldu, düzenli oldu, kullanışlı oldu	11,5
Destekliyor ama endişeleri, güvensizlikleri var	8,6

Tablo 3.30. İnsan merkezli katılımcılarca ifade edilen projeyi destekleme nedenleri

İnsan Merkezli Katılımcılarca İfade Edilen Projeyi Destekleme Nedenleri (EK-E- Tablo B)	Yüzdeler Dağılımı
Bostan kimliği korunuyor. Yeşil korunuyor. Yeşil alan olarak kullanılıyor	46,9
İnsanlar faydalanabilir, kullanabilir, yararlanabilir	35,7
Temizlendi, temiz ve bakımlı olacak, güzel oldu, düzenli oldu, kullanışlı oldu	26,5
Yapılaşma, imara açılması durdurulduğu için	27,6

Tablo 3.30. devam

Yapılan faydalanma şekilleri hakkında bilgi sahibi. (Park, ekim alanı.. vs.)	24,5
Bostanda yapılan etkinliklere, bostanın sosyo psikolojik etkilerine vurgu	12,2
Destekliyor ama endişeleri, güvensizlikleri var	7,1

Katılımcıların doğa merkezli ve insan merkezli değer sistemine sahip olmalarına göre Kuzguncuk Bostanı projesini destekleme nedenlerinin sıralaması incelendiğinde; doğa merkezlielerde %63,5 (Tablo 3.29), insan merkezlielerde %46,9 (Tablo 3.30) ile “Bostanın korunması, yeşil alanın korunması” destekleme nedenlerinin başında gelmektedir. İkinci sırada yer alan neden ise doğa merkezlielerde “Bostanın imara açılmasının durdurulmuş olması” (%33,6) iken; insan merkezlielerde “İnsanlar faydalanabilir, kullanabilir, yararlanabilir” (%35,7) ifadesidir.

Doğa merkezli ve insan merkezlielerin öncelikleri karşılaştırıldığında; “Bostanın yeşil alan olarak korunması” ifadesi her iki grupta da ilk sırada olmasına rağmen, bu ifadenin doğa merkezlilerce daha yüksek bir yüzdeyle ifade edildiği görülmektedir. Benzer şekilde, ikinci sıradaki başlıklar karşılaştırıldığında, doğa merkezlielerde bostanın imara açılmasının durdurulması gibi yine bostanın korunması amaçlı bir ifade yer alırken; insan merkezlielerde bostanın insanlar tarafından faydalanıp kullanılabileceği bir alan haline geldiği şeklinde insanın ihtiyaçlarını merkeze alan bir ifadenin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3.31. Doğa merkezli katılımcılarca ifade edilen projeyi desteklememe nedenleri

Doğa Merkezli Katılımcılarca İfade Edilen, Projeyi Desteklememe Nedenleri (EK-E- Tablo C)	Yüzdelerik Dağılım
Bostan kimliğinin kaybedileceği düşüncesi	46,5
Olduğu gibi tabii kalmalıydı. Şu anda yapay	37,2
Belediyeye olan güvensizlik. Projeye olan güvensizlik	27,9
İmara açılma endişesi, güvensizliği	20,9
Tahribatı anlatıyor	14,0

Tablo 3.32. İnsan merkezli katılımcılarca ifade edilen projeyi desteklememe nedenleri

İnsan Merkezli Katılımcılarca İfade Edilen Projeyi Desteklememe nedenleri (EK-E-Tablo D)	Yüzdelerik Dağılım
Daha iyi olabilirdi. (park, piknik alanı, otopark, yürüyüş parkuru... vb gibi alanları içerseydi)	57,9
Hastane, ilk okul olsa daha iyi olurdu. Gençlere hitap eden bir yer, havuz vs. (Altı otopark üstü bostan olabilirdi)	31,6
Bostan kimliğinin kaybedileceği düşüncesi	15,8
Proje yapılırken gerçekleştirilen uygulamaların bostana zarar verdiğini düşünüyor, uygulamalardan rahatsız oluyor	15,8
Belli grupların faydasına hizmet edeceği düşüncesi	15,8
Olduğu gibi tabii kalmalıydı. Şu anda yapay	15,8
İmara açılma endişesi, güvensizliği	10,5

Doğa merkezli ve insan merkezli değer sistemine sahip olanların Kuzguncuk Bostanı projesini desteklememe nedenleri ve sıralaması incelendiğinde ise; doğa merkezli değer sistemine sahip olan katılımcıların, çevre projesini desteklememe nedenlerinin tümüyle bostanın geleceği ile ilgili kaygılardan kaynaklandığı görülmektedir (Tablo 3.31). İnsan merkezli değer sistemine sahip olan katılımcıların çevre projesini desteklememe nedenlerinin başında ise; projenin insanların yaşam şartlarını daha konforlu hale getirecek uygulamaları (park, piknik alanı, otopark..) içerdiği takdirde daha iyi olabileceği görüşü yer almaktadır (Tablo 3.32).

Bu sonuçlar, katılımcılar tarafından ifade edilen projeyi destekleme ve desteklememe nedenlerinin dahil oldukları değer sistemi (doğa merkezli/insan merkezli) ile uyumlu olduğunu göstermektedir.

3.1.9. Halkın Katılımı

Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanış sürecine mahalle halkının katılım gösterip göstermediklerini belirlemek için sorulan “Projenin hazırlanış sürecinde yer aldınız mı?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı Tablo 3.33’te gösterilmiştir.

Tablo 3.33. “Projenin hazırlanış sürecinde yer aldınız mı?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı

Projenin hazırlanış sürecinde yer aldınız mı	Kişi Sayısı	Yüzelik Dağılım
Evet	67	24,1
Hayır	152	54,7
Haberim Yoktu	59	21,2
Toplam	278	100

Buna göre, anket katılımcılarının %24,1’i projenin hazırlanma sürecinde yer alırken, %54,7’si yer almadığını söylemiştir. Katılımcıların %21,2’si ise projenin hazırlanış sürecinden haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir.

Bütün katılımcıların (278 kişi) ve Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde yer alanların (67 kişi), projeye öneride bulunup bulunmamalarına göre yüzelik dağılımları sırasıyla Tablo 3.34 ve Tablo 3.35’te gösterilmiştir.

Tablo 3.34. Ankete katılanların, projeye öneride bulunup bulunmamalarına göre dağılımı

Öneride Bulunma Durumu	Kişi Sayısı	Yüzelik dağılımı
Öneride Bulunan	50	18,0
Öneride Bulunmayan	17	6,1
Boş	211	75,9
Toplam	278	100

Tablo 3.35. Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde yer alanların, projeye öneride bulunup bulunmamalarına göre dağılımı

Öneride Bulunma Durumu	Kişi Sayısı	Yüzelik dağılımı
Öneride Bulunan	50	74,6
Öneride Bulunmayan	17	25,4
Toplam	67	100

Kuzguncuk Bostanı projesine öneride bulunanlar, tüm anket katılımcılarının %18,0'ını oluşturmaktadır (Tablo3.34). Aynı rakam, Anket katılımcıları arasından Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde yer alanların %74,6,2'sinin, projeye öneride bulunmuş olduğu biçiminde de okunabilir (Tablo 3.35).

Kuzguncuk Bostanı projesine öneride bulunan katılımcıların (50 kişi), önerilerinin dikkate alınıp alınmaması durumuna göre dağılımı ise Tablo 3.36 ile gösterilmiştir.

Tablo 3.36. Kuzguncuk Bostanı projesine öneride bulunan katılımcıların, önerilerinin dikkate alınıp alınmaması durumuna göre dağılımı

Seçenekler	Kişi sayısı	Yüzdelerik dağılımı
Dikkate Alındı	31	62
Dikkate Alınmadı	14	28
Kısmen dikkate alındı	2	4
Boş	3	6
Toplam	50	100

Buna göre, Kuzguncuk Bostanı projesine öneride bulunan katılımcıların %62'sinin önerisi dikkate alınmıştır.

Mahalle halkının katılım düzeyini ölçmek için sorulmuş bir diğer soru olan “Bostanda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katıldınız mı?” sorusuna, katılımcıların verdiği yanıtların dağılımı Tablo 3.37’de gösterilmiştir. Buna göre, katılımcıların %61,2’si Kuzguncuk Bostanı’nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılmıştır. %24,8’i söz konusu etkinliklere katılmadığını belirtirken, %14,0’ı ise bu etkinliklerden haberdar olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 3.37. “Bostanda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katıldınız mı?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı

Yanıtlar	Kişi Sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Evet	170	61,2
Hayır	69	24,8
Haberim Yoktu	39	14,0
Toplam	278	100

Sonuç olarak;

- Katılımcıların sadece %24,1'i Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde yer almıştır.
- Bu süreçte yer alanların %74,6'sı projeye öneride bulunmuştur.
- Öneride bulunanların %62'sinin önerileri dikkate alınmıştır.

Bunlara ek olarak,

- Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere, katılımcıların %61,2'sinin katıldığı tespit edilmiştir.

Bostanda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılımın Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecine katılımdan daha yüksek olması, sözü edilen etkinliklerin, bostanın imar planında değişiklik yapıldığı günden bugüne; geniş bir zaman aralığında gerçekleşen bir çok etkinliği kapsamı ile ilişkili olabilir.

3.2. Değişkenler Arası İlişkiler

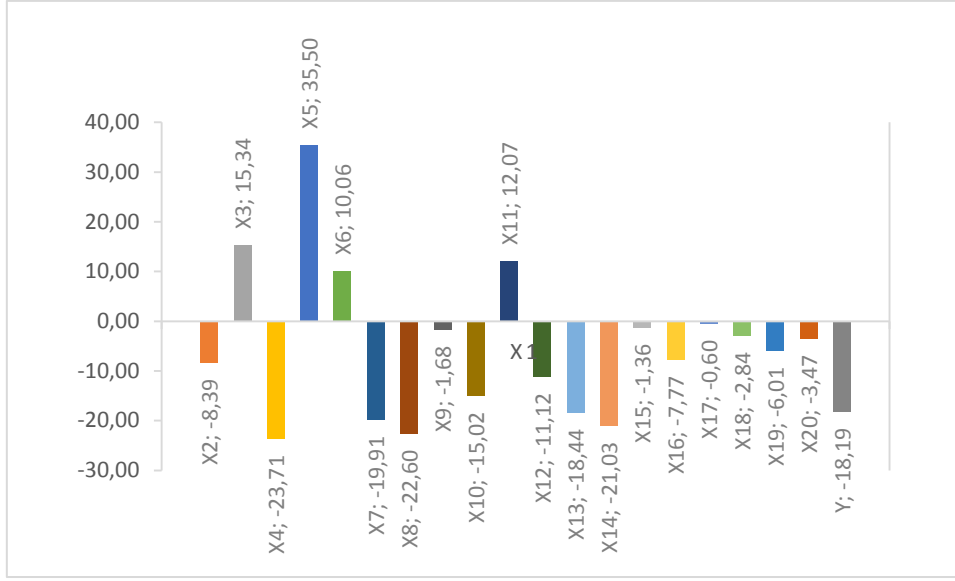
Çalışmada yönü ve şiddeti açısından aralarındaki ilişkinin irdelendiği değişkenler Tablo 3.38’de verilmiştir.

Tablo 3.38. Çalışmada kullanılmış olan değişkenler ve açıklamaları

Değişken	Soru Numarası		Açıklama
X1	S2		Cinsiyet
X2	S3		Yaş
X3	S4		Eğitim Durumu
X4	S6		Aktif Çalışma Durumu
X5	S7		Kişisel Gelir
X6	S8		Yaşam Standardı
X7	S9		İstanbul’a Geliş Tarihi
X8	S10		Kuzguncuk' a Geliş Tarihi
X9	S12	Yer Algısı	Kuzguncuk'ta Yaşama Sebebi
X10	S13	Sistem Bilgisi	Çevre Tanımı
X11	S15	Yerel Çevresel Bilgi	Kuzguncuk Çevre Problemleri
X12	S16	Sistem Bilgisi	Dünya Çevre Problemlerinin Sebepleri
X13	S17		Çevre Problemlerinin Önlenmesinde Sorumluluğu Olanlar
X14	S18	Sistem Bilgisi	Doğru/Yanlış
X15	S20		2’li Değer Sistemi
X16	S(21+22+23+24)		Sorumlu Kurum Farkındalığı
X17	S25		Çevre Sorunlarını Takip Etme
X18	S27		Projeye İlişkin Eğilim
X19	S28	Halkın Katılımı	Projenin Hazırlanma Sürecinde Yer Alma
X20	S29	Halkın Katılımı	Bostanın Yapılaşmaya Açılmasını Önlemek İçin Gerçekleştirilen Etkinliklere Katılım
Y	TOPLAM S(13+15+16+17+18+20+21+22+23+24)		Çevresel Farkındalık Puanı

Tablo 3.38’de yer alan her bir değişkenin, diğer değişkenlerle arasındaki ilişki analiz edilerek, aşağıda sırasıyla yorumlanmıştır (Şekil3.1- Şekil 3.21).

CİNSİYET (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.1. Cinsiyetin (X1) diğer değişkenlerle ilişkisi

Erkeklerin sosyo-ekonomik durumları daha yüksek olmasına rağmen (eğitim (X3): %15,3, kişisel gelir (X5): %35,5, yaşam standardı (X6): %10,1), kadınların çevresel farkındalıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Y: %-18,2).

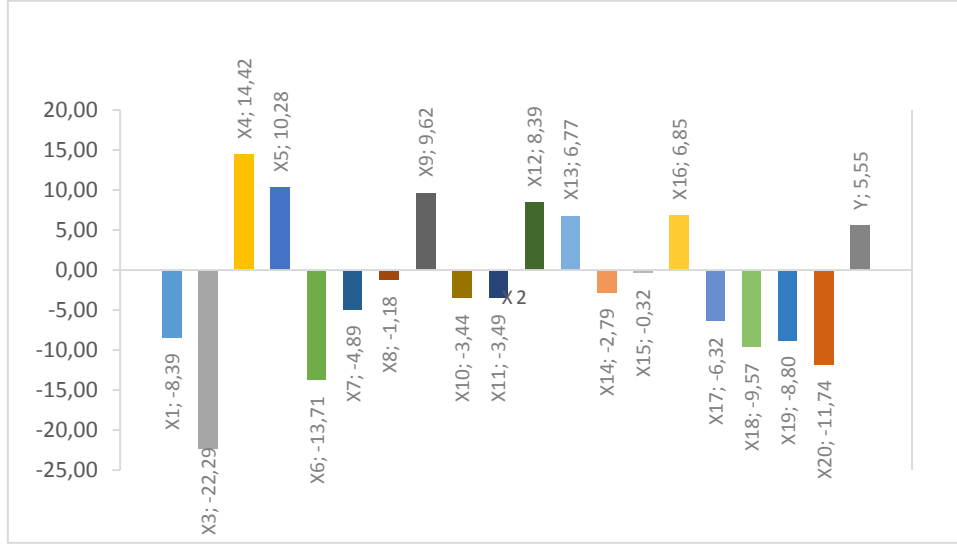
Kadınlar, sistem bilgisine yönelik sorularda (X10: %-15,0, X12: %-11,1, X14: %-21,0) erkeklerden daha başarılı iken mahalleye dair yerel çevresel bilgi sorusunda (X11: %12,1) erkeklerin daha başarılı olduğu görülmüştür.

Çevre problemlerinin önlenmesinden kimler sorumludur sorusuna verdikleri cevaplardan kadınlar erkeklere göre daha yüksek puan almışlardır (X13: %-18,4). Bu sonuçtan hareketle kadınların, çevrenin korunmasında alınması gereken sorumluluğu daha fazla kişi ve kuruma yüklemiş oldukları söylenebilir.

Kuzguncuk Bostanı projesine ve genel olarak Kuzguncuk Bostanı'nı korumaya yönelik yapılan çevresel etkinliklere katılım konusunda (X19: %-6,0, X20: %-3,5) ve değer sistemi açısından (X15: %-1,4) cinsiyetin belirleyici bir rolü olmadığı tespit edilmiştir. Cinsiyetin insan merkezli veya doğa merkezli olunmasında ayrıştırıcı bir etkisinin olmaması ile çevresel faaliyetlere katılımında cinsiyetin rolünün olmaması kendi içinde tutarlı bir durum olarak görülebilir.

Sonuçlar bu alandaki literatür bilgisiyle ilişkilendirildiğinde; kadınların çevresel farkındalıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğuna ilişkin bulgunun, literatürde yer alan çalışmalardan Stern ve arkadaşlarının (1993 ve 1995) elde ettikleri sonuçlarla uyumlu olduğu, cinsiyetin halkın katılımı üzerinde etkili olmadığına ilişkin bulgunun ise literatürle uyumlu olmadığı görülmektedir [12-14].

YAŞ (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.2. Yaşın (X2) diğer değişkenlerle ilişkisi

Mahalle halkından gençlerin eğitim seviyesi (X3: %-22,3) ve yaşam standardı (X6: %-13,7), yaşı ileri olanlara göre daha yüksek olmakla beraber; aktif çalışma durumu (X4: %-14,4) ve kişisel gelirin (X5: %10,3) yaş ilerledikçe yükselme eğiliminde olduğu görülmüştür.

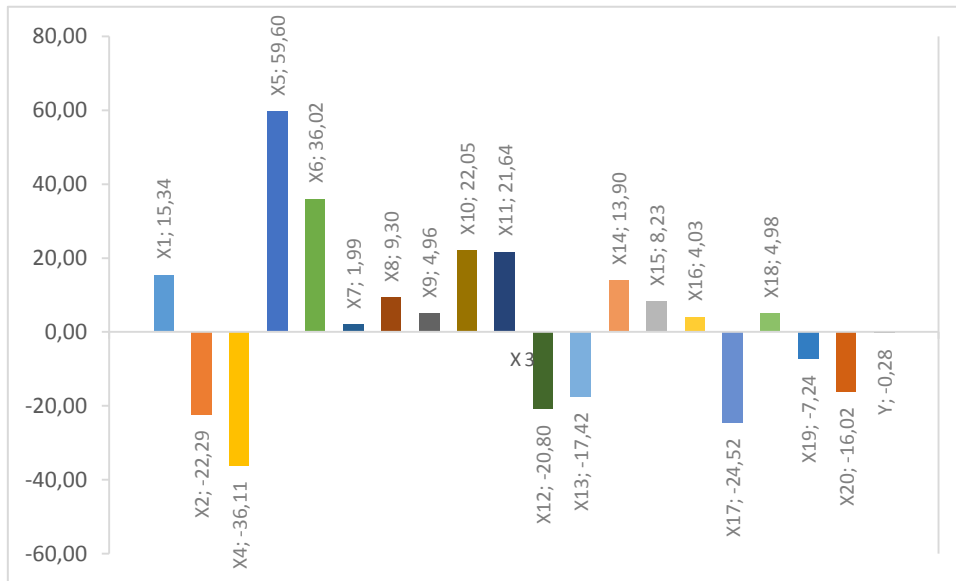
%10'dan küçük olsa da, yaş ilerledikçe mahalle ile kurulan ilişkinin derinleştiği (X9: %9,6), dünyadaki çevre sorunlarının sebepleri (X12: %8,4) ile dünya çevre problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumlar (X13: %6,8) gibi genel çevresel bilgilerin bilinirliğinin arttığı görülmüştür.

Çevre tanımı (X10: %-3,4), “doğru/yanlış” (X14: %-2,8) sistem bilgisi soruları, ve yerel çevresel bilgi (X11: %-3,5) sorusu ile yaş arasındaki ilişkinin negatif olduğu görülmekle beraber çok zayıf bir ilişki olması (<%3,5) yaşın bu değişkenler üzerindeki etkisini sorgulamayı önemsiz kılmaktadır.

Yine %10'un altında olmakla beraber, katılım ile yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında yaşı daha ileri olanların gençlere göre Kuzguncuk Bostanı projesini daha çok destekledikleri (X18: %-9,6) ve bu projenin hazırlanış sürecinde gençlere göre daha fazla yer almanın yanı sıra (X19; %-8,8), Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için yapılmış olan çeşitli etkinliklere de daha çok katıldıkları görülmüştür (X20; %-11,7). Bu durum yukarıda belirttiğimiz, yaş ilerledikçe mahalle ile kurulan ilişkinin derinleştiği sonucuyla uyumludur.

Yaş ile çevresel etkinliklere katılım arasında gözlemlenen bu zayıf pozitif ilişkinin, Howel ve Laska'nın (1992) ardışık kesitsel çalışmasında ortaya konulmuş olan, çevresel bozulmalarla ilgilenenler arasında yaşlıların oranının giderek artmakta olduğu bulgusu ile benzerlik gösterdiği söylenebilir [14]. Benzer biçimde; Shen & Saijo (2008) ve G. Demircioğlu & H. Demircioğlu (2015) da, daha önce yapılmış bir çok çalışmanın tersine, yaşı daha ileri olanların çevresel ilgisinin daha fazla olduğunu bulmuştur [15,16].

EĞİTİM DURUMU (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.3. Eğitim durumunun (X3) diğer değişkenlerle ilişkisi

Eğitim seviyesi ile çalışma hayatında yer alma (X4:-36,1), kişisel gelir (X5: %59,6) ve yaşam standardı (X6: %36,0) arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür.

%10'dan küçük olmakla beraber, mahalleye son dönemlerde taşınanların eğitim seviyelerinin (X8: % 9,3), uzun senelerdir mahallede yaşayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Eğitimi yüksek olanların çevre sorunlarını daha düzenli takip ettiği (X17: %-24,5), ekosistem üzerinden doğru çevre tanımını seçtikleri (X10: %22,0), çevre ile ilgili olarak verilmiş olan çeşitli ifadeleri daha doğru değerlendirdikleri (X14: %13,9) ve yerel çevresel bilgilerinin daha yüksek olduğu (X11: %21,6) görülmüştür.

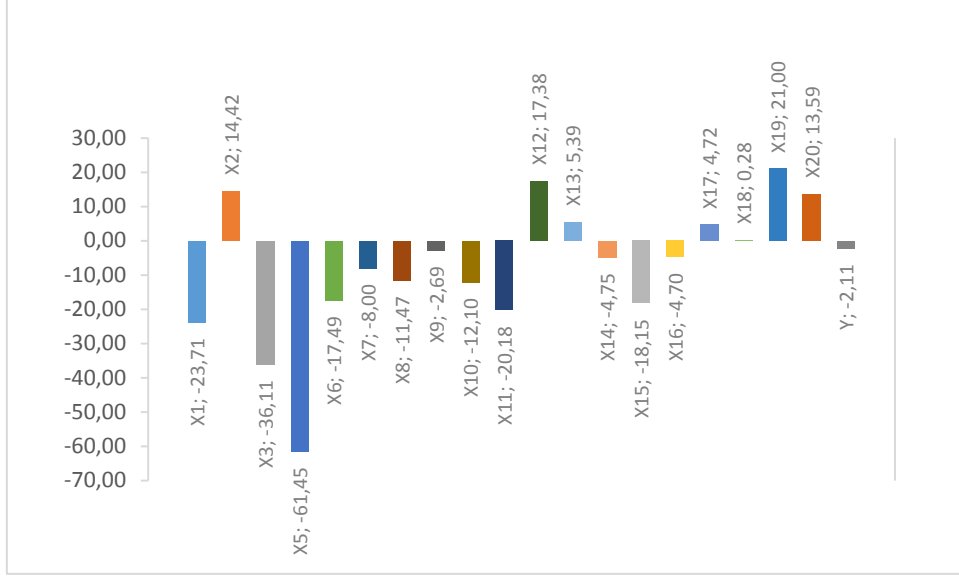
Diğer yandan, dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri (X12: %-20,8) ile çevre problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumlar (X13: %-17,4), eğitim seviyesi daha düşük olanlar tarafından daha fazla bilinmiştir.

Eğitimin, insan merkezli ya da doğa merkezli hayat görüşüne sahip olmak (X15: %8,2), çevre problemlerinin çözümlenmesine ve çevrenin korunmasına yönelik çalışan kurumların sorumluluklarını bilmek (X16: %4,0) ve Kuzguncuk Bostanı projesini desteklemek (X18: %5,0) üzerinde etkin bir rolü olmadığı tespit edilmiştir.

Eğitimli olanların, Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecine (X19: %-7,2) ve Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere daha yüksek katılım gösterdiği görülmüştür (X20: %-16,0). Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılımın, projenin hazırlanma sürecine olan katılımdan daha yüksek olmasının; bostanın korunması amacıyla yapılan etkinliklerin, projenin hazırlanma sürecine kıyasla daha geniş bir zamana yayılmış olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca; eğitimi daha yüksek olan katılımcıların esas hedefinin bostanda yapılaşmanın önlenmesi olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Çalışmamızda tespit edilmiş olan eğitim ile çevresel ilgi arasındaki pozitif ilişkinin, Van Liere & Dunlap, (1980), (1981), Arcury & Christianson, (1990); Howell & Laska (1992), Schahn & Holzer (1990), Scott & Willits (1994) ve Shen & Saijo (2008) [13, 16] ve G. Demircioğlu & H. Demircioğlu'nun (2015) çalışma bulguları ile uyumlu olduğu görülmektedir [15].

AKTİF ÇALIŞMA DURUMU (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

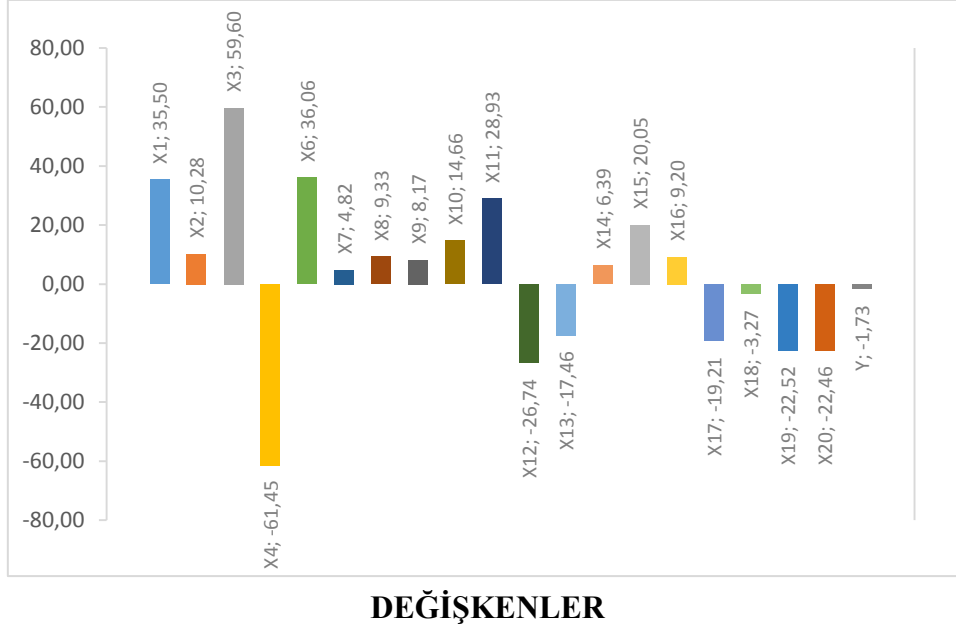
Şekil 3.4. Aktif çalışma durumunun (X4) diğer değişkenlerle ilişkisi

Beklendiği gibi, aktif çalışma hayatı olanların kişisel gelirlerinin (X5: %-61,5) ve yaşam standardının (X6: %-17,5) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aktif olarak çalışanların, ekosistem tanımına bağlı doğru çevre tanımı üzerinden daha yüksek sistem bilgisine sahip oldukları (X10: %-12,1), doğa merkezli değer sistemi ile ilişkili oldukları (X15: %-18,2), yerel çevresel bilgilerinin daha yüksek olduğu (X11: %-20,2) ve çevresel çalışmalara katılımlarının (X19: %21,0, X20: %13,6) daha kuvvetli olduğu görülmüştür.

Diğer yandan, çalışma hayatında yer almayanlar, çalışanlara göre dünya çevre problemlerinin sebeplerini daha eksiksiz ifade etmişlerdir (X12: %17,4).

KİŞİSEL GELİR (YÜZDELİK)

Şekil 3.5. Kişisel gelirin (X5) diğer değişkenlerle ilişkisi

Kişisel gelir ile yüksek yaşam standardı arasında pozitif ve güçlü bir ilişki olduğu (X6: %36,1), %10'dan küçük olmakla beraber Kuzguncuk Mahallesi'ne son dönemlerde taşınanların kişisel gelirlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (X8: %9,3).

Geliri daha yüksek olanların doğa merkezli değer sistemine sahip oldukları (X15: %20,1), ekosistem üzerinden doğru çevre tanımını verdikleri (X10: %14,7) ve daha yüksek yerel çevresel bilgiye sahip oldukları (X11: %28,9) tespit edilmiştir.

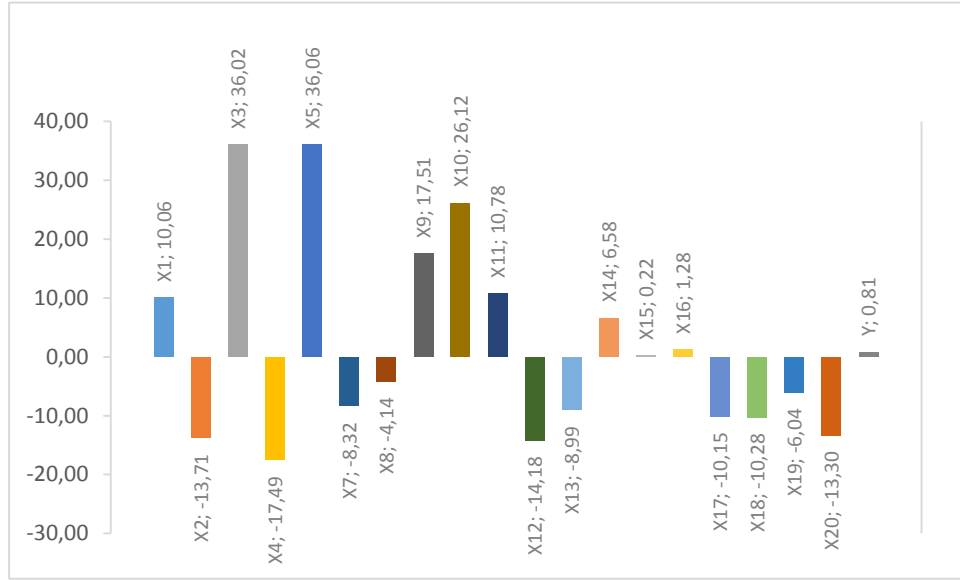
Diğer yandan, dünya genelindeki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri (X12: %-26,7) ile çevre problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumlar (X13: %-17,5), eğitim değişkeninde görülen ilişkiye benzer şekilde; geliri daha düşük olanlarca, daha eksiksiz ifade edilmiştir.

Geliri yüksek olanlar, çevre sorunlarını geliri daha düşük olanlara göre daha düzenli takip ettikleri gibi (X17: %-19,2), Kuzguncuk Bostanı'na yönelik halkın katılımı süreçlerinde de daha çok yer almışlardır (X19: %-22,5, X20: %-22,5).

Gelirin, Kuzguncuk Bostanı projesini destekleyip desteklememe konusunda ise belirleyici bir rolü yoktur (X18: %-3,3).

Kuzguncuk Mahallesi'nde yürütülen araştırmamız kapsamında gelirin çevresel ilgi ile ilişkisine dair elde edilen bulguların, literatürde gelir-çevresel ilgi ilişkisinin pozitif olduğunu gösteren Buttel & Flinn (1974)'in çalışmasıyla uyumlu olduğu görölmektedir [16].

YAŞAM STANDARDI (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

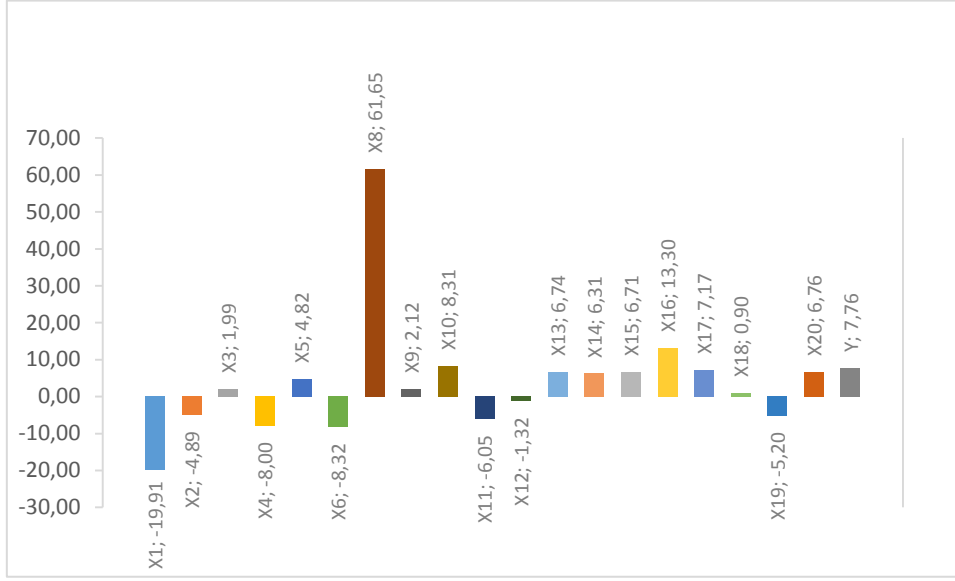
Şekil 3.6. Yaşam standardının (X6) diğer değişkenlerle ilişkisi

Yaşam standardı daha yüksek olan katılımcıların Kuzguncuk Mahallesi ile kurdukları bağın duygusal formda olduğu (X9: %17,5), bu kişilerin çevre tanımına yönelik sistem bilgisi sorusunu ekosistem içerikli Şık üzerinden doğru olarak cevapladıkları (X10: %26,1) ve yerel çevresel bilgilerinin de diğerlerine göre daha yüksek olduğu (X11: %10,8) görölmüŐtür.

Yaşam standardı yüksek olanların Kuzguncuk Bostanı projesini destekleme eğiliminde oldukları (X18: %-10,3) ve bostanda yapılaşmayı önleyici etkinliklere katılımlarının daha fazla olduğu (X20: %-13,3) tespit edilmiştir.

Bunlardan farklı olarak, eğitim ve kişisel gelirin diğer değişkenlerle olan iliŐkisinde göröldüğu gibi, dünya genelindeki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri (X12: %-14,2) ile çevre problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumlar, yaşam standardı düşük olanlarca daha eksiksiz olarak ifade edilmiştir (X13: %-9,0).

İSTANBUL'A GELİŞ TARİHİ (YÜZDELİK)

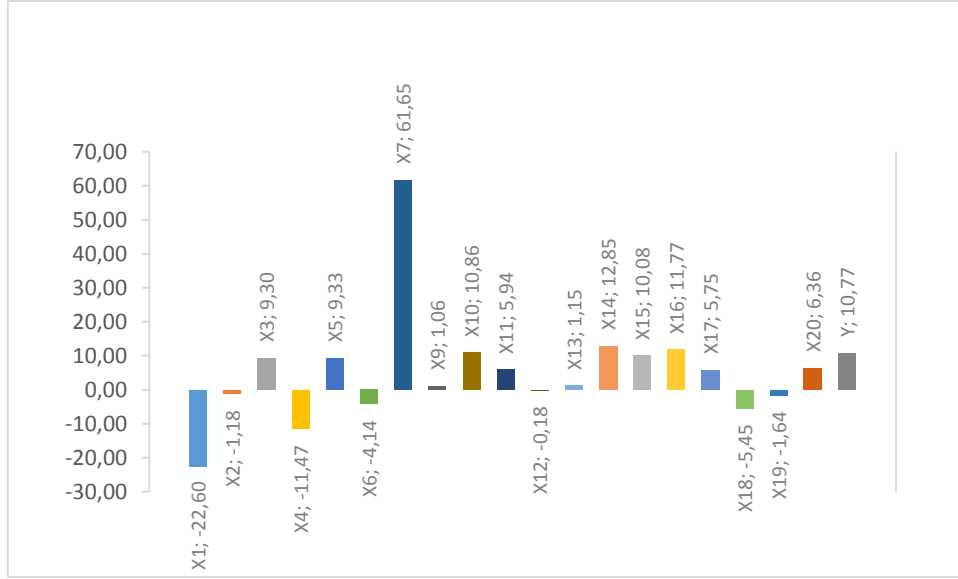

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.7. İstanbul'a geliş tarihinin (X7) diğer değişkenlerle ilişkisi

İstanbul'a son dönemlerde taşınanların kadın ağırlıklı olup, (X1: %-19,9), Kuzguncuk Mahallesi'ne de son dönemlerde taşınanlar oldukları (X8: %61,6) görülmüştür. Bu kişilerin çevrenin korunmasına yönelik çalışan kurumların sorumluluklarını, İstanbul'a daha önce yerleşmiş olanlara göre daha iyi bildikleri tespit edilmiştir (X16: %13,3).

KUZGUNCUK MAHALLESİ'NE GELİŞ TARİHİ (YÜZDELİK)

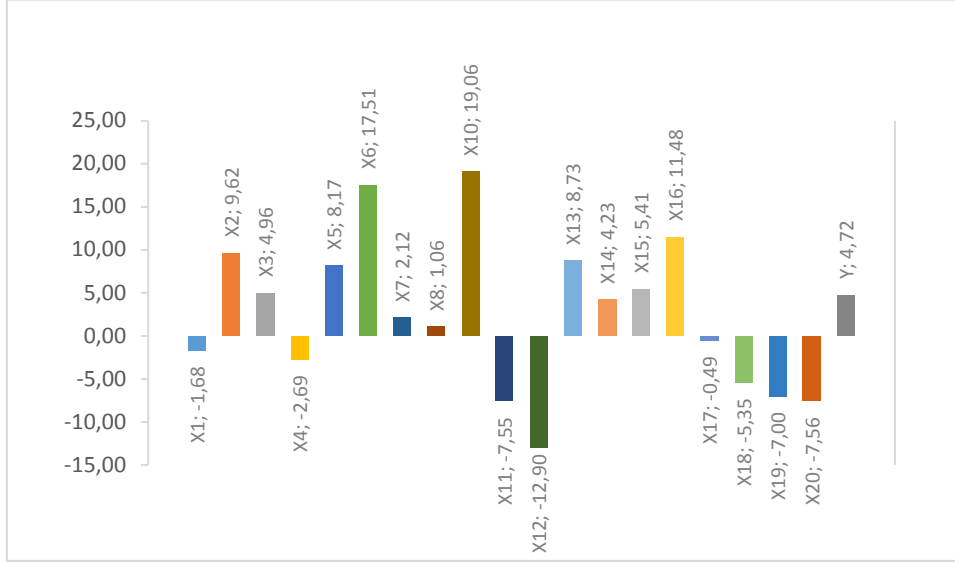

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.8. Kuzguncuk Mahallesi'ne geliş tarihinin (X8) diğer değişkenler ile ilişkisi

Kuzguncuk Mahallesi'ne son zamanlarda yerleşenlerin, ağırlıklı olarak kadınlardan (X1: %-22,6) ve aktif çalışma yaşamında yer alanlardan (X4: %-11,5) oluştuğu tespit edilmiştir. Daha çok, doğa merkezli değer sistemine sahip olduğu bulunan bu kişilerin (X15: %10,1), çevreyi ekosistem olarak tanımladıkları (X10: %10,9), çevre ile ilgili olarak verilmiş olan çeşitli ifadeleri daha doğru değerlendirdikleri (X14: %12,9) ve çevrenin korunmasına yönelik çalışan kurumların sorumluluklarını “eski” Kuzguncuk'lulara göre daha iyi bildikleri (X16: %11,8) görülmüştür.

KUZGUNCUK MAHALLESİ'NDE YAŞAMA SEBEBİ (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.9. Kuzguncuk Mahallesi'nde yaşama sebebinin (X9) diğer değişkenlerle ilişkisi

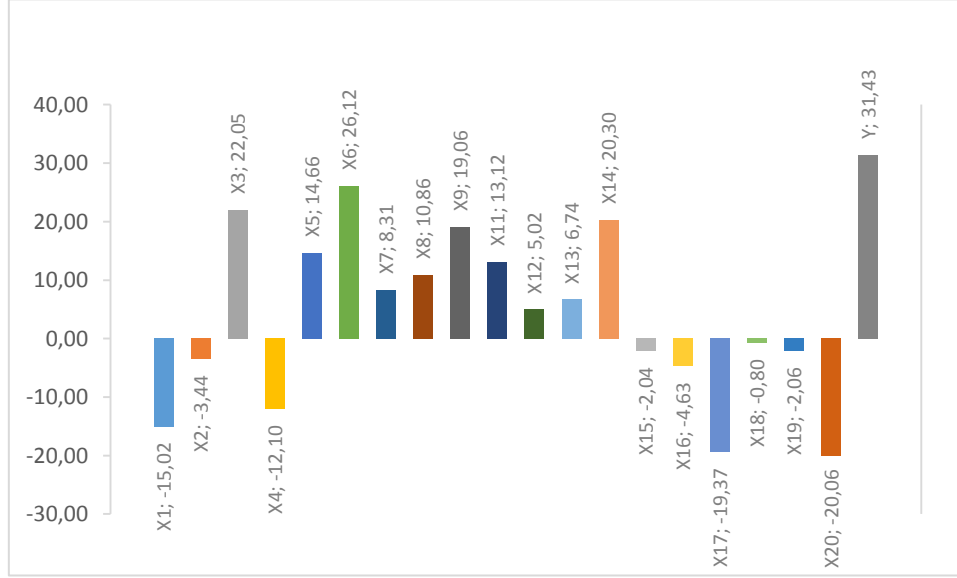
Katılımcıların Kuzguncuk'la kurdukları bağın neye dayandığını ve derinliğini sorgulayan bu soruda, Kuzguncuk'la kurulan bağın duygusal bir şekle dönüşmesi ile Kuzguncuk'ta yaşama süresi arasında bir ilişki bulunamamıştır (X8: %1,1).

Kuzguncuk'la duygusal bir bağ kurduğunu ifade eden katılımcıların, çevre tanımına yönelik sistem bilgisi sorusunu ekosistem içerikli şık üzerinden doğru olarak cevaplarken (X10: 19,06); dünya çevre problemlerinin sebeplerine yönelik sistem bilgisi sorusunu cevaplama eksikleri olduğu görülmüştür (X12: -12,9).

Ayrıca, Kuzguncuk'la kurduğu bağ duygusal forma ulaşanların, Kuzguncuk Mahallesi'ne son dönemlerde gelen ve yaşam standardı diğerlerine göre daha yüksek (X6: %17,5) insanlar olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, bir yerde yaşama süresi uzadıkça, o yerle kurulan bağın arttığı sonucuna ulaşan Lewicka (2010)'nın çalışmasıyla uyumlu değildir [35].

ÇEVRE TANIMI (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

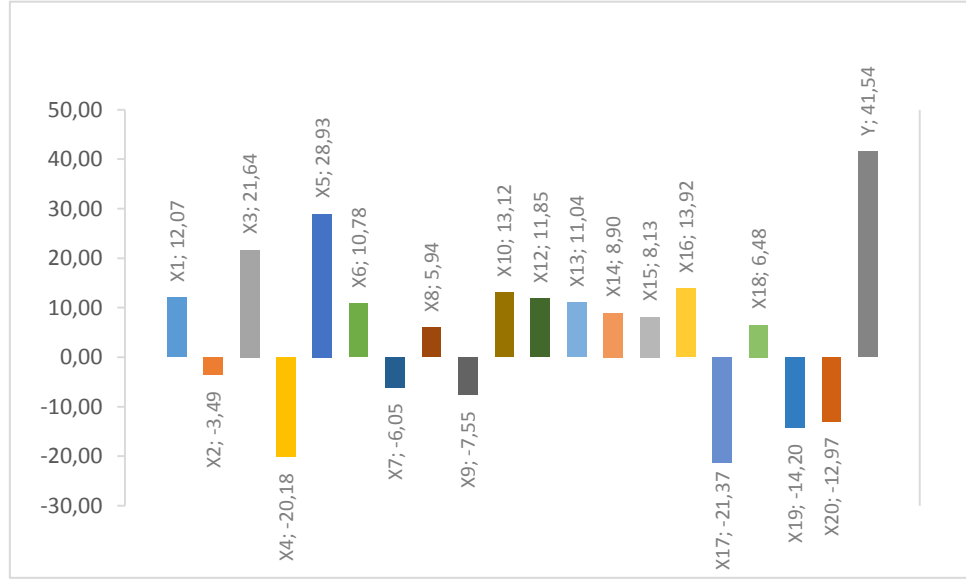
Şekil 3.10. Çevre tanımının (X10) diğer değişkenler ile ilişkisi

Sosyo-ekonomik olarak daha iyi şartlara sahip (eğitim seviyesi (X3): %22,1), gelir (X5): %14,7) ve yaşam standardı (X6): %26,1)) ve kadın olan (X1: %15,0) katılımcıların çevreyi “ekosistem” olarak tanımlama eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.

Çevreyi ekosistem olarak tanımlayanların; çevre ile ilgili gelişmeleri/haberleri düzenli takip ettikleri (X17: %-19,4), ve insanların yaşamdaki tercih ve seçimlerinin doğal çevre üzerindeki etkilerini daha doğru değerlendirdikleri (X14: %20,3) görülmektedir.

Yine bu kişilerin Kuzguncuk’la duygusal bir bağ kurdukları (X9: %19,1), Kuzguncuk Mahallesi’ne dair yerel çevresel bilgilerinin daha yüksek olduğu (X11: %13,1) ve Kuzguncuk Bostanı’nda yapılaşmayı önleyici etkinliklere katılım gösterdikleri görülmüştür (X20: %20,1).

YEREL ÇEVRESEL BİLGİ (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

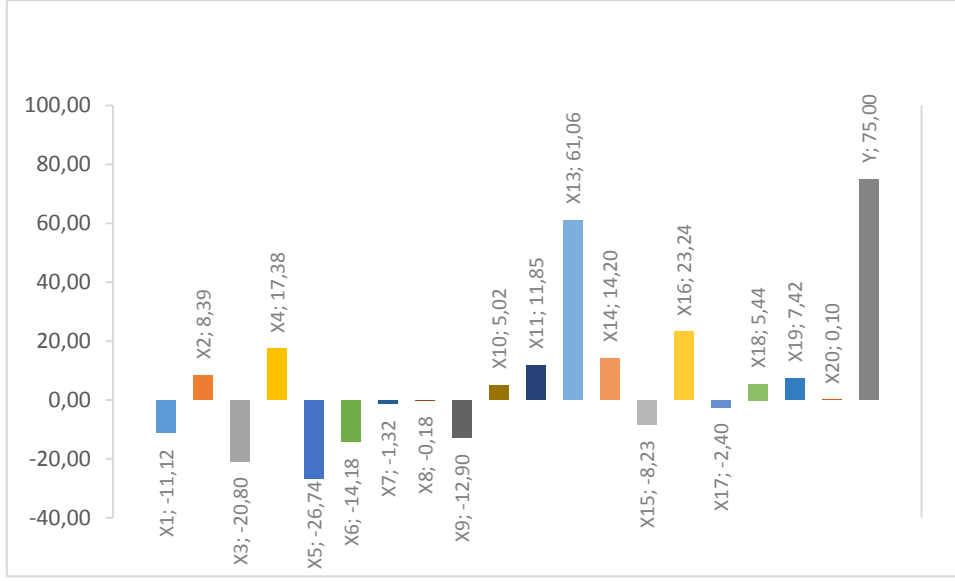
Şekil 3.11. Yerel çevresel bilginin (X11) diğer değişkenler ile ilişkisi

Kuzguncuk Mahallesi ile ilgili yerel çevresel bilgiye sahip olan katılımcıların; sistem bilgisi sorularını da bildikleri (X10: %13,1, X12: %11,9, X14: %8,9), çevre kirliliği ve problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumları, güçlü bir yerel çevresel bilgiye sahip olmayan kişilere göre daha eksiksiz ifade ettikleri (X13: %11,0) ve çevrenin korunması ve denetlenmesi için çalışan kurumlara dair de bilgi sahibi oldukları (X16: %13,9) tespit edilmiştir.

Yerel çevresel bilgisi olanların çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri düzenli takip ettiği (X17: %-21,4), güçlü bir ilişki olmamakla beraber doğa merkezli değer sistemine sahip oldukları (X15: %8,1) görülmüştür.

Yine zayıf bir ilişki olsa da, ilişki yönü olarak ele alındığında, yerel çevresel bilgisi olanların Kuzguncuk Bostanı projesini desteklememe eğiliminde oldukları (X18: %-6,5) söylenebilir. Buna rağmen, projenin hazırlanma sürecine katılımları, yerel çevresel bilgiye sahip olmayanlara göre daha fazla olmuştur (X19: %-14,2). Bu kişiler, Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilmiş olan etkinliklerde de diğerlerine göre daha fazla yer almışlardır.

DÜNYA ÇEVRE PROBLEMLERİNİN SEBEPLERİ (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

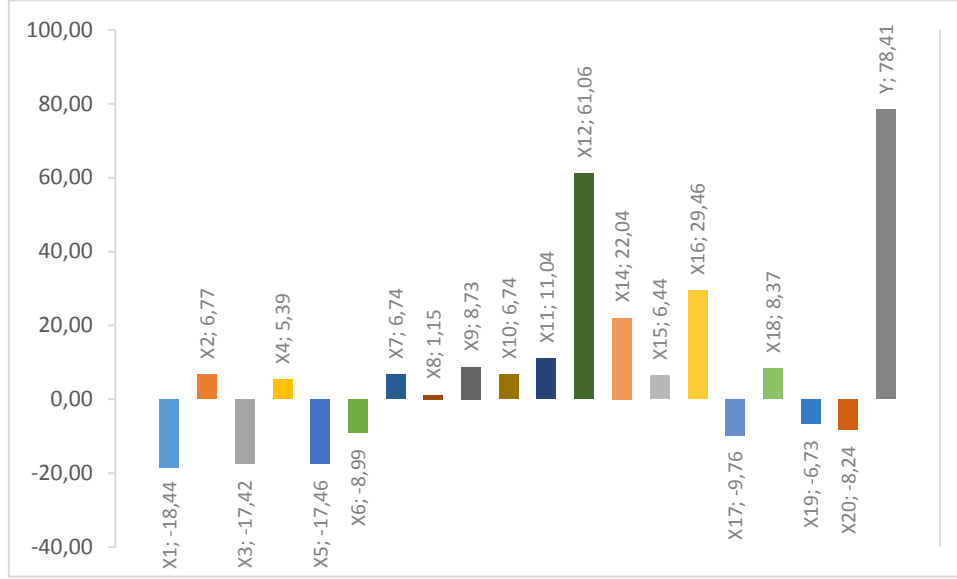
Şekil 3.12. “Dünya çevre problemlerinin sebepleri nelerdir?” sorusunun (X12) diğer değişkenlerle ilişkisi

Dünya çevre problemlerinin sebeplerinin kadın (X1: %-11,1) ve diğerlerine göre daha düşük eğitim seviyesi (X3: %-20,8) ve gelire (X5: %-26,7) sahip olanlarca bilindiği görülmektedir.

Bu soruya kuvvetli bir şekilde cevap verenlerin, çevre ile ilgili olarak verilmiş olan çeşitli ifadeleri daha doğru değerlendirdikleri (X14: %14,2), çevrenin korunması ve denetlenmesi için çalışan kurumlara dair farkındalığa sahip oldukları (X16: %23,2) ve çevre kirliliği ve problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumlara yönelik bilgi sahibi oldukları (X13: %61,1) tespit edilmiştir.

Kuvvetli bir ilişki olmasa da dünya çevre problemlerinin sebeplerini bilenler, insan merkezli değer sistemine sahip olma eğilimindedir (X15: %-8,2).

ÇEVRE KİRLİLİĞİ VE ÇEVRE PROBLEMLERİNİN ÖNLENMESİNDEN SORUMLU KİŞİ VE KURUMLAR (YÜZDELİK)

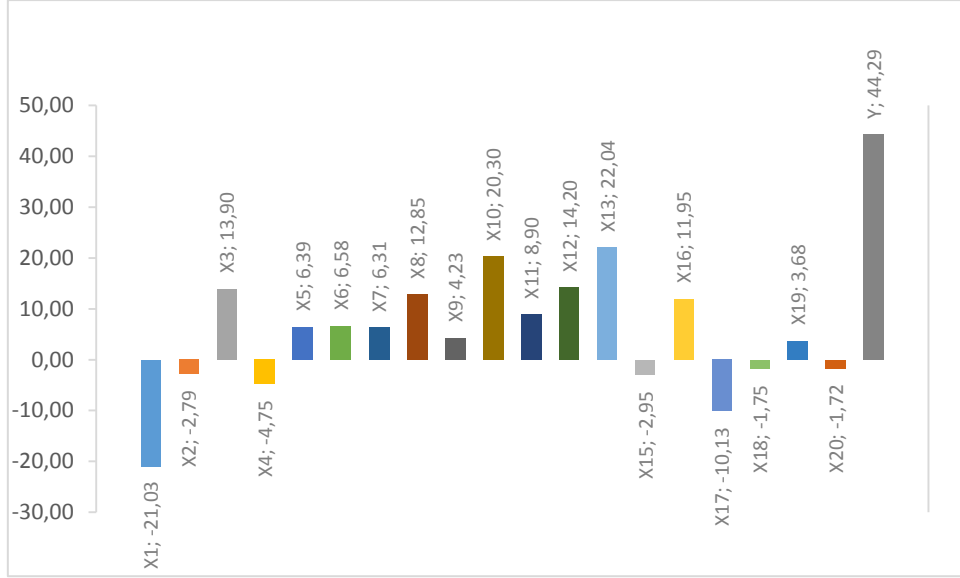
DEĞİŞKENLER

Şekil 3.13. “Çevre kirliliği ve çevre problemlerinin önlenmesinden kimler sorumludur?” sorusunun (X13) diğer değişkenlerle ilişkisi

Çevre problemlerinin önlenmesinde kimlerin sorumlulukları olabileceğini bilenlerin, çevrenin korunması ve denetlenmesi için çalışan kurumlara dair farkındalığa da sahip oldukları gözlenmektedir (X16: %29,5).

Çevre problemlerinin önlenmesi sorumluluğunu daha fazla kurum ve kişiye paylaştıranların ağırlıklı olarak kadın olduğu (X1: %-18,4), daha düşük eğitim (X3: %-17,4) ve gelir seviyesine sahip oldukları (X5: %-17,5) ve dünya çevre problemlerinin sebepleri hakkında daha yüksek farkındalığa sahip oldukları (X12: %61,1) görülmektedir.

DOĞRU/YANLIŞ (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.14. “Doğru/yanlış” sorusunun (X14) diğer değişkenlerle ilişkisi

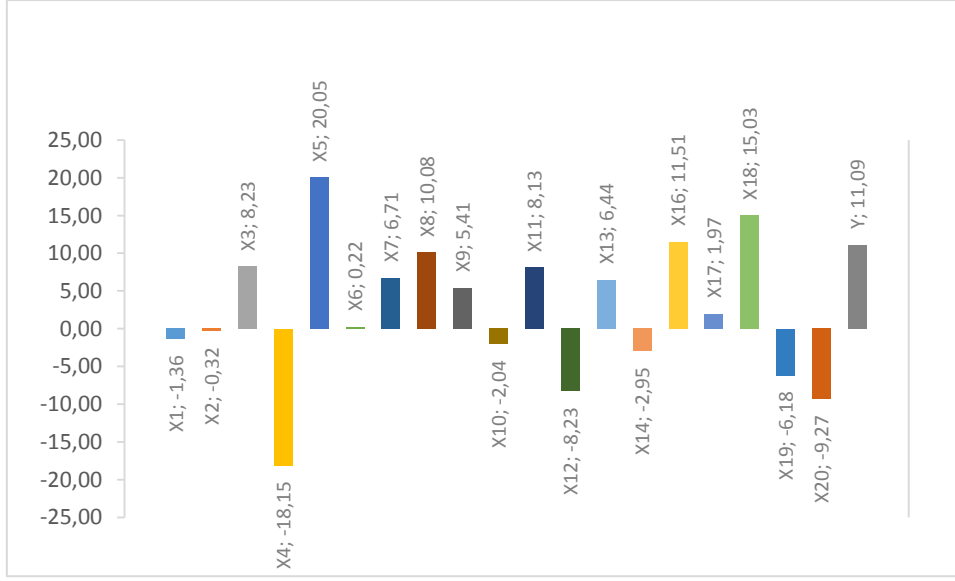
Çevre ile ilgili verilen çeşitli cümlelerin “doğru/yanlış” olarak değerlendirilmesinin istendiği sistem bilgisi sorusunu, kadınların (X1: %-21,0) ve eğitim seviyesi yüksek olanların (X3: %13,9) daha doğru cevapladıkları görülmüştür.

“Doğru/yanlış” sistem bilgisine sahip olanların, çevreyi ekosistem olarak tanımlamanın yanısıra (X10: %20,3) dünya çevre problemlerinin sebeplerini de bildikleri (X12: %14,2) tespit edilmiştir.

Bu soruda yer alan ifadeleri daha doğru değerlendirenlerin, çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri düzenli takip ettikleri (X17: %-10,1), çevre problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumları daha eksiksiz ifade etmiş oldukları (X13: %22,0) ve çevrenin korunması ile ilgili sorumlu kurumlara dair farkındalıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir (X16: %12,0).

Bu soruya doğru cevap verilmesi ile değer sistemi (X15: %-3,0), Kuzguncuk Bostanı projesine ilişkin eğilim (X18: %-1,8), projenin hazırlanmasında yer alma (X19: %3,7) ve bostanın yapılaşmasını önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılım (X20: %-1,7) arasında ilişki olmadığı görülmüştür.

2'Lİ DEĞER SİSTEMİ (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.15. 2'li değer sisteminin (X15) diğer değişkenlerle ilişkisi

Doğa merkezli değer sistemine sahip olan katılımcıların, aktif çalışma hayatında yer alan (X4: %-18,6), daha yüksek eğitim seviyesi (X3: %8,2) ve daha yüksek kişisel gelire (X5: %20,1) sahip olan, Kuzguncuk Mahallesi'ne son dönemlerde yerleşen kişilerden (X8:% 10,1) oluştuğu söylenebilir.

Bu kişilerin Kuzguncuk Bostanı projesini desteklememe eğiliminde oldukları (X18: %15,0) görülmektedir.

%10'dan küçük bir ilişki olsa da, insan merkezli değer sistemine sahip katılımcıların dünya çevre problemlerinin sebeplerine verdikleri yanıtların daha eksiksiz olduğu söylenebilir (X12: %-8,2).

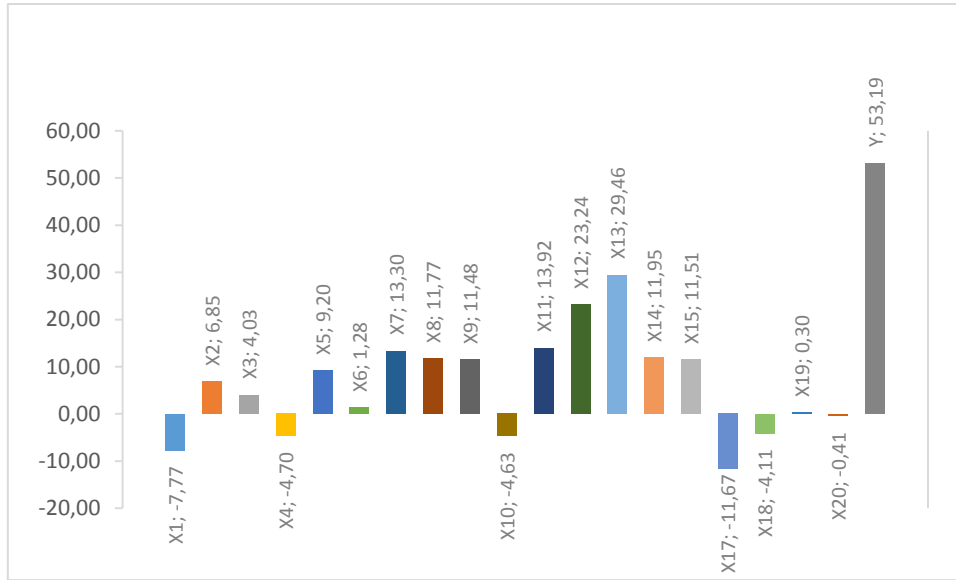
Yine, %10'dan küçük bir ilişki ise de, Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde yer alanların (X19: %-6,2) ve Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için yapılan etkinliklere katılanların (X20: %-9,3) doğa merkezli değer sistemi ile ilişkili olduğu görülmektedir. Doğa merkezli yapıda değer sistemine sahip katılımcıların, Kuzguncuk Bostanı projesini desteklememe eğiliminde oldukları halde, projenin hazırlanma sürecinde daha fazla yer almış olmaları, bu kişilerin çevreye olan duyarlılıklarının daha yüksek olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Güçlü bir ilişki değilse doğa merkezli değer sistemi ile katılım arasında tespit edilen bu pozitif ilişkinin, Werff*, Steg ve Keizer'in (2013) çalışmasının sonuçlarıyla uyumlu olduğu söylenebilir [33].

Doğa merkezli veya insan merkezli değer sistemine sahip olmakla cinsiyet, yaş, yaşam standardı gibi sosyo-ekonomik değişkenler arasında bir ilişki tespit edilemediği gibi; kişilerin değer sistemi ile çevre tanımı ve “doğru/yanlış” sorularına verdikleri yanıtlar arasında da bir ilişki görülememiştir (<%3).

Buradan elde edilen sonuçtan hareketle, çevreyi ekosistem olarak tanımlayanların doğa merkezli veya insan merkezli olduğunu söylemek güçtür.

SORUMLU KURUM FARKINDALIĞI (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

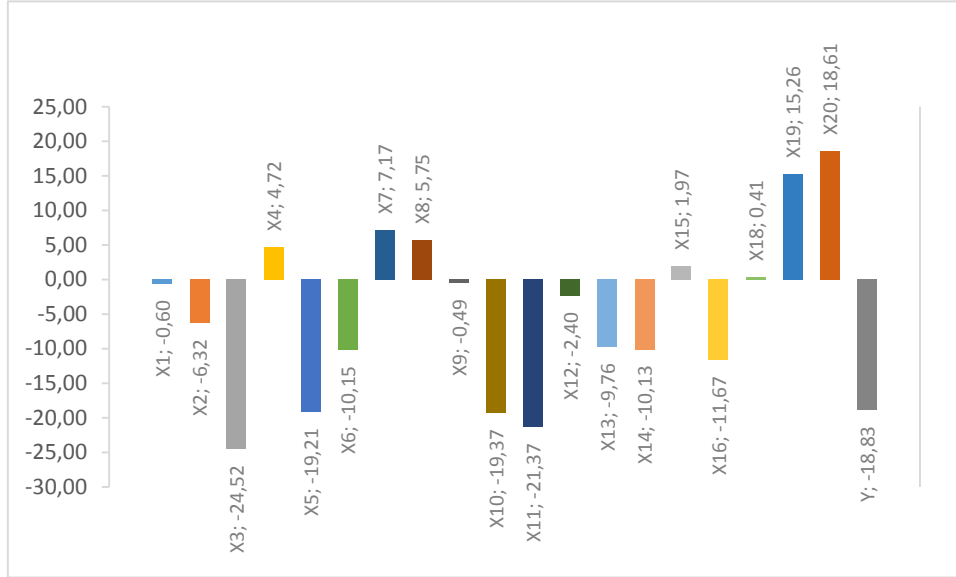
Şekil 3.16. Sorumlu kurum farkındalığının (X16) diğer değişkenlerle ilişkisi

Çevrenin korunması ve denetlenmesi için çalışan kurumları bilenlerin, dünya çevre kirliliği ve problemlerinin sebeplerinin de farkında oldukları (X12: %23,2), çevre problemlerinin önlenmesi için alınması gereken sorumluluğu daha çok kişi ve kuruma paylaştırdıkları (X13: %29,5) görülmektedir.

Bu kişilerin, çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri daha düzenli takip ettikleri (X17: %-11,7), yerel çevresel bilgiye sahip olup (X11: %13,9); İstanbul'a ve Kuzguncuk Mahallesi'ne daha yakın zamanlarda yerleşmiş oldukları (X7: %13,3, X8:

%11,5), Kuzguncuk Mahallesi ile kurdukları ilişkiyi, yaşadıkları yeri sevme ve orada güvende hissetme temelinde açıklamış oldukları görülmektedir (X9: %11,5).

ÇEVRE SORUNLARINI TAKİP ETME (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

Şekil 3.17. Çevre sorunlarını takip etme durumunun (X17) diğer değişkenlerle ilişkisi

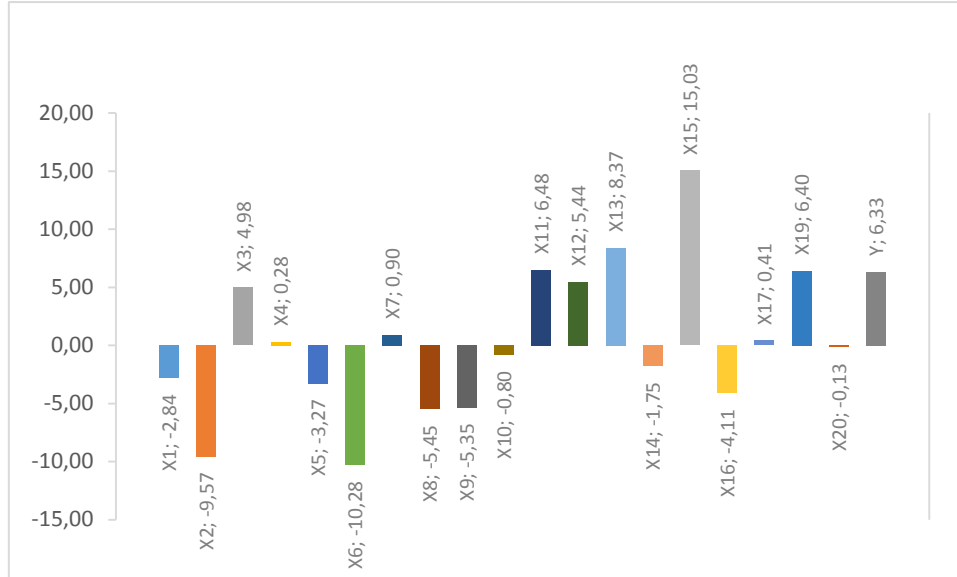
Çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri düzenli takip edenlerin sosyo-ekonomik özelliklerine bakıldığında daha yüksek eğitim seviyesine (X3: %-24,5), daha yüksek kişisel gelire (X5: %-19,5) ve daha iyi yaşam standartlarına (X6: %-10,2) sahip oldukları görülmektedir.

Çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri düzenli takip edenler çevreyi yüksek oranda ekosistem olarak tanımlamışlardır (X10: %-19,4) ve yine sistem bilgisini ölçmeye yönelik verilmiş olan çevre ile ilgili çeşitli ifadeleri daha doğru değerlendirmişlerdir (X14: %-10,1).

Mahalle özelinde ele alındığında, bu kişilerin yerel çevresel bilgilerinin daha yüksek olduğu (X11: %21,4), hem Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde daha fazla yer aldıkları (X19: %15,3) hem de Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için yapılan çeşitli etkinliklere daha fazla katılım gösterdikleri (X20: %18,6) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar, çevre ve çevre sorunları ile ilgili yapılan haberlerin, hem doğal çevreyi daha iyi tanımayı sağladığı hem de yaşanan yere ilişkin çevresel projelere yönelik görüş açıklama ve bu yönde katılım gösterme eğilimini arttırdığı biçiminde yorumlanabilir.

PROJEYE İLİŞKİN EĞİLİM (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

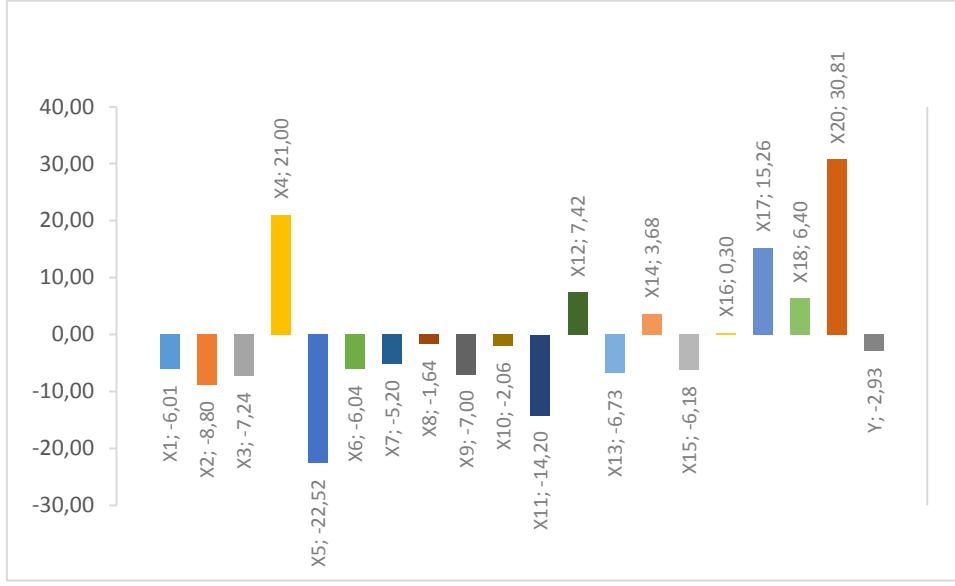
Şekil 3.18. Projeye ilişkin eğilimin (X18) diğer değişkenlerle ilişkisi

Sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında yaşam standardı daha yüksek (X6: %-10,3) ve yaş daha ileri olanların (X2: %-9,6) Kuzguncuk Bostanı projesini destekleme eğiliminde oldukları görülmektedir.

Çevresel faaliyetlere katılım açısından ele alındığında; projeye ilişkin eğilim ile projenin hazırlanma sürecinde yer alma (X19: %6,4) ve Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek amacıyla gerçekleştirilen etkinliklere katılım (X20: %-0,1) arasında belirgin bir ilişki gözlenmemiştir. Ancak ilişkinin yönünü değerlendirmek gerekir ise projeyi destekleyenlerin, projenin hazırlanma sürecinde daha fazla yer aldıkları söylenebilir.

Grafik incelendiği zaman projeye ilişkin eğilim ile en belirgin ilişkiyi gösteren değişkenin değer sistemi olduğu görülmektedir. Değer sistemine göre yapılan değerlendirmede, doğa merkezli düşünce sistemine sahip olan katılımcıların, Kuzguncuk Bostanı projesini desteklememe eğiliminde oldukları tespit edilmiştir (X15: %15,0).

PROJENİN HAZIRLANMA SÜRECİNDE YER ALMA (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

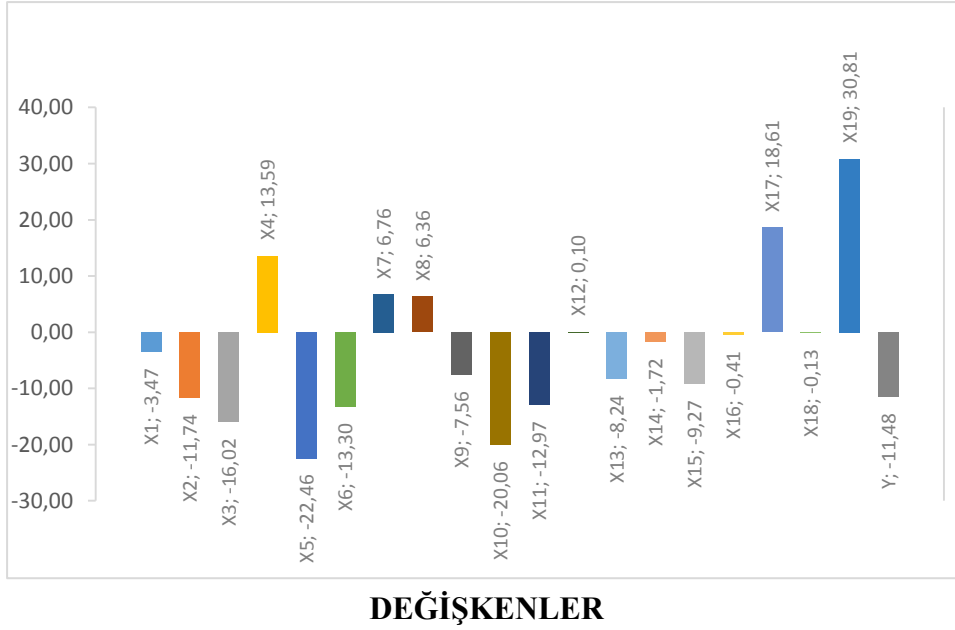
Şekil 3.19. Projenin hazırlanma sürecinde yer almanın (X19) diğer değişkenlerle ilişkisi

Sosyoekonomik faktörlere göre değerlendirildiğinde aktif çalışma yaşamı olan ve daha yüksek gelir seviyesine sahip katılımcıların projenin hazırlanma sürecinde daha fazla yer aldıkları görülmektedir.

Yerel çevresel bilgisi daha yüksek olanlar (X11: %-14,2) ve çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri/haberleri düzenli takip edenler (X17: %15,3), Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde daha fazla yer almışlardır.

Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde yer alanlar yüksek oranda sürecin başından bu yana Kuzguncuk Bostanı'nın imara açılmasını engellemek amacıyla gerçekleştirilen çeşitli etkinliklere de katılmışlardır (X20: %30,8).

BOSTANIN YAPILAŞMAYA AÇILMASINI ÖNLEMEK İÇİN GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLERE KATILIM (YÜZDELİK)

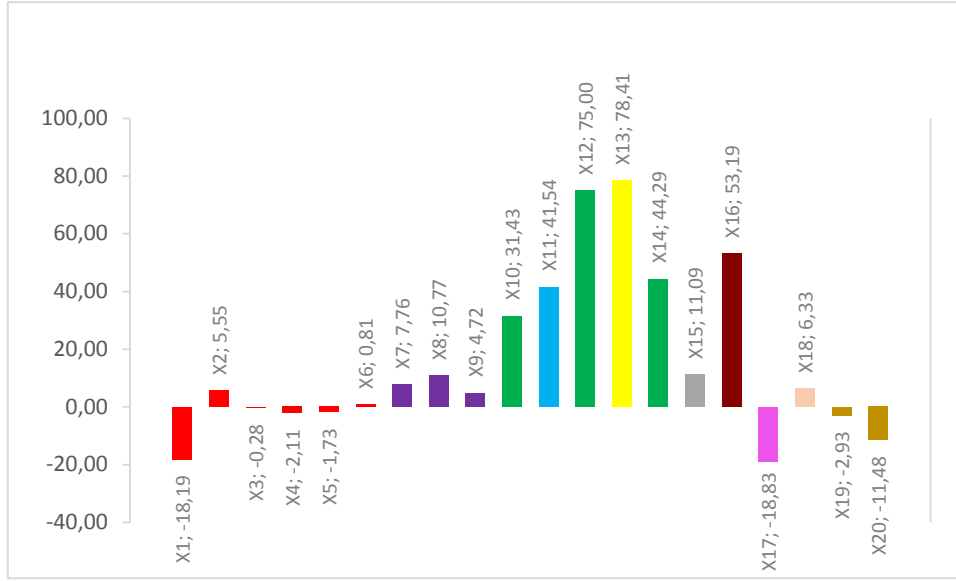
Şekil 3.20. Bostanın yapılaşmaya açılmasını önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılımın (X20) diğer değişkenlerle ilişkisi

Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılanlarla, Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecine katılanların sosyo-ekonomik yapısı benzerdir. Aktif çalışma yaşamı olan (X4: %13,6) ve daha yüksek kişisel geliri olan (X5: %-22,5) katılımcılar bostanın korunması için yapılmış olan çeşitli etkinliklerde daha fazla yer almışlardır.

Çevreyi ekosistem olarak tanımlayanların (X10: %-20,1), daha fazla yerel çevresel bilgisi olanların (X11: %-13,0) ve çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri/haberleri düzenli takip edenlerin (X17: %18,6) diğerleri ile kıyaslandığında; bostanın korunması için yapılan etkinliklerde daha fazla yer aldıkları görülmektedir.

Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılanlar yüksek oranda Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde de yer almışlardır (X19: %30,8).

ÇEVRESEL FARKINDALIK PUANI (YÜZDELİK)

DEĞİŞKENLER

■ Sosyo-Ekonomik Değişkenler	■ Sistem Bilgisi
■ Yer Algısı	■ Yerel Çevresel Bilgi
■ Halkın Katılımı	■ Çevre Problemlerinin Önlenmesinde Sorumluluğu Olanlar
■ Değer Sistemi	■ Sorumlu Kurum Farkındalığı
■ Proje Eğilimi	■ Çevre Sorunları ile İlgili Gelişmeleri/Haberleri Takip Etme Durumu

Şekil 3.21. Tüm değişkenlerin çevresel farkındalık seviyesi (Y) üzerindeki etkisi

Sosyo-ekonomik değişkenlerden yalnızca cinsiyetin çevresel farkındalıkla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, kadınların çevresel farkındalıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir (X1: %-18,2). Sosyo-ekonomik yapıyı belirleyen yaş (X2: %5,5), eğitim durumu (X3: %-0,3), aktif çalışma durumu (X4: %-2,1), kişisel gelir (X5: %-1,7) ve yaşam standardı (X6: %0,8) bileşenleri ile çevresel farkındalık puanı arasında belirgin bir ilişki gözlenmemiştir (%10'dan küçük). Benzer biçimde, İstanbul'a geliş tarihi (X7: %7,8) ve Kuzguncuk Mahallesi ile kurulan bağın derinliği (X9: %4,7) ile çevresel farkındalık puanı arasında da bir ilişki görülmemiştir. Ancak Kuzguncuk Mahallesi'ne son zamanlarda yerleşenlerin çevresel farkındalıklarının daha yüksek olduğu (X8: %10,8) tespit edilmiştir.

Çevresel farkındalıkları daha yüksek olan katılımcıların, çevreyi ekosistem olarak tanımladıkları (X10: %31,4), yerel çevresel bilgilerinin daha yüksek olduğu (X11: %41,5), doğa merkezli değer sistemine sahip oldukları (X15: %11,1) ve çevre sorunları ile ilgili gelişmeleri ve haberleri düzenli takip ettikleri (X17: %-18,8) tespit edilmiştir.

Çevresel farkındalık seviyesinin, Kuzguncuk Bostanı projesine ilişkin eğilim (X18: %6,3) ve projenin hazırlanma sürecine katılım (X19: %-2,9) ile ilişkili olmadığı ancak çevresel farkındalık seviyesi yükseldikçe, Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilmiş olan etkinliklere katılımın arttığı (X20: %-11,5) gözlenmiştir.

4. SONUÇ

Katılımcıların, anket sorularına verdikleri yanıtların yüzdelerle dağılımları incelendiğinde, mahalle halkının ağırlıklı olarak “Doğal güzelliği” sebebiyle Kuzguncuk Mahallesi’nde yaşamayı tercih ettiği ve Kuzguncuk Mahallesi’yle kurduğu ilişkinin, duygusal formda olduğu görülmüştür.

Kuzguncuk’luların neredeyse yüzde altmış için Kuzguncuk Mahallesi’nin en önemli problemlerinden birisi Kuzguncuk Bostanı’nın yapılaşmaya açılması ihtimalidir. Bu ihtimalin yaratmış olduğu tedirginlik, “Kuzguncuk Bostanı Projesi” hayata geçirildikten sonra da devam etmektedir. Bunun sebebi, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu’na ters olmasına rağmen, imar planında değişiklik yapılarak bostan arazisinde ilkököl yapma hakkının tanınmış olmasıdır.

Katılımcılara göre dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin ana nedenleri doğanın kötü kullanılması, plansız kentleşme ve doğal kaynakların kötü kullanımınıdır. Bu durum, dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin, insanların tercihlerinin ve doğaya zarar verip onu tahrip etmeye yönelik davranışlarının bir sonucu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çevre problemlerinin önlenmesinden kimlerin sorumlu olduğu sorusunda en fazla tercih edilen yanıtlar “İnsanlar”, “Belediye” ve “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı”dır. “İnsanlar” şikkının ilk sırada yer alması katılımcıların kendilerini bu konuda sorumlu taraflardan biri olarak gördüğünü göstermektedir. İkinci ve üçüncü sırada “Belediye” ve “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı”nın gelmesi, katılımcılara göre çevrenin korunmasında asıl sorumluluğun “İnsanlar” dan sonra bu iki kuruma ait olduğunu göstermektedir.

Mahalle sakinlerinin ağırlıklı olarak “Toplumsal Öncelikli” değer sistemiyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Katılımcıların yaklaşık beşte üçüne göre, en doğru çevre tanımı; “İnsanlar, hayvanlar, bitkiler gibi tüm canlıların ve cansız varlıkların birbiriyle etkileşim içinde bulunduğu yer” ifadesidir.

Katılımcıların yarısından fazlası bostanın, bostan kimliği ve sahip olduğu bütün doğal özellikleriyle, olduğu gibi korunmasını istediğini ifade etmiş; beşte üçü ise bostanda yapılaşmayı önlemek için farklı tarihlerde gerçekleştirilmiş olan etkinliklerde yer almıştır. Ancak projenin hazırlanma sürecine katılım oranı, bu etkinliklere katılım oranından daha düşüktür.

Bu durumun bir nedeni; sözü edilen etkinliklerin, bostanın imar planında değişiklik yapıldığı günden bugüne; geniş bir zaman aralığını kapsıyor olmasıdır. Ayrıca, katılımcıların esas olarak bostanın korunmasını amaç edinmeleri ve bu temel talebe uygunluğu dışında, projenin detaylarıyla fazla ilgilenmemeleri de bu durumun bir diğer nedeni olabilir.

Katılımcıların neredeyse dördte üçü (%72,7) Kuzguncuk Bostanı projesini desteklemiş olmasına rağmen, yaklaşık dördte biri projenin hazırlanma sürecinde yer almıştır. Yine de bu katılım oranının oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Projenin hazırlanma sürecinde yer alanların dördte üçünün pojeye öneride bulunmuş olması ve bu önerilerin beşte üçünün dikkate alındığının ifade edilmiş olması, katılım sürecinin oldukça etkili bir şekilde yürütülmüş olduğunu göstermektedir.

Kuzguncuk Bostanı projesinin desteklenme nedenleri, katılımcıların doğa merkezli veya insan merkezli değer sistemine sahip olmalarına göre incelendiğinde; “Bostanın yeşil alan olarak korunması” ifadesinin her iki grupta da ilk sırada olduğu, ancak doğa merkezli tarafından daha fazla vurgulandığı tespit edilmiştir. Benzer biçimde, doğa merkezli ve insan merkezli değer sistemine sahip katılımcıların Kuzguncuk Bostanı projesini desteklememe nedenlerinin sıralaması incelendiğinde; doğa merkezli desteklememe nedenleri tümüyle bostanın geleceği ile ilgili kaygılardan oluşmaktayken, insan merkezli projeyi desteklememe nedenlerinin başında; projenin insanların sosyal yaşantılarına hizmet eden uygulamaları (park, piknik alanı, otopark..) içerseydi daha iyi olabileceği görüşü yer almaktadır.

Bu durum, katılımcılar tarafından ifade edilen projeyi destekleme ve desteklememe nedenlerinin, dahil oldukları değer sistemi (doğa merkezli / insan merkezli) ile uyumlu olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların verdiği yanıtlara bağlı olarak, anket soruları üzerinden belirlenen sosyo-ekonomik ve çevresel değişkenler arasındaki ilişkiler irdelendiğinde, erkeklerin sosyo-ekonomik durumları daha yüksek olmasına rağmen, kadınların çevresel farkındalıklarının daha yüksek olduğu; kadınların sistem bilgisine yönelik sorularda, erkeklerin ise yerel çevresel bilgiye yönelik soruda daha başarılı olduğu; ayrıca kadınların, çevrenin korunmasında alınması gereken sorumluluğu daha fazla kişi ve kuruma yüklemiş olduğu görülmüştür. Ancak cinsiyetin, Kuzguncuk Bostanı projesinin

hazırlanma sürecine ve genel olarak Kuzguncuk Bostanı'nı korumaya yönelik yapılan çevresel etkinliklere katılım konusunda ve değer sistemi açısından belirleyici bir rolünün olmadığı tespit edilmiştir.

Güçlü bir ilişki değilse de, yaş ilerledikçe mahalle ile kurulan ilişkinin derinleştiği, dünyadaki çevre sorunlarının sebepleri ile dünya çevre problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumlar gibi konularda genel çevresel bilgilerin bilinirliğinin arttığı, Kuzguncuk Bostanı projesinin daha çok desteklendiği, bu projenin hazırlanış sürecine ve de Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katılımın arttığı görülmüştür.

Eğitimli olanların, daha yüksek kişisel gelire ve daha iyi yaşam standartlarına sahip olanların çevre bilgilerinin daha güçlü olduğu, çevre sorunlarıyla ilgili gelişmeleri/haberleri daha düzenli takip ettikleri; Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecine ve Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere daha fazla katılım gösterdikleri görülmüştür.

Diğer yandan, çevre problemlerinin önlenmesinden sorumlu kişi ve kurumlar ile bir çevre bilgisi sorusu olan dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri eğitim seviyesi, kişisel geliri ve yaşam standardı daha düşük olanlarca daha fazla bilinmiştir.

Yerel çevresel bilgisi daha yüksek olanların güçlü bir ilişki olmamakla beraber, değer sistemi açısından doğa merkezli olup, Kuzguncuk Bostanı projesini desteklememe eğiliminde oldukları, buna rağmen, projenin hazırlanma sürecine ve Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilmiş olan etkinliklere katılımlarının yerel çevresel bilgiye sahip olmayanlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, doğa merkezli olanların çevreye olan duyarlılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çevre sorunlarıyla ilgili gelişmeleri ve haberleri takip edenlerin, diğerlerine göre daha yüksek çevresel farkındalığa sahip olup, Kuzguncuk Bostanı projesinin hazırlanma sürecinde ve Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için yapılan etkinliklerde daha fazla yer aldıkları görülmüştür. Bu da, doğanın korunmasında, çevre haberlerinin yaygınlaştırılmasının önemini ve özellikle çevre sorunlarının günümüzde ulaştığı boyut göz önünde tutulduğunda, gerekliliğini göstermektedir.

Kuzguncuk Bostanı örneği üzerinden yapılan analiz, çevresel farkındalığın, halkın katılımını nicel olarak arttıran ve katılımıla çevrenin korunmasında nitel bir değişim yaratan; kararların doğa lehine alınmasına katkı sunan bir unsur olduğunu ortaya koymuştur. Doğa koruma politikalarının oluşturulması ve etkili bir biçimde uygulanabilmesi için, çevresel farkındalığın yükseltilmesi; bunun için de formal eğitimler kapsamında ekosistemin nasıl işlediği ve güncel çevresel sorunların neler olduğu gibi çevresel bilgilere geniş yer verilmesi önemli ve gereklidir.

Sit alanı içerisinde bulunduğu halde, imar planı değiştirilebilmiş olan ve bugüne dek çeşitli yapılaşma girişimlerine maruz kalmış olan Kuzguncuk Bostanı'nın korunması görevini 20 yılı aşkın süredir, Kuzguncuk Mahallesi sakinleri üstlenmiş; düzenledikleri çeşitli eylem ve etkinlikler sayesinde, İstanbul'un günümüze kadar varlığını sürdürebilmiş son bostanlarından biri olan Kuzguncuk Bostanı'nı yapılaşmadan kurtarabilmişlerdir.

Bu örnek, çevrenin korunmasında “yetkili kurumlar”ın yetemediği veya kayıtsız kaldığı durumlarda, tek tek bireylerin ve bu kişilerin kolektif tepkilerinin yarattığı kamuoyu baskısının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Sağlıklı bir çevrede yaşamak her bireyin hakkıdır. Dolayısıyla halk, kentlerin biçimlendirilmesinde söz sahibi olabilmelidir. Halkın, kararlara demokratik katılımının sağlanabilmesi için gerekli araçlar vardır ve artık daha etkili olarak kullanılmalıdır.

Sınırları gün geçtikçe genişleyen kentlerin doğal sistem üzerinde yarattığı baskı da giderek artmaktadır. Kent içinde ve çevresinde yer alan bostan, kuru, orman, sulak alan, gibi doğal alanları ilgilendiren çevresel kararlar alınırken, kentlerin, yalnızca insanlara değil, başka canlılara da ev sahipliği yaptığı ve yapması gerektiği de unutulmamalıdır. Kentlerin yaşanabilir kılınması bu doğal alanlarla birlikte canlıların çeşitliliğinin de korunmasıyla mümkündür.

Bu nedenle, çevre ve kent hakkına; doğanın, “insanlara sunduğu faydalardan bağımsız olarak, kendi içsel değeri ve hakkı olduğu için” sahip çıkılmalıdır.

KAYNAKÇA

- [1]. Birdişli, .F. (2014) Çevreye Metaekolojik Yaklaşım ve Doğada Karşılıklı Dayanışma İlkesi. Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries), 9(1), 25-46
- [2]. Özerkmen, N. (2002) İnsan Merkezli Çevre Anlayışından Doğa Merkezli Çevre Anlayışına. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 42,1-2 167-185.
- [3]. Foster, J.B. (2012) Marksist Ekoloji, Birinci Basım, Kalkedon Yayınları, İstanbul.
- [4]. Tunç, A. Ö., Ömür, G. A., Düren, A. Z. (2012) Çevresel farkındalık. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 47, 227-246.
- [5]. Gönüllü, G. (2014) Çevresel-Kentsel Hakların Gelişimi: Dünyada ve Türkiye’de Kentsel Haklar. İnsan Hakları Yıllığı, 32, 31-52.
- [6]. Brenner, N., Marcuse, P., Mayer, M. (2014) Kâr İçin Değil Halk İçin - Eleştirel Kent Teorisi ve Kent Hakkı, Birinci Basım, Sel Yayıncılık, İstanbul
- [7]. Harvey, D., (2015), Asi şehirler- Şehir Hakkından Kentsel Devrime Doğru. 4. Basım, Metis Yayınları, İstanbul
- [8]. Celep, A. B. (2009) Importance of Integration of Public Participation into Environmental Management. PhD Thesis, Boğaziçi University, İstanbul, Türkiye.
- [9]. Kayım, F. (2011) Çevre Kontrol Stratejilerinin Oluşturulmasında Çevresel Farkındalığın Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye,
- [10]. Qu, Y., Liu, Y., Nayak, R. R., Li, M. (2015) Sustainable development of eco-industrial parks in China: effects of managers' environmental awareness on the relationships between practice and performance. Journal of Cleaner Production, 87, 328-338.
- [11]. Mälğand, M., Bay-Mortensen, N., Bedkowska, B., Hansen, F. N., Schow, M., Thomsen, A. A., Hunka, A. D. (2014) Environmental awareness, the Transition Movement, and place: Den Selvforsynende Landsby, a Danish Transition initiative. Geoforum, 57, 40-47.
- [12]. Vicente-Molina, M. A., Fernández-Sáinz, A., Izagirre-Olaizola, J. (2013) Environmental knowledge and other variables affecting pro-environmental behaviour: comparison of university students from emerging and advanced countries. Journal of Cleaner Production, 61, 130-138.

- [13]. Fransson, N., & Gärling, T. (1999) Environmental concern: Conceptual definitions, measurement methods, and research findings. *Journal of Environmental Psychology*, 19(4), 369-382.
- [14]. Liu, X., Mu, R. (2016). Public environmental concern in China: Determinants and variations. *Global Environmental Change*, 37, 116-127.
- [15]. Demircioğlu, G., Demircioğlu, H. (2015) Trabzon halkının küresel ısınmaya yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 248-259.
- [16]. Shen, J., Saijo, T. (2008) Reexamining the relations between socio-demographic characteristics and individual environmental concern: Evidence from Shanghai data. *Journal of Environmental Psychology*, 28(1), 42-50.
- [17]. Evren, I. (2008) Sosyo-ekonomik durumun çevre bilincinin gelişimine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [18]. Celep, A. B., Üstün, B., İnce, N., Yenal, Z. (2009) Su Havzalarının Korunmasında Havza Halkının Yeri ve Önemi. VIII. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, Çevre Hukuk Siyaset, 12 –13 – 14 Kasım, Antalya.
- [19]. <http://www.cnnturk.com/turkiye/danistay-cerattepe-icin-verilen-ilk-ced-olumlu-raporunu-iptal-etti> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [20]. <http://www.kuzeyormanlari.org/2016/04/16/danistaydan-emsal-karar-alakira-hes-yapilamaz/> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [21]. <http://www.diken.com.tr/yore-halkinin-direnisi-sonuc-verdi-saklikentte-hese-danistay-dur-dedi/> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [22]. <https://www.evrensel.net/haber/254548/arhavide-hese-karsi-direnen-koyluler-dere-kurudu-mu-biz-de-kuruduk-demektir> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [23]. <http://bianet.org/bianet/cevre/137156-tortum-daki-hes-e-durdurma> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [24]. <http://sendika10.org/2013/04/tortumun-direnisi-hesci-sirketi-puskurttu/> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [25]. Hamarat, B., Güler, O., Duran, E., Gümüş, M., Tufan, E. (2014) Çevresel Tehdit, Çevresel Bilinç Ve Çevresel Tutum, Çevre Odaklı Davranışı Etkiler Mi? Çanakkale Sivil Toplum Kuruluşları Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/2, 26-56.

- [26]. Latif, S. A., Omar, M. S., Bidin, Y. H., Awang, Z. (2013) Role of Environmental Knowledge in Creating Pro-Environmental Residents. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 105, 866-874.
- [27]. Sadik, F., Sadik, S. (2014) A study on environmental knowledge and attitudes of teacher candidates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 2379-2385.
- [28]. Frick, J., Kaiser, F. G., Wilson, M. (2004) Environmental knowledge and conservation behavior: Exploring prevalence and structure in a representative sample. *Personality and Individual differences*, 37(8), 1597-1613.
- [29]. Soh, M. B. C., & Omar, S. K. A. (2012) Small is big: the charms of indigenous knowledge for sustainable livelihood. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 36, 602-610.
- [30]. Schultz, P. W. (2001) The structure of environmental concern: Concern for self, other people, and the biosphere. *Journal of Environmental Psychology*, 21(4), 327-339.
- [31]. Kaltenborn, B. P., Bjerke, T. (2002) Associations between environmental value orientations and landscape preferences. *Landscape and Urban Planning*, 59(1), 1-11.
- [32]. Schultz, P. W., Zelezny, L. (1999) Values as predictors of environmental attitudes: Evidence for consistency across 14 countries. *Journal of Environmental Psychology*, 19(3), 255-265.
- [33]. Van der Werff, E., Steg, L., Keizer, K. (2013) The value of environmental self-identity: The relationship between biospheric values, environmental self-identity and environmental preferences, intentions and behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 34, 55-63.
- [34]. Nielsen-Pincus, M., Hall, T., Force, J. E., Wulforth, J. (2010) Sociodemographic effects on place bonding. *Journal of Environmental Psychology*, 30(4), 443-454.
- [35]. Lewicka, M. (2010) What makes neighborhood different from home and city? Effects of place scale on place attachment. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 35-51.
- [36]. Ujang, N., Zakariya, K. (2015) The notion of place, place meaning and identity in urban regeneration. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 170, 709-717.
- [37]. Göregenli, M. (2015) Çevre psikolojisi: İnsan Mekan İlişkileri, Üçüncü Basım, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul

- [38]. Raymond, C. M., Brown, G., Weber, D. (2010) The measurement of place attachment: Personal, community, and environmental connections. *Journal of Environmental Psychology*, 30(4), 422-434.
- [39]. Lewicka, M. (2005) Ways to make people active: The role of place attachment, cultural capital, and neighborhood ties. *Journal of Environmental Psychology*, 25(4), 381-395.
- [40]. Güneş, A. M. (2012-2013) Aarhus sözleşmesi ve çevresel bilgiye erişim hakkı. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17-18, (26, 26 27, 28, 29), 25-40.
- [41]. Şengül, M. (2002) Çevre yönetimine halk katılımı yolu olarak belediye yönetimine halk katılımı. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 11(2), 25-40.
- [42]. Appelstrand, M. (2002) Participation and societal values: the challenge for lawmakers and policy practitioners. *Forest Policy and Economics*, 4(4), 281-290.
- [43]. Glucker, A. N., Driessen, P. P., Kolhoff, A., Runhaar, H. A. (2013) Public participation in environmental impact assessment: why, who and how? *Environmental Impact Assessment Review*, 43, 104-111.
- [44]. <https://www.evrensel.net/haber/285708/danistay-cerattepe-ced-olumlu-raporunu-iptal-etti> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [45]. <http://www.cnnturk.com/turkiye/danistay-cerattepe-icin-verilen-ilk-ced-olumlu-raporunu-iptal-etti> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [46].
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/609270/Cerattepe_icin_karar_verildi_Katliamin_onu_acildi.html, 3 Ekim 2016, (erişim tarihi: 3 Ekim 2016).
- [47]. <http://www.cnnturk.com/turkiye/cerattepede-ced-davasina-ret-karari> 3 Ekim 2016, (erişim tarihi: 3 Ekim 2016).
- [48]. http://www.kahramanbostan.org/kuzguncuklunun_bostan_mucadelesi.asp (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [49]. <http://www.radikal.com.tr/cevre/kuzguncukta-sesli-tarih-bostan-1092596/> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [50]. http://www.ntv.com.tr/turkiye/kahraman-bostan-yapilasmaya-karsi,LkGSpptr_0SIwCFnW1Fq-g (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)

- [51]. <http://www.hurriyet.com.tr/kuzguncuk-halki-bu-bostan-bizim-39158892> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [52]. <https://www.youtube.com/watch?v=6WjzoSiuiHo> (erişim tarihi: 15 Ağustos 2016)
- [53]. Paker, Ç. (2009). Boğaziçi köylerinden Kuzguncuk'ta kıyı yerleşimi üzerine bir inceleme. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [54]. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kuzguncuk> (erişim tarihi: 12 Ağustos 2016)
- [55]. Ebcim, N., Ebcim, S. (2005). Üç dinin ve ünlülerin bulunduğu semt: Kuzguncuk, İkinci Basım, İleri Yayınları.
- [56]. Kaptan A.F (2014) Kişisel Görüşme. Kuzguncuk Mahallesi Muhtarı.
- [57]. TÜİK (2016) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. Retrieved 15.08.2016, 2016, from http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059
- [58]. Ciravoğlu, A. (2006) Sürdürülebilirlik Düşüncesi-Mimarlık Etkileşimine Alternatif Bir Bakış:“Yer” in Çevre Bilincine Etkisi. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- [59]. <https://www.google.com.tr/maps/place/Kuzguncuk,+34674+%C3%9Csk%C3%BCdar+%2F%C4%B0stanbul/@41.0355185,29.0288674,574m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x14cab7e7cec26263:0x4db5c398a352590e!8m2!3d41.0361216!4d29.0372643?hl=tr> (erişim tarihi: 3 Eylül 2016)
- [60]. Aktaş, U. (2011) İstanbul'un 100 Bahçesi, İstanbul'un Yüzleri Serisi, 36, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A. Ş. Yayınları, İstanbul.
- [61]. Mills, A. (2014) Hafızanın Sokakları- İstanbul'da Peyzaj, Hoşgörü ve Ulusal Kimlik, 1. Baskı, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- [62]. <http://bianet.org/biamag/toplum/127966-kuzguncuk-bostani-nin-korunmasi-icin-hukuki-gerekce>, 11 Şubat 2011 (erişim tarihi: 12 Ocak 2016)
- [63]. Morgül, T. (2004) Kuzguncuklular Derneği Deneyimi. Savunuculuk ve Politikaları Etkileme Konferans Yazıları(2), İstanbul.
- [64]. Onat T., (2016) Kişisel Görüşme. Kuzguncuklular Derneği Başkanı.
- [65]. Kuzguncuk Postası. (2014). Kuzguncukluların Bostan Projesi.
- [66]. <https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/news/kuzguncuk-bostani-eski-gunlerine-geri-donuyor/50> (erişim tarihi: 12 Ağustos 2016)

[67]. Koçak Turhanoglu, F. A., Suğur, N., Gönç Şavran, T., Beklan Çetin, O., (2012) Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Birinci Basım, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

[68]. <http://www.oakdaleengr.com/> (erişim tarihi: 10 Ocak 2016)

[69]. Schultz, P. W., Shriver, C., Tabanico, J. J., Khazian, A. M. (2004) Implicit connections with nature. *Journal of Environmental Psychology*, 24(1), 31-42.

[70]. Ünal, S., Mançuhan, E., Sayar, A. A. (2001) Çevre Bilinci, Bilgisi ve Eğitimi. (680), Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

EK-A. MUHTARLA YAPILAN GÖRÜŞMEDE SORULAN SORULAR

1- Varsa Kuzguncuk Mahallesi'nin tarihi ile ilgili döküman verebilir misiniz?

- Mahallenin tarihsel süreci / idari durumu hakkında bilgi verir misiniz?
- Bostanın tarihsel süreci / idari durumu hakkında bilgi verir misiniz?
- Bostan Kuzguncuk'ta yaşayan insanlar için neden önemlidir?

2- Kuzguncuk Mahallesi'nin yüz ölçümü, konumu ve bu yüz ölçümü içinde Kuzguncuk Bostanı'nın kapladığı alan ne kadardır?

3- Kuzguncuk Mahallesi'nin nüfusu ne kadardır?/ Nüfusun tarihsel gelişimi hakkında bilgi verebilir misiniz?

- Mahalle halkı İstanbul'a hangi şehirlerden, Mahalleye nerelerden gelmişlerdir?
- Mahalle halkı İstanbul'a ve mahalleye ne zaman gelmiştir?
- Geçmişte ve şimdi yaşam yeri olarak Kuzguncuk Mahallesi'nin seçilmesinin nedenleri nelerdir ?
- Nüfus artışının ve/veya değişiminin mahalleye olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?

4- Mahalle halkının geçim kaynakları nelerdir?

5- Mahalle halkının gelir aralığı nedir?

6- Mahalle halkının eğitim durumu nedir?

7- Bölgede sağlık ocağı, hastane, ilk öğretim okulu, halk eğitim merkezi, kültür merkezi ve kahve var mıdır? Sayıları nelerdir?

8- Bölgede kanalizasyon sistemi var mıdır? Hangi gerçek ya da tüzel kişilik tarafından döşenmiştir?

9- Kanalizasyon sistemi varsa atıksu nereye deşarj edilmektedir?

10- Yağmur suyu sistemi var mıdır? Kanalizasyon ile birleşik sistem midir?

EK-B. KUZGUNCUKLULAR DERNEĞİ BAŞKANI İLE YAPILAN GÖRÜŞMEDE SORULAN SORULAR

1- Varsa Kuzguncuk Mahallesi'nin tarihi ile ilgili döküman verebilir misiniz?

- Mahallenin tarihsel süreci/ idari durumu hakkında bilgi verir misiniz?
- Bostanın tarihsel süreci / idari durumu hakkında bilgi verir misiniz?
- Bostan Kuzguncuk'ta yaşayan insanlar için neden önemlidir?
- **2-** Kuzguncuk Mahallesi'nin nüfusu ne kadardır?/ Nüfusun tarihsel gelişimi hakkında bilgi verir misiniz?
- Geçmişte ve şimdi yaşam yeri olarak Kuzguncuk Mahallesi'nin seçilmesinin nedenleri nelerdir ?
- Nüfus artışının ve/veya değişiminin mahalleye olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?

3- Kuzguncuklular Derneği'nin kuruluş tarihi ve kuruluş amacı nedir?

4- Derneğin üye sayısı nedir? Derneğe sadece Kuzguncuk sakinleri mi üye olabilmektedir?

5- Üyelerin sosyo-ekonomik durumları nelerdir? (Eğitim, gelir, meslek, kaç senedir Kuzguncuk'ta yaşıyorlar ?)

6- Üyelerin Kuzguncuk Bostanı hakkındaki görüşü nedir?

7- Kuruluşundan bu yana derneğin Kuzguncuk Bostanı için yürüttüğu çalışmalar nelerdir?

8- Derneğe üye olmayıp, Kuzguncuk Bostanı için çalışanların profili hakkında bilgi verebilir misiniz?

EK-C. ANKET FORMU

1. İsim Soyisim

2. Cinsiyet

- a) Kadın b) Erkek

3. Kaç yaşındasınız?

- a) 20 ve altı b) 21-30 arası c) 31-40 arası
d) 41-50 arası e) 51-60 arası f) 61 ve üstü

4. Eğitim durumunuz nedir?

- a) Okur yazar değil b) İlkokul mezunu c) Ortaokul mezunu
d) Lise mezunu e) Üniversite Mezunu f) Lisansüstü

5. Mesleğiniz nedir?

6. Şuanda aktif olarak çalışıyor musunuz?

- a) Çalışıyorum b) Çalışmıyorum Kendi isteğimle çalışmıyorum
 İş arıyorum, bulamıyorum

7. Aylık kişisel geliriniz ne kadardır?

- a) Yok b) Asgari ücret ve altı c) Asgari ücret – 1500 " arası d)
1500 - 2000 " arası e) 2000 – 3000 " arası f) 3000 " ve üstü

8. Aşağıdaki sıklardan hangisi yaşam standardınızı daha iyi tanımlamaktadır?

- a) Temel yaşam ihtiyaçlarımı (barınma, beslenme...) karşılayamıyorum.
b) Sadece temel ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum.
c) Temel ihtiyaçlarımı ve seyahat/tatil harcamalarımı karşılayabiliyorum.
d) Temel ihtiyaçlarımı, seyahat/tatil ve sosyal hayat harcamalarımı (sinema, tiyatro, konser ... vb.) rahatlıkla karşılayabiliyorum.

9. Kişisel olarak İstanbul'a hangi tarihte geldiniz?

- a) İstanbul'da doğdum b) 1945 - 1960 arası c) 1961- 1975 arası
d) 1976-1990 arası e) 1991- 2005 arası f) 2005 ve sonrasında

10. Kişisel olarak Kuzguncuk Mahallesi'ne ne zaman geldiniz?

- a) Kuzguncuk' da doğdu b) 1950 veya öncesi c) 1951 - 1960 arası
d) 1961- 1970 arası e) 1971-1980 arası f) 1981-1990 arası
g) 1991-2000 arası h) 2001 ve sonrasında

11. Kişisel olarak hangi sebep/sebeplerle Kuzguncuk Mahallesi'nde yaşamayı tercih ediyorsunuz?

- a) Burada doğdum
b) Arkadaş ve akrabaların varlığı sebebiyle
c) Doğal güzelliği sebebiyle (doğal yapısı, tarihsel ve kültürel kimliği sebebiyle)
d) Sağladığı iş olanakları sebebiyle
e) Ev fiyatlarının uygun olması sebebiyle
f) Ulaşımın kolay olması sebebiyle
g) Diğer.....

12. Kuzguncuk Mahallesi'nde yaşıyorum çünkü;

(Lütfen aşağıdaki şıklardan sadece birini seçiniz.)

- a) Bu mahallede yaşamak beni ben yapan, beni tanımlayan özelliklerden biri.
b) Mahalledeki iş olanakları ve ortam şartlarının sağladığı konfor yüzünden.
c) Burayı seviyor, burada kendimi güvende ve huzurlu hissediyorum.
d) Buradan başka bir yerde de kolaylıkla yaşayabilirim.

13. Sizce en doğru çevre tanımı nedir? (Lütfen aşağıdaki şıklardan sadece birini seçiniz.)

- a) Komşular, arkadaşlar, aile, çevredeki insanlar
b) Doğa
c) Yerleşim bölgesi, mahalle, arazi
d) İnsanlar, hayvanlar, bitkiler gibi tüm canlıların ve cansız varlıkların birbiriyle etkileşim içinde bulunduğu yer

**14. Çevrenin korunmasını ve çevre problemlerinin çözümlenmesini
üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle istiyorum.**

**Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıda verilenlerden hangisi / hangileri ile
doldurursunuz?**

- a) Gelecek kuşaklar b) Kuşlar c) Kendi sağlığım d) Hayvanlar
e) Toplumdaki diğer insanlar f) Yaşam tarzım g) Çocuklar h) Bitkiler
ı) Kendi refahım / mutluluğum i) İnsanlık j) Ağaçlar k) Kendi geleceğim

Not: 15,16 ve 17. sorular için birden fazla seçenek işaretlenebilir.

**15. Kuzguncuk Mahallesi'nde sizi rahatsız eden çevre kirliliği ve problemleri
nelerdir?**

- a) Hava Kirliliği b) Yetersiz altyapı ve atıksu sorunu c) Gürültü Kirliliği
d) Görüntü Kirliliği e) Çöp f) Koku
g) Araçların uygun olmayan yerlere park edilmesi
h) Kuzguncuk Bostanı'nın yapılaşmaya açılma ihtimali ı) Diğer

16. Sizce dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri nelerdir?

- a) Fabrika/ Endüstri b) Trafik c) Yetersiz Altyapı d) Plansız Kentleşme
e) Doğanın kötü kullanımı f) Küresel etkiler g) Doğal kaynakların kötü kullanımı
h) Kontrolsüz nüfus artışı

17. Sizce çevre kirliliği ve çevre problemlerinin önlenmesinden kim sorumludur?

- a) Belediye (İstanbul Büyükşehir Belediyesi/İlçe Belediyesi)
b) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) c) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
d) Orman ve Su İşleri Bakanlığı e) İnsanlar f) Medya g) Eğitimciler

18. Aşağıda yer alan her bir cümleyi doğru veya yanlış olarak işaretleyiniz.

- a) Kaçak yapılaşma çevre problemlerini artırır. (D / Y)
- b) Atıksuların arıtılmadan göl, nehir ve denizlere deşarj edilmesi çevre kirliliğine neden olmaz. (D / Y)
- c) Çöplerin ve sigara izmaritlerinin yere atılması çevre kirliliğine neden olmaz. (D / Y)
- d) İklim değişikliği ve küresel ısınma arasında bir ilişki yoktur. (D / Y)
- e) Su tasarrufu su kaynaklarının korunmasını sağlar. (D / Y)
- f) Enerjinin nükleer santraller ile sağlanması çevreye zarar vermez. (D / Y)
- g) Enerjinin güneş, rüzgar gibi kaynaklardan sağlanması çevreye zarar vermez. (D / Y)
- h) Endüstriyel atıkların arıtılmadan direk deşarjı çevreye zarar vermez. (D / Y)
- i) Atıkların yeniden kullanımı doğal kaynakların tükenmesini azaltır. (D / Y)

19. Kuzguncuk Bostanı'yla ilişkili gelişmelerde geline son durum nedir?

20. Kuzguncuk Bostanı'nının aşağıdaki şıklardan hangisine göre düzenlenmesini istiyorsunuz?

(Lütfen şıklardan yalnızca bir tanesini işaretleyiniz.)

- a) Bostan'ın sadece bostan kimliği ve sahip olduğu bütün doğal özellikleri ile olduğu gibi korunmasını istiyorum.
- b) Tüm Kuzguncuk'luların beklentilerini karşılayıp faydalanabileceği bir yer olarak düzenlenmesini istiyorum.

21. Kanalizasyon borularının döşenmesi ve atık suyun bölgeden uzaklaştırılması hangi kurumun görevidir? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz)

- a) Muhtar b) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) c) İlçe Belediyesi
- d) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı e) Orman ve Su İşleri Bakanlığı f) Diğer

22. Çöplerin toplanmasından sorumlu olan kurum hangisidir? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz)

- a) Muhtar b) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) c) İlçe Belediyesi
- d) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı e) Orman ve Su İşleri Bakanlığı f) Diğer.....

23. Sanayi tesislerinden çıkan atık suyun çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi/hangileridir?

- a) Muhtar b) İstanbul Büyükşehir Belediyesi c) İlçe Belediyesi
d) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) e) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
f) Diğer.....

24. Sanayi tesislerinden çıkan atık baca gazının çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi/hangileridir?

- a) Muhtar b) İstanbul Büyükşehir Belediyesi c) İlçe Belediyesi
d) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) e) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
f) Diğer.....

25. Çevre sorunlarıyla ilgili gelişmeleri ve haberleri takip ediyor musunuz?

- a) Düzenli takip ederim. b) Rast geldiği takdirde takip ederim, okurum, dinlerim.
c) Takip etmiyorum.

26. Çevre sorunlarıyla ilgili gelişmeleri takip ediyorsanız, aşağıda yer alan iletişim kanallarının hangilerinden yararlanıyorsunuz?

- a) Gazete –Dergi (İnternet baskısı dahil) b) Televizyon – Radyo
c) İnternet taraması d) Sosyal Ağlar (Twitter, Facebook.. vs)
e) Eş, dost, arkadaş f) Diğer

27. Kuzguncuk Bostanı'nda yapılmakta olan çevre projesine ilişkin görüşünüzü proje tamamlandığında ortaya çıkabilecek etkilerini dikkate alarak belirtiniz.

a. Destekliyorum. Çünkü;

.....
.....
.....

b. Desteklemiyorum. Çünkü;

.....
.....
.....

28. Kuzguncuk Bostanı'nda şu anda gerçekleştirilmekte olan çevre projesinin hazırlanış sürecinde yer aldınız mı?

a) Evet

b) Hayır

c) Haberim yoktu

- Öneride bulunmadım
- Öneride bulundum

Öneride bulunanlar için;

- Önerim dikkate alındı. Öneriniz nedir:
- Önerim dikkate alınmadı. Öneriniz nedir:

29. Kuzguncuk Bostanı'nda yapılaşmayı önlemek için gerçekleştirilen etkinliklere katıldınız mı?

a) Evet

b) Hayır

c) Haberim Yoktu

Ankete katıldığınız için teşekkür ederiz.

EK-D. PUANLI ANKET SORULARINDAKİ ŞIKLARIN PUAN DEĞERLERİ

13. Sizce en doğru çevre tanımı nedir?

- a) Komşular, arkadaşlar, aile, çevredeki insanlar: 1 puan
- b) Doğa: 3 puan
- c) Yerleşim bölgesi, mahalle, arazi: 2 puan
- d) İnsanlar, hayvanlar, bitkiler gibi tüm canlıların ve cansız varlıkların birbiriyle etkileşim içinde bulunduğu yer: 4 puan

15. Kuzguncuk mahallesinde sizi rahatsız eden çevre kirliliği ve problemleri nelerdir?

- a) Hava Kirliliği b) Yetersiz altyapı ve atıksu sorunu c) Gürültü Kirliliği
- d) Görüntü Kirliliği e) Çöp f) Koku
- g) Araçların uygun olmayan yerlere park edilmesi
- h) Kuzguncuk Bostanı'nın yapılaşmaya açılma ihtimali ı) Diğer

Her seçim 1 puan

Boş: 0 puan

16. Sizce dünyadaki çevre kirliliği ve problemlerinin sebepleri nelerdir?

- a) Fabrika/Endüstri b) Trafik c) Yetersiz Altyapı d) Plansız Kentleşme
- e) Doğanın kötü kullanımı f) Küresel etkiler g) Doğal kaynakların kötü kullanımı
- h) Kontrolsüz nüfus artışı

Her seçim 1 puan

Boş: 0 puan

17. Sizce çevre kirliliği ve çevre problemlerinin önlenmesinden kim sorumludur?

- a) Belediye (İstanbul Büyükşehir Belediyesi / İlçe Belediyesi)
- b) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) c) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- d) Orman ve Su İşleri Bakanlığı e) İnsanlar f) Medya g) Eğitimciler

Her seçim 1 pan

Boş: 0 puan

18. Aşağıda yer alan her bir cümleyi doğru veya yanlış olarak işaretleyiniz.

a) Kaçak yapılaşma çevre problemlerini artırır. (**D / Y**)

D: 1 puan **Y:** -1 puan **Boş:** 0 puan

b) Atıksuların arıtılmadan göl, nehir ve denizlere deşarj edilmesi çevre kirliliğine neden olmaz. (**D / Y**)

D: -1 puan **Y:** 1 puan **Boş:** 0 puan

c) Çöplerin ve sigara izmaritlerinin yere atılması çevre kirliliğine neden olmaz. (**D / Y**)

D: -1 puan **Y:** 1 puan **Boş:** 0 puan

d) İklim değişikliği ve küresel ısınma arasında bir ilişki yoktur. (**D / Y**)

D: -1 puan **Y:** 1 puan **Boş:** 0 puan

e) Su tasarrufu su kaynaklarının korunmasını sağlar. (**D / Y**)

D: 1 puan **Y:** -1 puan **Boş:** 0 puan

f) Enerjinin nükleer santraller ile sağlanması çevreye zarar vermez. (**D / Y**)

D: -1 puan **Y:** 1 puan **Boş:** 0 puan

g) Enerjinin güneş, rüzgar gibi kaynaklardan sağlanması çevreye zarar vermez. (**D / Y**)

D: 1 puan **Y:** -1 puan **Boş:** 0 puan

Not: Bu şık puanlamada hesaba katılmamıştır.

h) Endüstriyel atıkların arıtılmadan direk deşarjı çevreye zarar vermez. (**D / Y**)

D: -1 puan **Y:** 1 puan **Boş:** 0 puan

ı) Atıkların yeniden kullanımı doğal kaynakların tükenmesini azaltır. (**D / Y**)

D: 1 puan **Y:** -1 puan **Boş:** 0 puan

20. Kuzguncuk Bostanı'nının aşağıdaki şıklardan hangisine göre düzenlenmesini istiyorsunuz?

a) Bostanın sadece bostan kimliği ve sahip olduğu bütün doğal özellikleri ile olduğu gibi korunmasını istiyorum: 1 puan

b) Tüm Kuzguncuk'luların beklentilerini karşılayıp faydalanabileceği bir yer olarak düzenlenmesini istiyorum: 0 puan

21. Kanalizasyon borularının döşenmesi ve atık suyun bölgeden uzaklaştırılması hangi kurumun görevidir? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz)

- a) Muhtar: -1 puan b) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ): 1 puan
c) İlçe Belediyesi: -1 puan d) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: -1 puan
e) Orman ve Su İşleri Bakanlığı: -1 puan f) Diğer: -1 puan

22. Çöplerin toplanmasından sorumlu olan kurum hangisidir? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz)

- a) Muhtar: -1 puan b) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ): -1 puan
c) İlçe Belediyesi: 1 puan d) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: -1 puan
e) Orman ve Su İşleri Bakanlığı: -1 puan f) Diğer: -1 puan

23. Sanayi tesislerinden çıkan atık suyun çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi / hangileridir ?

- a) Muhtar: -1 puan b) İstanbul Büyükşehir Belediyesi: 1 puan
c) İlçe Belediyesi: -1 puan d) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ): 1 puan
e) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: 1 puan f) Diğer : -1 puan

24. Sanayi tesislerinden çıkan atık baca gazının çevreye zarar verip vermediğini denetleyen kurum hangisi / hangileridir ?

- a) Muhtar: -1 puan b) İstanbul Büyükşehir Belediyesi: 1 puan
c) İlçe Belediyesi: -1 puan d) İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ): -1 puan
e) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: 1 puan f) Diğer: -1 puan

**EK-E. KUZGUNCUK BOSTAN PROJESİNİ DESTEKLEME
DESTEKLEMEME NEDENLERİNİN DEĞER SİSTEMİNE GÖRE DAĞILIMI**

Tablo A

DESTEKLİYORUM		
DOĞA MERKEZLİ	KİŞİ SAYISI	YÜZDELİK (104)
1) Temizlendi, temiz ve bakımlı olacak, güzel oldu, düzenli oldu, kullanışlı oldu	12	11,5
2) İnsanlar faydalanabilir, kullanabilir, yararlanabilir	20	19,2
3) Bostan kimliği korunuyor. Yeşil korunuyor. Yeşil alan olarak kullanılıyor	66	63,5
4) Yapılan faydalanma şekilleri hakkında bilgi sahibi (Park, ekim alanı.. vs.)	17	16,3
5) Yapılaşma, imara açılması durdurulduğu için	35	33,7
6) Destekliyor ama endişeleri, güvensizlikleri var	9	8,7
7) Destekliyor ama yapılan bazı düzenlemelerden rahatsız.(ekim alanı gibi)	5	4,8
8) Öneri getirenler (Piknik alanı olmamalı, köpekler gezdirilmemeli, boş alan olmalı.. vs.)	4	3,9
9) Destekliyor ama daha iyi olabilirdi	3	2,9
10) Bostanda yapılan etkinliklerine, bostanın sosyo psikolojik etkileri vurgu	5	4,8
11) Ama ticari bir şey olmamalı	4	3,9
12) Dernekle/Kuzguncuklularla beraber yapıldığı için	7	6,7
13) Kuzguncukluların ihtiyaçlarını/isteklerini karşılıyor, Kuzguncuk'lular mutlu olacak	1	1,0
14) Güvenli	2	1,9
15) Bostan kimliğini kaybetme riski var	1	1,0
16) Deprem gibi afetlerde toplanma alanı	5	4,8
17) Yaşam kalitesini artırıyor	1	1,0
18) İş imkanı	0	0,0
19) İmar planı yeşil alan olarak düzeltilinceye kadar mücadeleye güveniyor	1	1,0
20) Derneğe güveniyor	1	1,0
21) Gelecek Kuşaklar için	3	2,9
22) Toplumsal hafızanın korunması adına güzel bir şey	0	0,0
23) Belediyeye güveniyor	0	0,0
İfade edilmiş olan nedenlerin birden fazla seçilebilirliği nedeniyle elde edilen toplam		199
Toplam kişi sayısı ¹		104

- ¹ Toplam kişi sayısı: Kuzguncuk Bostanı projesini destekleyen doğa merkezli olan katılımcıların sayısı

Tablo B

DESTEKLİYORUM		
İNSAN MERKEZLİ	KİŞİ SAYISI	YÜZDELİK (98)
1) Temizlendi, temiz ve bakımlı olacak, güzel oldu, düzenli oldu, kullanışlı oldu	26	26,5
2) İnsanlar faydalanabilir, kullanabilir, yararlanabilir	35	35,7
3) Bostan Kimliği korunuyor. Yeşil korunuyor. Yeşil alan olarak kullanılıyor	46	46,9
4) Yapılan faydalanma şekilleri hakkında bilgi sahibi (Park, ekim alanı.. vs.)	24	24,5
5) Yapılaşma, imara açılması durdurulduğu için	27	27,6
6) Destekliyor ama endişeleri, güvensizlikleri var	7	7,1
7) Destekliyor ama yapılan bazı düzenlemelerden rahatsız (ekim alanı gibi)	3	3,1
8) Öneri getirenler (Piknik alanı olmamalı, köpekler gezdirilmemeli, boş alan olmalı.. vs.)	5	5,1
9) Destekliyor ama daha iyi olabilirdi	4	4,1
10) Bostanda yapılan etkinliklerine, bostanın sosyo psikolojik etkileri vurgu	12	12,2
11) Ama Ticari bir şey olmamalı	3	3,1
12) Dernekle / Kuzguncuklularla beraber yapıldığı için	4	4,1
13) Kuzguncukluların ihtiyaçlarını/isteklerini karşılıyor. Kuzguncuklular mutlu olacak	4	4,1
14) Güvenli	2	2,0
15) Ama bostan kimliğini kaybetme riski var	0	0,0
16) Deprem gibi afetlerde toplanma alanı	2	2,0
17) Yaşam kalitesini arttırıyor	1	1,0
18) İş imkanı	1	1,0
19) İmar planı yeşil alan olarak düzeltilinceye kadar mücadeleye güveniyor	3	3,1
20) Derneğe güveniyor	0	0,0
21) Gelecek Kuşaklar için	2	2,0
22) Toplumsal hafızanın korunması adına güzel bir şey	1	1,0
23) Belediyeye güveniyor	1	1,0
İfade edilmiş olan nedenlerin birden fazla seçilebilirliği nedeniyle elde edilen toplam		218
Toplam Kişi Sayısı ²		98

- ² Kuzguncuk Bostanı projesini destekleyen insan merkezli olan katılımcıların sayısı

Tablo C

DESTEKLEMİYORUM		
DOĞA MERKEZLİ	KİŞİ SAYISI	YÜZDELİK (43)
1) İmara açılma endişesi, güvensizliği	9	20,9
2) Belli grupların faydasına hizmet edeceği düşüncesi	4	9,3
3) Proje yapılırken gerçekleştirilen uygulamaların bostana zarar verdiğini düşünüyor, uygulamalardan rahatsız oluyor	5	11,6
4) Daha iyi olabilirdi (Ek veya alternatif sunabilir.)	2	4,7
5) Belediyeye olan güvensizlik. Projeye olan güvensizlik	12	27,9
6) Bostan kimliğinin kaybedileceği düşüncesi	20	46,5
7) İnsanların geçinemeyeceği düşüncesi	1	2,3
8) Olduğu gibi tabii kalmalıydı. Şuanda yapay	16	37,2
9) Hastane, ilk okul olsa daha iyi olurdu. Gençlere hitap eden bir yer, havuz vs. (Altı otopark üstü bostan olabilirdi)	1	2,3
10) İnsanlara güvensizlik	2	4,7
11) Hayvan gezdirilmesini desteklemiyor	1	2,3
12) Rant girme olasılığı yüzünden	4	9,3
13) Tahribatı anlatıyor	6	14,0
14) Piknik alanı olsun isterdim	0	0,0
15) İmara açılmaktan kurtuldu	2	4,7
16) Kültürel yapı korunmalı	3	7,0
17) Yanlış bilgi	0	0,0
18) Daha park gibi olmalıydı (Havuzlu park..)	0	0,0
19) Etkili bir katılım süreci olmadı	1	2,3
20) Eskiden daha kolektifti, şimdi bireyselleşti (Bazı insanların bahçesi var.)	2	4,7
21) Kalıcı değil, geçici bir proje	2	4,7
22) Mülkiyet sorunu olan bir yer. Haksızlık üzerine kurulu	1	2,3
23) Mahalle dokusu ile uyumsuz (Mahallenin tarihi, doğal özellikleri ile uyumsuz.)	2	4,7
24) Kalabalık ve trafik sorununa neden olacaktır	1	2,3
25) Parsellere yönelik eleştiri	5	11,6
İfade edilmiş olan nedenlerin birden fazla seçilebilirliği nedeniyle elde edilen toplam		91
Toplam Kişi Sayısı ³		43

- ³ Kuzguncuk Bostanı projesini desteklemeyen doğa merkezli katılımcıların sayısı

Tablo D

DESTEKLEMİYORUM		
İNSAN MERKEZLİ	KİŞİ SAYISI	YÜZDELİK (19)
1) İmara açılma endişesi, güvensizliği	2	10,5
2) Belli grupların faydasına hizmet edeceği düşüncesi	3	15,8
3) Proje yapılırken gerçekleştirilen uygulamaların bostana zarar verdiğini düşünüyor, uygulamalardan rahatsız oluyor	3	15,8
4) Daha iyi olabilirdi (Ek veya alternatif sunabilir.)	11	57,9
5) Belediyeye olan güvensizlik. Projeye olan güvensizlik	1	5,3
6) Bostan kimliğinin kaybedileceği düşüncesi	3	15,8
7) İnsanların geçinemeyeceği düşüncesi	0	0,0
8) Olduğu gibi tabii kalmalıydı. Şuanda yapay	3	15,8
9) Hastane, ilk okul olsa daha iyi olurdu. Gençlere hitap eden bir yer, havuz vs. (Altı otopark üstü bostan olabilirdi)	6	31,6
10) İnsanlara güvensizlik	0	0,0
11) Hayvan gezdirilmesini desteklemiyor	0	0,0
12) Rant girme olasılığı yüzünden	0	0,0
13) Tahribatı anlatıyor	0	0,0
14) Piknik alanı olsun isterdim	1	5,3
15) İmara açılmaktan kurtuldu	0	0,0
16) Kültürel yapı korunmalı	0	0,0
17) Yanlış bilgi	1	5,3
18) Daha park gibi olmalıydı (Havuzlu park..)	2	10,5
19) Etkili bir katılım süreci olmadı	2	10,5
20) Eskiden daha kolektifti, şimdi bireyselleşti (Bazı insanların bahçesi var.)	1	5,3
21) Kalıcı değil, geçici bir proje	0	0,0
22) Mülkiyet sorunu olan bir yer. Haksızlık üzerine kurulu	0	0,0
23) Mahalle dokusu ile uyumsuz (Mahallenin tarihi, doğal özellikleri ile uyumsuz.)	0	0,0
24) Kalabalık ve trafik sorununa neden olacaktır	0	0,0
25) Parsellere yönelik eleştiri	4	21,1
İfade edilmiş olan nedenlerin birden fazla seçilebilirliği nedeniyle elde edilen toplam		25
Toplam Kişi Sayısı ⁴		19

⁴ Kuzguncuk Bostanı projesini desteklemeyen insan merkezli katılımcıların sayısı

EK-F. “KUZGUNCUK BOSTANI’YLA İLİŞKİLİ GELİŞMELERDE GELİNER SON DURUM NEDİR?” AÇIK UÇLU SORUSUNA (SORU 19) VERİLEN YANITLAR

A) Projeyi Hazırlayan

- 1) Halk (İstek, Talep, Onay, Mücadele, Öneri)
- 2) Dernek (Kararı, İş birliği, Önerisi)
- 3) Mimarlar (Enteller)
- 4) Belediye
- 5) Bilinmiyor
- 6) Söylenmemiş

B) Projeyi Uygulayan, Hayata geçiren

- 7) Belediye
- 8) Bilmiyor
- 9) Söylenmemiş
- 10) Belediye düzeltti, düzenledi, tanzim etti, bakım yaptı çalışma yaptı, belediye yaptı, restore edildi, belediye park yaptı, belediyenin hizmeti

C) Ek Olarak İfade Edilenler

- 11) Genel olarak yapılan projeye karşı
 - Çocuk oyun alanı yetersiz
 - Bu proje yerine hastane park istiyor
 - Mesire/kır gazinosu istiyor
- 12) Fazla/yeterli bilgisi yok.
- 13) Genel olarak projeden memnun
- 14) Proje kapsamında bostandaki bölümler, uygulamalar hakkında bilgi veriyor
- 15) Muhtarlık
- 16) İsteklerini/eleştirilerini belirtiyor.
 - Voleybol sahası yerine yapılan anfi gereksiz
 - Çocuk oyun alanı yetersiz
- 17) Güvensizlik
 - Geleceği/akıbeti ile ilgili kaygılı, belirsizlik olduğunu düşünüyor
 - İmara açılabilceğini düşünüyor
 - Belediyeye güvenmiyor
 - Geçici bir proje olarak görüyor

- Ranta hazırlandığını düşünüyor
- 18)** Bostan olarak kalacağına inanıyor (Belediyeye güveniyor)
- 19)** Bostan olarak kalacağına inanıyor (Mücadeleye güveniyor)
- 20)** Kuzguncuklu olmayanlar mücadele etti
- 21)** Tapu/mülkiyet meselesi sorunlu, haksızlık üzerine yapıldı
- 22)** Park yapıldı, yeşil alan, yeşil bir proje, İmara açılacağına park yapıldı, yarı park yarı bostan, bostanpark
- 23)** Bostan ve sosyal alan (rekreasyon alanı)
- 24)** Kapitalist mantığa gönderme eleştirisi
- 25)** Kuzguncuklular derneğin bostanı koruduğuna ilişkin güven
- 26)** Bostan olarak korunuyor, bostan olarak korunacak bir proje yapılıyor.
- 27)** Bostandaki tahribatı anlatıyor.
- 28)** Halkın fikri alınmadı
- 29)** Bostan artık Kuzguncukluların değil, Kuzguncuklular yararlanamıyor, Kuzguncuklular daha az yararlanabiliyor, belediyenin kontrolünün olumsuz etkisi
- 30)** Yanlış bilgi
 - Parseller kiralanıyor, parseller satılmış
- 31)** İnsanların uğraşları sonucu, Kuzguncuk halkı mücadelesi ile, dernek mücadelesi ile bostan korundu
- 32)** Proje tam olarak bitmedi, projenin yarısı yapıldı
- 33)** Yapılaşmaya kapalı
- 34)** Yapılaşmaya açık
- 35)** Takip etmiyorum

Tablo Ek-F-1. Ek-F de verilen herbir başlığın katılımcılarca ifade edilme sayısı ve yüzdelik dağılımı

Başlık Numarası	İfade Edilme Sayısı	Yüzdelik Dağılımı
1	25	4,4
2	35	6,2
3	8	1,4
4	60	10,6
5	14	2,5
6	23	4,1
7	98	17,3
8	9	1,6
9	14	2,5
10	72	12,7
11	11	1,9
12	18	3,2
13	17	3,0
14	69	12,2
15	1	0,2
16	3	0,5
17	22	3,9
18	2	0,4
19	1	0,2
20	3	0,5
21	1	0,2
22	11	1,9
23	4	0,7
24	1	0,2
25	1	0,2
26	16	2,8
27	2	0,4

Tablo Ek-F-1. Devam

28	1	0,2
29	3	0,5
30	6	1,1
31	8	1,4
32	4	0,7
33	2	0,4
34	1	0,2
35	1	0,2
Toplam	567	100

Tablo Ek-F-2. “Kuzguncuk Bostanı projesini kimin hazırladığı” hakkındaki görüşlerinin dağılımı

Cevaplar	Kişi Sayısı	Yüzdeler Dağılımı (99)
Belediye	25	25,3
Dernek	10	10,1
Halk	4	4,0
Enteller	4	4,0
Dernek ve Belediye	19	19,2
Halk ve Belediye	13	13,1
Halk ve Dernek	3	3,0
Halk ve Enteller	2	2,0
Dernek ve Enteller	1	1,0
Belediye ve Enteller	1	1,0
Halk, Dernek ve Belediye	2	2,0
Bilmiyorum	15	15,2
Toplam	99	100
Söylenmemiş		155
Boş		24
Toplam		278

EK-G: STEPWISE (KORELASYON MATRISI)

Correlation matrix

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16	X17	X18	X19	X20	Y
X1	1																				
X2	-0.083867268	1																			
X3	0.153373006	-0.222909627	1																		
X4	-0.237147953	0.144152395	-0.361062164	1																	
X5	0.355017973	0.102834968	0.595974477	-0.614479756	1																
X6	0.100586469	-0.137121658	0.360181765	-0.174899023	0.360615103	1															
X7	-0.199113926	-0.048898466	0.019870875	-0.080036971	0.048185076	-0.083151282	1														
X8	-0.225982573	-0.011800639	0.093024347	-0.114691383	0.093295855	-0.041414469	0.616499155	1													
X9	-0.016779043	0.096175397	0.049552501	-0.026914297	0.081680892	0.175116771	0.021160436	0.010643626	1												
X10	-0.150154477	-0.034433062	0.220520447	-0.12100715	0.146557492	0.261216312	0.083112513	0.108616416	0.190639835	1											
X11	0.120747678	-0.034851856	0.216415115	-0.201765683	0.289328915	0.107795893	-0.060485267	0.059378655	-0.075493656	0.131198966	1										
X12	-0.111215742	0.083886453	-0.208008428	0.173805185	-0.267435222	-0.141828935	-0.013228605	-0.001804781	-0.129004837	0.050174802	0.118460044	1									
X13	-0.184374528	0.067721681	-0.174220771	0.05394216	-0.174580162	-0.089940785	0.067405384	0.011535753	0.087304877	0.067398256	0.110411893	0.610607292	1								
X14	-0.210278451	-0.027932138	0.139041235	-0.047535784	0.063863503	0.065800219	0.063130484	0.12852131	0.042262044	0.203040223	0.089046703	0.142037939	0.220410143	1							
X15	-0.013601241	-0.003244233	-0.082255578	-0.181495274	-0.002214441	0.002214441	0.054068642	0.081255628	0.054068642	-0.02042803	0.081255628	-0.082325767	0.06440662	-0.029479058	1						
X16	-0.077662786	0.068452968	0.040318437	-0.046967648	0.091963511	0.012833197	0.133004234	0.117655154	0.11477117	-0.046332328	0.139238041	0.232413719	0.294571437	0.119475905	0.115070014	1					
X17	-0.006000936	-0.063193486	-0.245175887	0.047228932	-0.192058494	-0.101473216	0.071698964	0.057478759	-0.00491261	-0.193705113	-0.21372331	-0.02400293	-0.097583942	-0.1013123	0.019696817	-0.11674231	1				
X18	-0.028381781	-0.095678171	0.049830384	0.002832778	-0.032693927	-0.102756363	0.009025449	-0.054481693	-0.053509713	-0.008038119	0.064798889	0.054373346	0.083720869	-0.017485444	0.150308842	-0.041057552	0.004094948	1			
X19	-0.060135138	-0.072368736	-0.072368736	0.209966753	-0.225214203	0.209966753	-0.060376004	-0.020626592	-0.070002796	-0.020626592	0.074248769	0.074248769	-0.067278629	-0.061760901	0.00304491	0.036811129	0.063960978	0.063960978	1		
X20	-0.034668233	-0.117427868	-0.160249744	0.135883134	-0.224620912	-0.133028363	0.067597436	0.063595843	-0.075551895	-0.200591589	-0.129677663	0.00101842	-0.082375247	-0.017212794	-0.09265345	-0.004091234	0.186098223	-0.001299815	0.308104836	1	
Y	-0.18187765	0.055513987	-0.002845059	-0.021122557	-0.017341006	0.0080705	0.077609974	0.107680291	0.047154387	0.314283997	0.415357319	0.74997039	0.784101981	0.442891606	0.110920367	0.531866011	-0.188330693	0.063297262	-0.029251849	-0.114783543	1

Variance Inflation Factors

Variable	R2	VIF
X1	0.313206746	1.456042257
X2	0.300020263	1.428612782
X3	0.502573735	2.010348208
X4	0.456360778	1.83945521
X5	0.711048887	3.460793035
X6	0.268106143	1.36631834
X7	0.424468616	1.737524708
X8	0.434413873	1.768077314
X9	0.159515339	1.189789709
X10	0.24647382	1.327093903
X11	0.200445801	1.250696952
X12	0.478100565	1.91607795
X13	0.486951661	1.949134074
X14	0.157617111	1.187108633
X15	0.127337793	1.145918767
X16	0.194698132	1.241770372
X17	0.17505301	1.212199102
X18	0.084041855	1.091752943
X19	0.181922004	1.222377334
X20	0.188977953	1.233012104

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Seda Ademoğlu
Doğum Tarihi ve Yeri: 04.03.1986 / İstanbul
Yabancı Dili: İngilizce
E-posta: sedaademoglu@marun.edu.tr

ÖĞRENİM DURUMU

Üniversite/Okul	Alan	Mezuniyet Yılı
Ege Üniversitesi	Astronomi ve Uzay Bilimleri	2012
Anadolu Üniversitesi	Sosyoloji	2018
Refhan Tümer Lisesi	Fen-Matematik	2004